

JMG

Satirteckningar i svensk dagspress 1890-2017

Orla Vigsø

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Arbetsrapport nr 80

Satirteckningar i svensk dagspress 1890-2017

Orla Vigsø

ISSN 1101-4679
2019-12-18

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Göteborgs universitet
www.jmg.gu.se

Innehåll

Tabell och figurförteckning	2
Förord.....	5
Inledning.....	7
Studiens utformning.....	9
Fem variabler.....	9
Placering.....	9
Ämne	10
Relation	10
Typ.....	10
Ursprung.....	11
Vad, hur, var och hur mycket? Satirteckningar i 10 tidningar 1890-2017	12
Aftonbladet	12
Sammanfattning Aftonbladet.....	15
Arbetet	16
Sammanfattning Arbetet.....	19
Dagens Nyheter.....	20
Sammanfattning Dagens Nyheter	23
Expressen.....	25
Sammanfattning Expressen.....	28
Göteborgs-Posten.....	29
Sammanfattning Göteborgs-Posten.....	32
Ny Dag	33
Sammanfattning Ny Dag.....	36
Socialdemokraten.....	37
Sammanfattning Socialdemokraten	40
Stockholmstidningen.....	41
Sammanfattning Stockholmstidningen	44
Svenska Dagbladet	45
Sammanfattning Svenska Dagbladet.....	48
Sydsvenska Dagbladet	49
Sammanfattning Sydsvenska Dagbladet	52
Ser det annorlunda ut hos "De Fem"?	53
Sammanfattning "De Fem"	62

Sammanfattning: Satirteckningar i svensk dagspress 1890-2017	63
Litteratur.....	66

Tabell och figurförteckning

Tabell 1 Tidningar i urvalet och antal teckningar

Tabell 2 Antal teckningar per tidning och månad samt genomsnitt

Fig. 1 Antal teckningar i Aftonbladet 1892-2017

Fig. 2 Aftonbladet, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 3 Aftonbladet, satirtyp

Fig. 4 Aftonbladet, teckningarnas ämne

Fig. 5 Aftonbladet, relation mellan teckning och text

Fig. 6 Aftonbladet, teckningarnas ursprung

Fig. 7 Antal teckningar i Arbetet 1892-1992

Fig. 8 Arbetet, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 9 Arbetet, satirtyp

Fig. 10 Arbetet, teckningarnas ämne

Fig. 11 Arbetet, relation mellan teckning och text

Fig. 12 Arbetet, teckningarnas ursprung

Fig. 13 Dagens Nyheter, antal teckningar 1892-2017

Fig. 14 Dagens Nyheter, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 15 Dagens Nyheter, satirtyp

Fig. 16 Dagens Nyheter, teckningarnas ämne

Fig. 17 Dagens Nyheter, relation mellan teckning och text

Fig. 18 Dagens Nyheter, teckningarnas ursprung

Fig. 19 Expressen, antal satirteckningar 1952-2017

Fig. 20 Expressen, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 21 Expressen, satirtyp

Fig. 22 Expressen, teckningarnas ämne

Fig. 23 Expressen, relation mellan teckning och text

Fig. 24 Expressen, teckningarnas ursprung

Fig. 25 Göteborgs-Posten, antal satirteckningar 1892-2017

Fig. 26 Göteborgs-Posten, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 27 Göteborgs-Posten, satirtyp

Fig. 28 Göteborgs-Posten, teckningarnas ämne

Fig. 29 Göteborgs-Posten, relation mellan teckning och text

Fig. 30 Göteborgs-Posten, teckningarnas ursprung

Fig. 31 Ny Dag, antal satirteckningar 1932-1982

Fig. 32 Ny Dag, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 33 Ny Dag, satirtyp

Fig. 34 Ny Dag, teckningarnas ämne

Fig. 35 Ny Dag, relation mellan teckning och text

Fig. 36 Ny Dag, teckningarnas ursprung

Fig. 37 Socialdemokraten, antal satirteckningar 1892-1952

Fig. 38 Socialdemokraten, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 39 Socialdemokraten, satirtyp

Fig. 40 Socialdemokraten, teckningarnas ämne

Fig. 41 Socialdemokraten, relation mellan teckning och text

Fig. 42 Socialdemokraten, teckningarnas ursprung

Fig. 43 Stockholmstidningen, antal satirteckningar 1892-1962

Fig. 44 Stockholmstidningen, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 45 Stockholmstidningen, satirtyp

Fig. 46 Stockholmstidningen, teckningarnas ämne

Fig. 47 Stockholmstidningen, relation mellan teckning och text

Fig. 48 Stockholmstidningen, teckningarnas ursprung

Fig. 49 Svenska Dagbladet, antal satirteckningar 1892-2017

Fig. 50 Svenska Dagbladet, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 51 Svenska Dagbladet, satirtyp

Fig. 52 Svenska Dagbladet, teckningarnas ämne

Fig. 53 Svenska Dagbladet, relation mellan teckning och text

Fig. 54 Svenska Dagbladet, teckningarnas ursprung

Fig. 55 Sydsvenskan, antal satirteckningar 1892-2017

Fig. 56 Sydsvenskan, teckningarnas placering i tidningen

Fig. 57 Sydsvenskan, satirtyp

Fig. 58 Sydsvenskan, teckningarnas ämne

Fig. 59 Sydsvenskan, relation mellan teckning och text

Fig. 60 Sydsvenskan, teckningarnas ursprung

Fig. 61 Antal teckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 62 Genomsnittligt antal teckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 63 Antal teckningar på ledarsidan i "De Fem" 1892-2017

Fig. 64 Antal teckningar på nyhetssidor i "De Fem" 1892-2017

Fig. 65 Antal teckningar på "lätta sidan" i "De Fem" 1892-2017

Fig. 66 Placering, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Fig. 67 Antal satirteckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 68 Antal karikatyrteckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 69 Satirtyp, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Fig. 70 Antal teckningar med inrikes ämnen i "De Fem" 1892-2017

Fig. 71 Antal teckningar med utrikes ämnen i "De Fem" 1892-2017

Fig. 72 Ämne, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Fig. 73 Antal självständiga teckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 74 Antal integrerade teckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 75 Relation, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Fig. 76 Antal svenska teckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 77 Antal utländska teckningar i "De Fem" 1892-2017

Fig. 78 Ursprung, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Förord

Denna forskningsrapport utgör första större avrapporteringen från ett projekt jag har genomfört tack vara ett stipendium från Ridderstads stiftelse för historisk grafisk forskning, för vilket jag är mycket tacksam (två mindre artiklar har tryckts tidigare, Vigsø 2016 och 2018). Rapporten tar endast upp de statistiska resultaten, men den kommer att följas av en större studie som fokuserar innehållet i satirteckningarna under perioden.

Tack till min kollega, professor Bengt Johansson, för genomläsning och konstruktiva förslag till förbättringar. Tack även till min numera före detta kollega Tomas Odén för att hjälpsamt att ha delat med sig av sin stora kunskap om svensk dagstidningshistoria.

Göteborg, december 2019

Satirteckningar i svensk dagspress 1890-2017

Inledning

Satirteckningar är något alla känner till, och som vi har varit vana att se som en naturlig del av en svensk dagstidning. Men bläddrar man i dagens tidningar, på papper eller på nätet, blir det tydligt att satirteckningar inte längre är en lika naturlig del av tidningens repertoar. Det är helt enkelt färre teckningar i alla tidningar, och en del verkar helt ha slutat med satirteckningar.

När jag började undra varför denna förändring hade ägt rum och började leta efter studier av utvecklingen inom området satirteckningar i svenska dagstidningar, stod det snabbt klart för mig att detta var ett tämligen outforskat område. De studier som fanns, handlade mest om enstaka tecknars utveckling eller om avgränsade historiska händelser och hur de skildrats i satiren. Det saknades en studie som gav en överblick över historien: hur mycket satirteckningar har det funnits i dagstidningarna, var i tidningarna fanns de, vilka ämnen tog de upp och vem hade gjort dem – bara för att nämna några grundläggande frågor. Samtidig verkade det finnas en föreställning om en "standardsatirteckning", som i likhet med amerikanska och brittiska "political cartoons" eller "editorial cartoons" var en självständig teckning på ledarsidorna. Men man behöver inte ha tittat igenom särskild många äldre svenska tidningar för att förstå att detta inte helt överensstämmer med verkligheten. För att få svar på frågorna och få klarhet över huruvida det fanns en svensk tradition, och hur den i så fall såg ut, formulerade jag därför ett projekt som finansierades av Ridderstads stiftelse för historisk grafisk forskning, där jag gjorde ett urval av ett antal dagstidningar och undersökta deras användning av teckningar från 1890 till vår tid. Av praktiska orsaker valde jag en månad, januari, vart tionde år med början 1892 och kopierade samtliga teckningar i tidningen från Universitetsbibliotekets samling av mikrofilm och elektroniska kopior. Tidningarna som valdes ut syftade till att inkludera de största tidningarna samt att få en politisk bredd. Samtidig valdes vissa tidningar som enligt tidigare studier hade publicerat kända satirtecknare. Urvalet blev därför tidningarna i tabell 1, där några endast utkom under en del av perioden medan andra är representerade i alla decennier. För att komma få med den senaste utvecklingen valdes även 2017 som urvalsår, även om det endast ligger fem år efter föregående urvalsår. I allt omfattar databasen 1644 bilder från perioden 1892-2017.

Tidning	Antal teckningar
Aftonbladet	163
Arbetet	131
Dagens Nyheter	291
Expressen	95
Göteborgs-Posten	132
Ny Dag	81
Socialdemokraten	87
Stockholmstidningen	125
Svenska Dagbladet	372
Sydsvenska Dagbladet	167

Tabell 1 Tidningar i urvalet och antal teckningar

En del teckningar har varit svårtolkade på grund av dålig kvalitet på mikrofilmen eller på den använda tryckta tidningen; för flera årgångars del har det handlat om otillräcklig eller för mycket svärta som har gjort det svårt att urskilja detaljer i text eller bild.

Att 1890 har valts som startpunkt för undersökningen beror dels på att det är då den moderna dagstidningen börjar ta form, dels att tidigare fall av satirteckningar verkar ha varit sporadiska. Sundsvallstidningen *Alfvar och Skämt* som startade 1841 var en av de första, och även Östgötha Correspondenten och Kalmartidningen *Barometern* var tidiga med att trycka satirteckningar. Från december 1843 och under åren fram till 1849 publicerade *Barometern* satirteckningar, men mycket oregelbundet och de flesta lånade från danska tidningen *Corsaren*.

Lite av historien bakom *Barometerns* introduktion av satirteckningar berättas av Manne Hofrén i boken om *Barometerns* första 125 år. Redaktören Engström annonserade att han skulle införa "ett par träsnittsfigurer [...] i varje nummer av *Barometern*" (Hofrén, 1966: 55), och senare anger han källan: "Ett och annat träsnitt av den muntre *Corsarens* fabrik (i Köpenhamn) skall framdeles åtfölja *Lördags-Barometern*" (ibid.). Den första satirteckningen i *Barometern* publicerades 20 december 1843. I allt fanns det tre nummer med satirteckningar under december; under hela 1844 handlade det om 7 nummer, 1845 om 9, sen följde två år utan, 1848 var det 2 och 1849 hela 15. Sen tog det slut. Och studerar man bilderna är det en högst blandad kompott, där vitsteckningar blandas med allmän satir och enstaka mer konkreta satirbilder, bland annat kring relationen till den övriga pressen. Den bitskhet som präglade danska *Corsaren* finns det inte mycket av i det urval av bilder som återgavs, och bilderna återanvänds dessutom ofta som om redaktören inte förväntade sig att läsaren skulle komma ihåg bilderna.

Någon studie som kan berätta om när nästa försök att införa satirteckningar i en svensk dagstidning ägde rum verkar inte ha gjorts. Vad som hände var bland annat att en rad radikala tidningar med olika publiceringsfrekvens dök upp, ofta klassade som "skandalblad" av de politiska motståndarna. Dessa innehöll ofta satirteckningar, som till exempel *Folkets Röst* som från 1849 på sin fjärde och sista sida tryckte skämtsamma och satiriska bilder. Men annars är det med skämttidningarna som satirteckningen får sin stora spridning i Sverige. Fast det är mycket olika i hur hög grad man kan tala om satir. Som namnet anger är skämttidningarna främst inriktade på att underhålla genom att vara roliga, även om bakgrunden i hög grad var de tidningar i Frankrike och Storbritannien, där satir över makten och de politiska motståndarna var framträdande. I Sverige växte skämttidningarna fram ur boulevardtidningar som *Fäderneslandet* och *Folkets röst*, som riktade sig till de mindre bemedlade klasserna, medan skämttidningarna riktade sig till borgarklassens män (Rossholm 2016:55). Den första skämttidningen, *Söndags-Nisse*, som började publiceras 1862, hade i sin titelvinjett två nissar

som bar frygiska mössor, kända från franska revolutionen som de radikalas signum. Man försökte alltså stoltsera med en radikalism, som det var svårt att återfinna i tidningens texter och bilder.

Närvarande studie kommer dock inte att ta upp frågan om teckningarnas innehåll, utan fokuserar enbart på kvantitativa aspekter för att kunna besvara frågorna ovan. Frågan om satirens form och innehåll kommer jag att behandla i en senare publikation. Men flera studier pekar på det faktum att skämttidningarna i stort sett är borta runt 1920, och att tecknarna i stället söker sig till dagstidningarna, som är på framgång. Det är intressant om detta går att belägga med t.ex. en ökad publicering av satirteckningar från 1920.

Studiens utformning

Varje av de undersökta tidningarna har haft sin egen utveckling vad gäller publikationen av teckningar. Utvecklingen för varje tidning hänger ihop med en mängd externa och interna faktorer, så som läsarprofil, ekonomi, redaktionell linje med mera. Att beskriva detta är ett omfattande arbete som jag överlämnar till mer renodlade presshistoriker; vad jag försöker göra i denna studie är att visa hur utvecklingen har varit för varje tidning i perioden 1892-2017 (eller åtminstone den del av perioden där tidningen har utkommit).

Här kommer jag att visa utvecklingen för en rad variabler, förutom antalet teckningar per urvalsmånad. Eftersom antalet teckningar i de flesta fallen är lågt kommer allt att anges i faktiskt antal och inte procentuellt då det skulle bli missvisande.

Fem variabler

Placering

I vilken sektion i tidningen teckningen finns kan förmodas säga något om tidningens syn på tecknings roll och status, och därmed även påverka läsarens uppfattning av teckningen. Utan att här gå in i en djupare teoretisk diskussion av placeringens betydelse finns det goda grunder att anta att en placering på ledarsidorna ger teckningen en status som jämförbar med ledarartiklarnas analyser och kommentarer. Det är kort sagt den klassiska platsen för en "political cartoon", en kommentar till aktuella händelser. Placeras teckningen däremot på nyhetssidorna, ingår den i journalistiken på ett annat sätt som kan förmodas påverka läsningen. Annars är den mest entydiga placering på det, jag kallar tidningens "lätta sida", t.ex. Namn och nytt-sidan i Dagens Nyheter. Här samlas "smått och gott", lättsamma kåserier, ironiska kommentarer och betraktelser över livet, och övergripande för sidan är en överenskommelse om att det främst handlar om underhållning. När en satirteckning placeras här, understryks med andra ord dess underhållande aspekt, den ges en inramning som tonar ner det politiska som publicering på ledarsidorna ger. Till kategorin räknar jag även sportdelen, kultursidorna och helgbilagorna, som generellt inte har samma politiska laddning som ledarsidorna eller samma nyhetsstatus som de renodlade nyhetssidorna. Vad gäller framsidan måste den betraktas som en högstatus-placering, men här behövs ett mer historiskt perspektiv på förändringar i tidningarnas layout för att närmare kunna bestämma innebörden av placeringen.

Dessa överväganden leder fram till en kodning med följande kategorier:

- framsida
- ledarsidor
- nyhetssidor
- "lätta sidan", kultur, helgbilaga
- bildinsändare, insändarsidan
- ekonomi, näringsliv, sport

Ämne

Är det så att satirteckningar i svenska tidningar främst är kommentarer till svenska företeelser, händelser och personer? I hur hög grad riktas intresset mot utlandet? Det är inte orimligt att föreställa sig att valet av ämnen beror på läget i den internationella politiken, men även på vad man skulle kunna kalla "tidsandan". Kodningen här omfattar tre kategorier:

- inrikes företeelser
- utrikes företeelser
- allmänna företeelser, utan specifik förankring i land

Relation

Den "klassiska" satirteckningen, "the political cartoon", är en självständig del av ledarsidorna eller opinionssidorna, vilket ofta markeras med en ram och en egen rubrik. Men i svenska dagstidningar är det ofta så att teckningen inte är självständig, utan ingår rent layoutmässigt i själva den redaktionella texten, oavsett om det handlar om ledare eller nyhetsartikel. Dessutom har många svenska tidningar under åren publicerat satiriska teckningar i samband med satiriska verser om (dags)aktuella händelser. För att kunna fånga in detta har materialet kodats för tre kategorier:

- integrerad , dvs. knyter an till omgivande text
- självständig , dvs knyter inte direkt an till omgivande text utan markeras som självständigt element
- illustration till dagsverser

Typ

Frågan om vad som är satir, och därmed vad som kännetecknar en satirteckning, har varit och är intensiv. Jag kommer inte att gå in på denna diskussion här, utan håller mig till en relativt simpel definition: satir måste innehålla såväl ett element av underhållning som någon form av kritik (Declercq 2018). Det underhållande kan vara i form av humor, överdrift, överraskande jämförelser eller annat, men det måste kombineras med någon form av kritik mot antingen en igenkännbar person, organisation eller ett samhällsligt fenomen. Den sista typen, underhållande med kritik mot samhällsliga fenomen, oftast utan igenkännbara personer, kallar jag här för vardagsatir (i andra sammanhang även kallad "social satir"), medan den första typen är vad jag här kallar för satir. I en del sammanhang används ordet "karikatyr" om vad jag just har definierat som satir, men jag reserverar benämningen för teckningar som förvrider en persons fysiognomi utan att det för den delen går att urskilja en kritik av personen. Karikatyrer är därmed ofta illustrationer som visar den person, som artikeln handlar om, men på ett mer underhållande sätt. Teckningar, som inte går att placera i någon

av de ovan nämnda kategorierna, betraktas som rena illustrationer och har inte räknats in. Det resulterar i följande kategorier:

- satir
- endast karikatyr
- vardagssatir, inkl. sport

Ursprung

En intressant fråga är hur internationaliserad satirteckningen är i svenska dagstidningar, nämligen i hur hög grad man publicerar teckningar från tidningar i utlandet. Det handlar med andra ord inte om huruvida tecknaren är svensk medborgare, utan om huruvida teckningen har lånats in från en utländsk tidning. Kategorierna är därför endast två:

- svensk
- utländsk

Variablerna är valda därför att de hänger ihop med en generell föreställning om satirteckningen som genre i Sverige, som finns underliggande i det mesta av det som har skrivits om ämnet, och syftet är helt enkelt att skaffa ett empiriskt belägg för påståenden om vad som karakteriserar satirteckningar i svenska dagstidningar utan att behöva gå in på tolkningar av stil, relation till politik, samspel mellan text och bild och andra innehållsliga frågor.

Vad, hur, var och hur mycket? Satirteckningar i 10 tidningar 1890-2017

Aftonbladet

Aftonbladet grundades av Lars Johan Hierta i december 1830. Under hans ledning blev tidningen organ för den liberala oppositionen som kämpade för näringsfrihet och ekonomiska reformer. Den blev Sveriges mest innehållsrika nyhetstidning, men gled mot en konservativ hållning som bl.a. resulterade i att man stöttade Tyskland under 1 världskrig. Anseendet och upplagan sjönk, tills tidningen på 30-talet gjordes om till en modern kvällstidning i tabloidformat. Efter 2 världskrig expanderade tidningen kraftigt och blev Sveriges största tidning, en position den återtog 1996 efter ett decennium av sjunkande upplagor. Politiskt var Aftonbladet nära Folkpartiet (Liberalerna), men 1956 såldes tidningen till LO och blev socialdemokratisk, dock med benämningen "oberoende socialdemokratisk" och ofta med en kritisk hållning till partiets ledning.

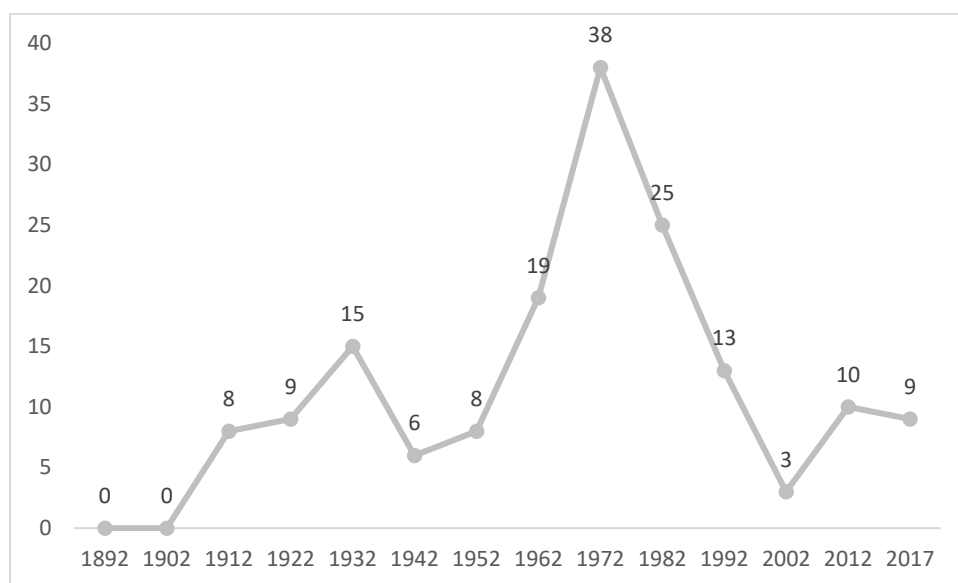

Fig. 1 Antal teckningar i Aftonbladet 1892-2017

Satirteckningar dyker upp i Aftonbladet 1912 och ligger på en låg nivå under 10- och 20-talet för att nå en höjdpunkt 1932 och därefter sjunka igen. 1962, 72 och 82 utgör en höjdpunkt i tidningens publikationsfrekvens. Med undantag för 2002, där endast två teckningar publicerades under januari månad, verkar man ha stabiliserat sig på ungefär 8 teckningar i månaden.

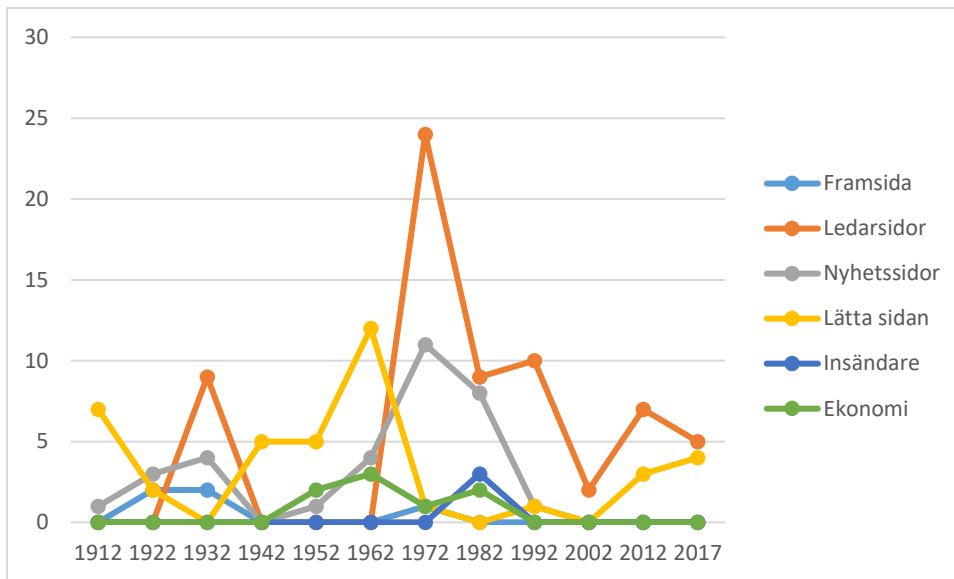

Fig. 2 Aftonbladet, teckningarnas placering i tidningen

Från 1912 till 1972 publicerade Aftonbladet satirteckningar på olika ställen i tidningen, dock med en övervikt för "lätta sidan". 1972 sker det emellertid en kraftig förändring, där ledarsidorna tar över som viktigaste sidan för publicering. Men även nyhetssidorna får en framträdande placering vad gäller satirteckningar, medan "lätta sidan" i stort sett försvinner ur bilden. Man kan tolka detta som en omtolkning av satirteckningens roll och betydelse, där den i högre grad ses som en del av diskussionen om (politiska) händelser. Detta håller i sig fram till 1992; efter detta är satirteckningarna borta från nyhetssidorna, men fortsätter finnas på ledarsidorna fast i mindre omfattning, samtidigt med att de åter börjar dyka upp igen på "lätta sidan".

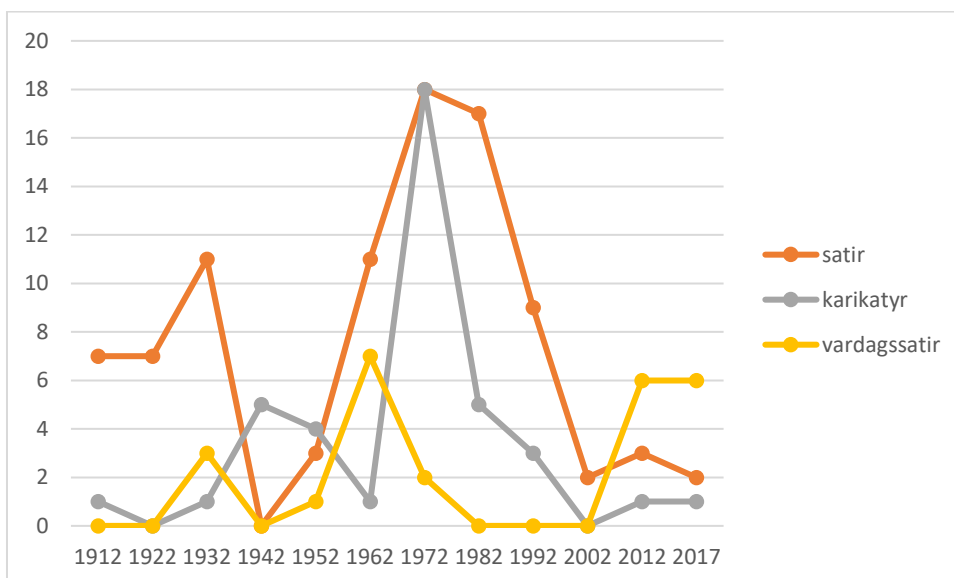

Fig. 3 Aftonbladet, satirtyp

Vad gäller typen av teckningar, så kan man säga att med undantag för 1942 och 52 har satir varit den dominerande formen fram till 2002. Att satir inte förekommer alls i urvalet från 1942 är inte så förvånande med tanke på krigstidens censur och självcensur. Vad gäller 1952 kan man konstatera att

andelen teckningar över huvud taget var lågt, men därefter sker det en kraftig ökning av såväl satir som karikatyr med 72 som den absoluta toppnoteringen. 2002 har karikatyren helt försvunnit och satiren är i stort sett borta, och därefter är det vardagssatiren som dominerar – fast på en ganska låg nivå. Det verkar vara ett samband mellan placeringen och typen under perioden då frekvensen är högst: placeringen på nyhets- och ledarsidor hänger ihop med förskjutningen mot satir och karikatyr.

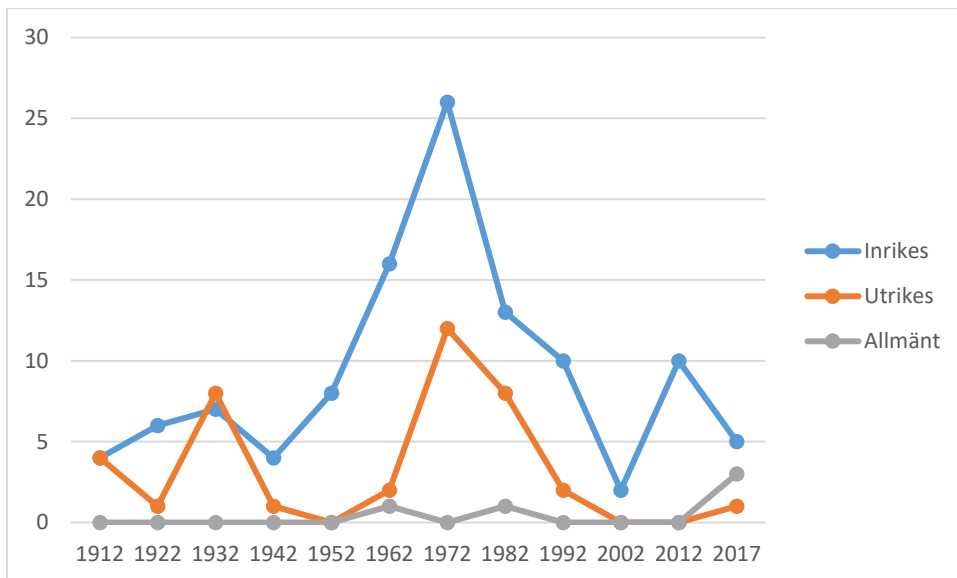

Fig. 4 Aftonbladet, teckningarnas ämne

Teckningarna i Aftonbladet har främst behandlat inrikes ämnen, även om det har varit en del teckningar om utlandet, i synnerhet under åren där det publicerades flest teckningar. En förändring som har kunnat ses 2017 är att allmänna ämnen har gått om utrikes, men fortfarande på en ganska lav nivå.

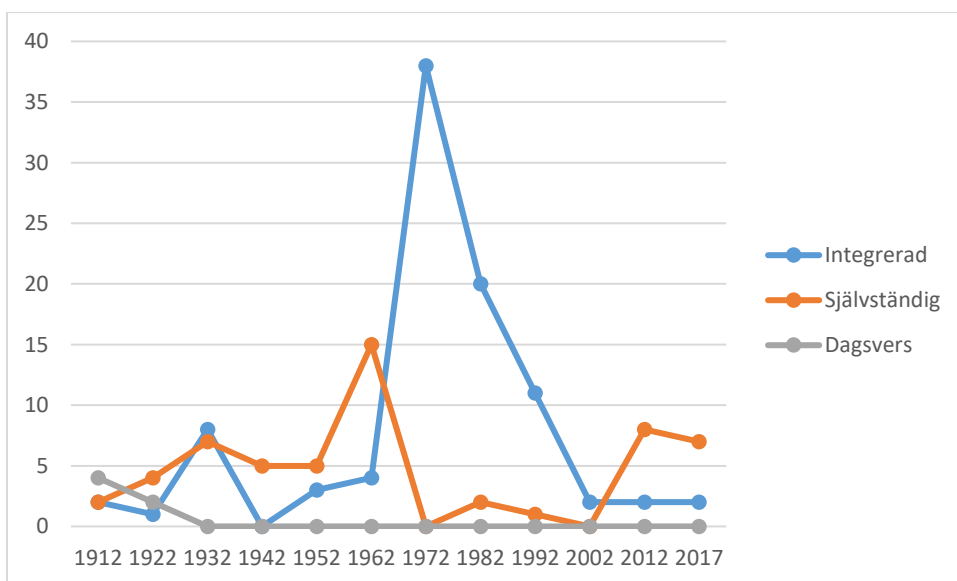

Fig. 5 Aftonbladet, relation mellan teckning och text

Fram till och med 1962 var Aftonbladets teckningar i hög grad självständiga i relation till den omgivande texten. Sen försvinner den självständiga teckningen i stort sett helt och endast teckningar som är integrerade med den redaktionella texten finns kvar. Efter 1922 finns inga illustrerade dagsverser i tidningen.

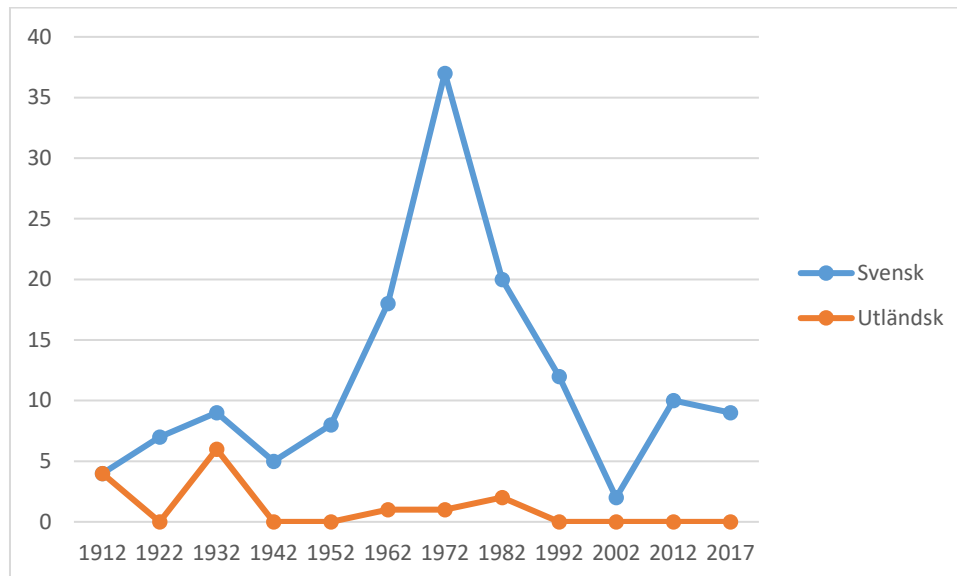

Fig.6 Aftonbladet, teckningarnas ursprung

Satirteckningarna i Aftonbladet är med undantag för 1932 i stort sett endast inhemska produkter, alltså inte inlånade från utländska tidningar.

Sammanfattning Aftonbladet

Teckningar i Aftonbladet har generellt varit ett svenskt anliggande: det har i stort sett endast handlat om svenska tecknare, och även om det 1932 och 72 var relativt många teckningar om utrikiska ämnen, så har majoriteten varit om inhemska ämnen. Vad gäller övriga variabler är bilden mer sammansatt. Fram till 1972 verkar "lätta sidan" ha dominerat, med undantag för 1932 där ledarsidorna låg högst, och från 72 fram har de varit dominerande. Publicering på nyhetssidor har funnits fram till 92, med en topp 72. I dagens tidning finns teckningar endast på "lätta sidan", inkl. kultursidorna, och på ledarsidorna, och vardagssatir har blivit den dominerande typen. Annars har satir dominerat, men med ett stort inslag av karikatyrer, främst 1972 och 82. Att tidningen inte innehöll satir 1942 är inte förvånande med tanke på censur och självcensur under andra världskriget, men även 1952 var antalet teckningar generellt fortfarande lågt. Publiceringsfrekvensen visar två tydliga toppar, dels 1932, dels 1962-82 som måste ses som satirteckningen "gyllene period" på Aftonbladet: här var det inte bara flest teckningar generellt, de var dessutom placerade på ledarsidorna och var i stort sett alla satir- eller karikatyrteckningar. De lever därmed upp till genreförväntningarna, men de skiljer sig samtidigt ut på en annan variabel: efter 1962 är i stort sett alla teckningar i tidningen integrerade med den redaktionella texten. Ökningen från 1962 till 72 måste bero på ett beslut på tidningen, förmodligen i samband med en förändring av ledarsidorna generellt.

Arbetet

Arbetet var en socialdemokratisk morgontidning med säte i Malmö, som startades 1887 och gavs ut fram till år 2000. Tidningen började som ett kamporgan för arbetarrörelsen i Sydsverige, men på 1890-talet präglades den i hög grad av radikala akademiker, med bidrag från ett stort antal politiker och kulturpersonligheter. Upplagan ökade starkt under 1960-talet, men när man satsade på lokala utgåvor drabbades man av ekonomiska problem 1992. Tidningen lades slutligen ned augusti 2000 efter många räddningsförsök.

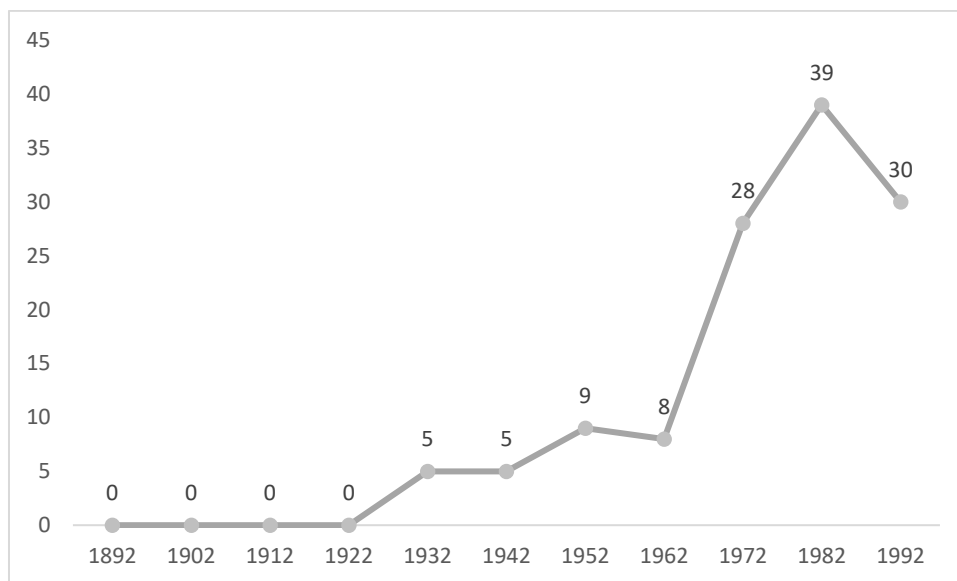

Fig. 7 Antal teckningar i Arbetet 1892-1992

Arbetet låg på en låg nivå vad gäller antalet satirteckningar fram till 1972, och började relativt sent med publiceringen (1932 är första året i urvalet). Men 72, 82 och 92 var tidningen plötsligt uppe i ungefär en teckning om dan, 82 till och med mer än så.

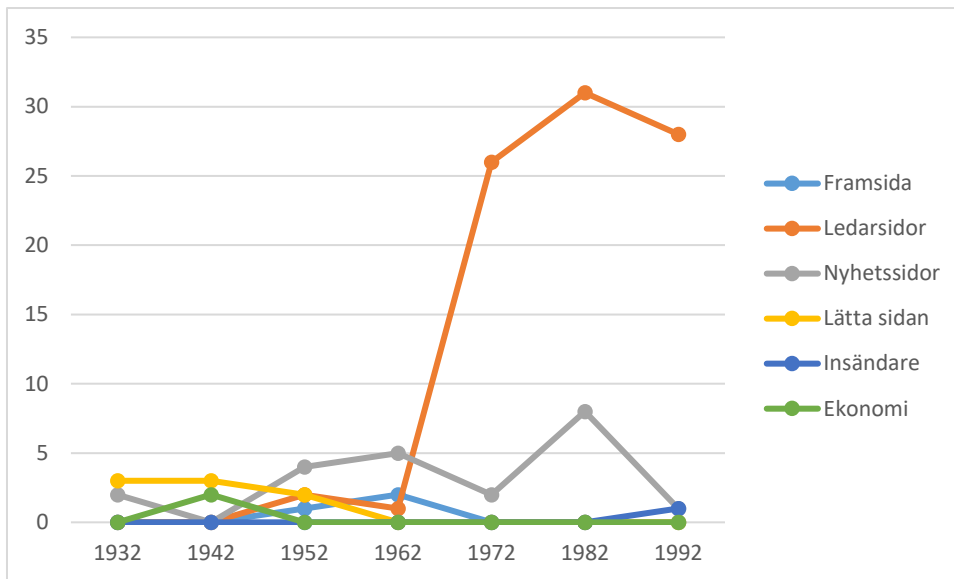

Fig. 8 Arbetet, teckningarnas placering i tidningen

Fram till och med 1962 publicerade Arbetet satirteckningar på lite olika ställen i tidningen, dock med en viss övervikt för nyhetssidorna. Men när det kom den stora ökningen i antalet teckningar 72, skedde denna uteslutande på ledarsidorna. Resten av urvalsperioden låg ledarsidorna högt över tidningens övriga delar. Man kan för övrigt bemärka att Arbetet har publicerat teckningar bland insändarna redan från början, även om det har varit ett mycket litet antal.

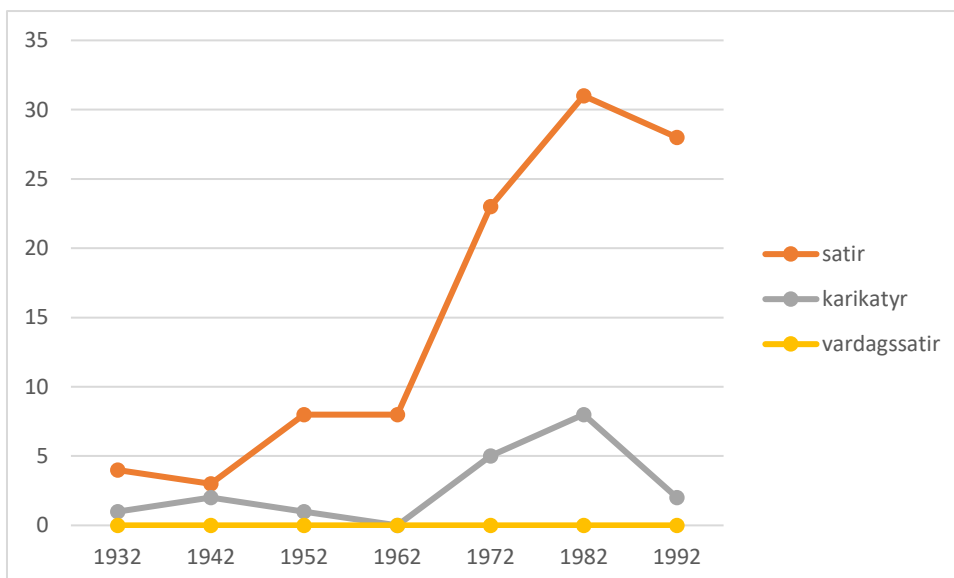

Fig. 9 Arbetet, satirtyp

Tidningen Arbetet har under hela perioden haft satir som den mest framträdande typ av teckningar, och när frekvensen ökade radikalt 1972 skedde det inom denna kategori och i viss mån karikatyr. Vad gäller vardagssatir har det inte funnits alls under perioden 1932-92, och det har enbart funnits enstaka exempel på illustration och då bara fram till 1972. Med andra ord var teckningar i Arbetet 1972-92 uteslutande satir eller karikatyr.

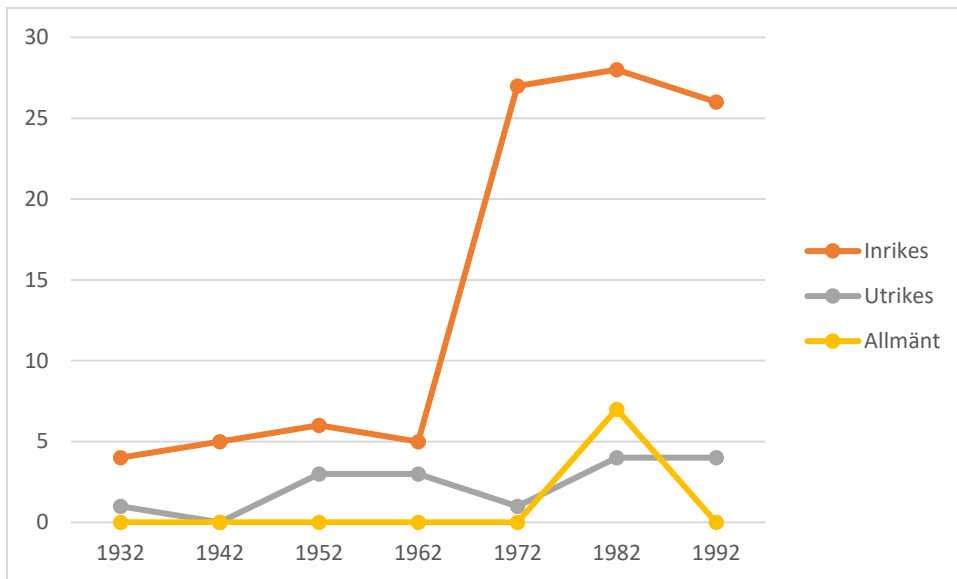

Fig. 10 Arbetet, teckningarnas ämne

Vad gäller ämnet för teckningar i Arbetet, så var det fram till och med 1962 en blandning av inrikes och utrikes, men när antalet ökade 1972 skedde denna ökning uteslutande inom inrikes ämnen. Från 1972 till 92 var den överväldigande majoritet inrikes, med undantag för 1982 där det finns en plötslig ökning av allmänna teckningar, som annars varit helt frånvarande i tidningen, och som har försvunnit igen 92.

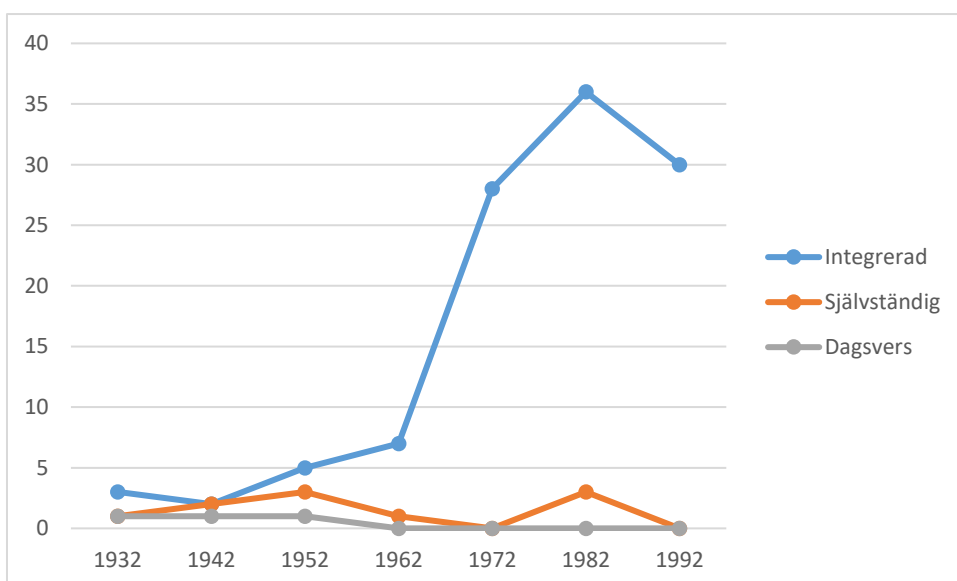

Fig. 11 Arbetet, relation mellan teckning och text

Arbetets teckningar har under hela perioden varit främst integrerade i den omgivande redaktionella texten, och från 1962 blir detta den helt dominerande formen.

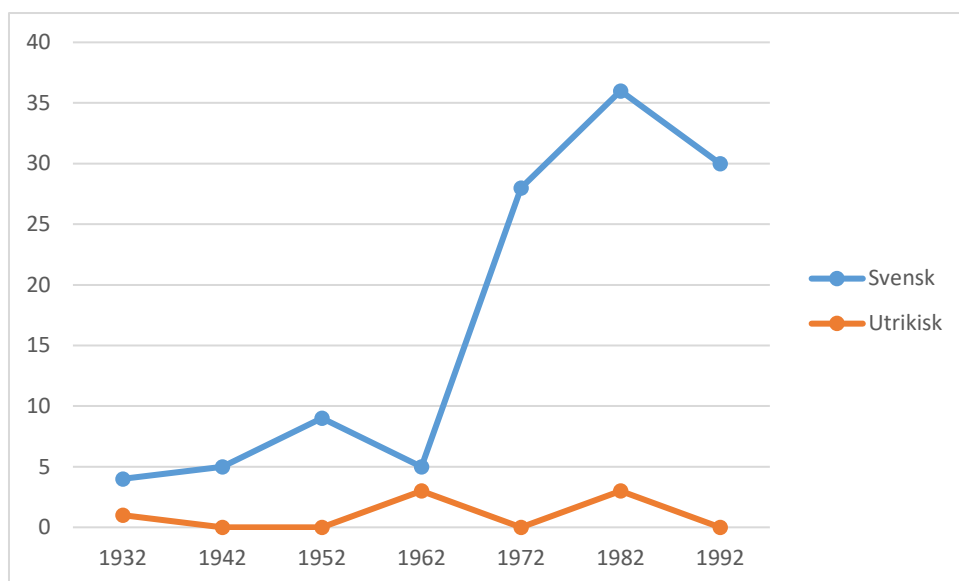

Fig. 12 Arbetet, teckningarnas ursprung

Arbetet har under hela perioden haft en majoritet av svenska teckningar, och när frekvensen ökar sker ökningen uteslutande inom denna kategori.

Sammanfattning Arbetet

Tidningen Arbetet började ganska sent med teckningar, 1932, och antalet låg på en ganska blygsam nivå till och med 1962, då antalet ökar kraftigt och sen förblir på en hög nivå till sista mätåret 1992. Tidningen har hela tiden haft en majoritet av satir, med inslag av karikatyr, i synnerhet 1972-92, och teckningarna har främst varit av svenska tecknare och om svenska ämnen. När antalet ökar kraftigt 1972, faller tidningen in i förväntningarna till genren: det handlar om satir placerad på ledarsidorna. Men det är samtidigt nästan uteslutande teckningar som är integrerade med den omgivande texten, inte självständiga teckningar.

Dagens Nyheter

Dagens Nyheter (DN) är Sveriges största morgontidning. Tidningen grundades 1864 och syftet var att skapa en tidning för de breda lagen i befolkningen, något som gynnades av ett lågt pris till följd av stor annonsmängd. Från början var tidningen utpräglad liberal, och man argumenterade för rösträtt, politisk frihet och frihandel. Efter ägarbyte 1898 blev tidningen mer öppen för kulturradikala strömningar, men tidningen förblev tydlig liberal. I mellankrigstiden expanderade DN och efter 2 världskrig blev tidningen det klart dominerande opinionsorganet i Sverige. Man förklarade sig 1973 som oberoende, men med en liberal och frisinnad ledarsida. 1998 bytte man benämning till "oberoende liberal", och 2004 övergick man helt till tabloidformat.

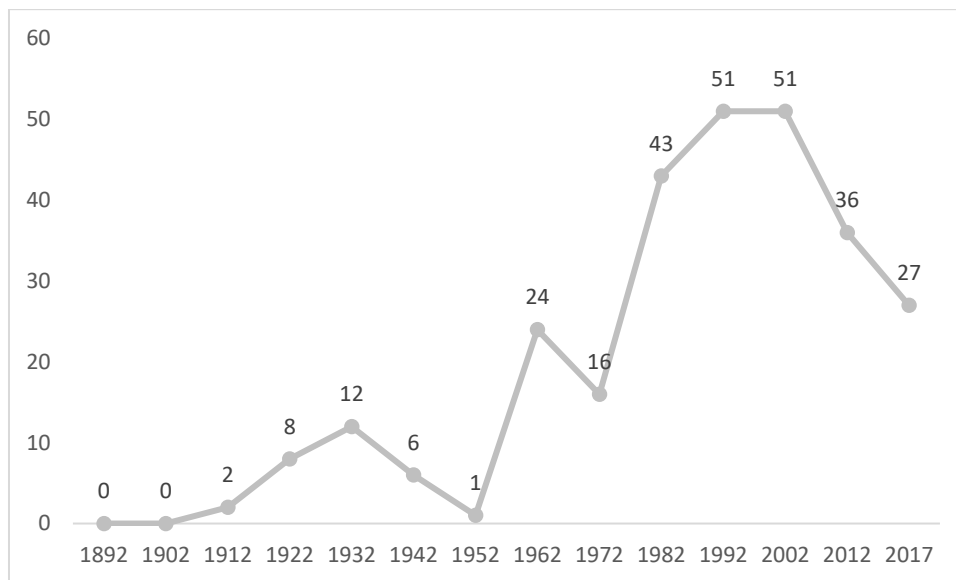

Fig. 13 Dagens Nyheter, antal teckningar 1892-2017

De första teckningarna publicerades i DN 1912, men fram till 1952 låg antalet på en blygsam nivå; 1952 publicerades således endast en teckning under januari månad. Men sen sker det en våldsam ökning fram till 62, och bortsett ifrån 72 ökar antalet fram till 92, varefter antalet minskar successivt fram till 2017. Men DN publicerar fortfarande nästan en teckning om dan 2017.

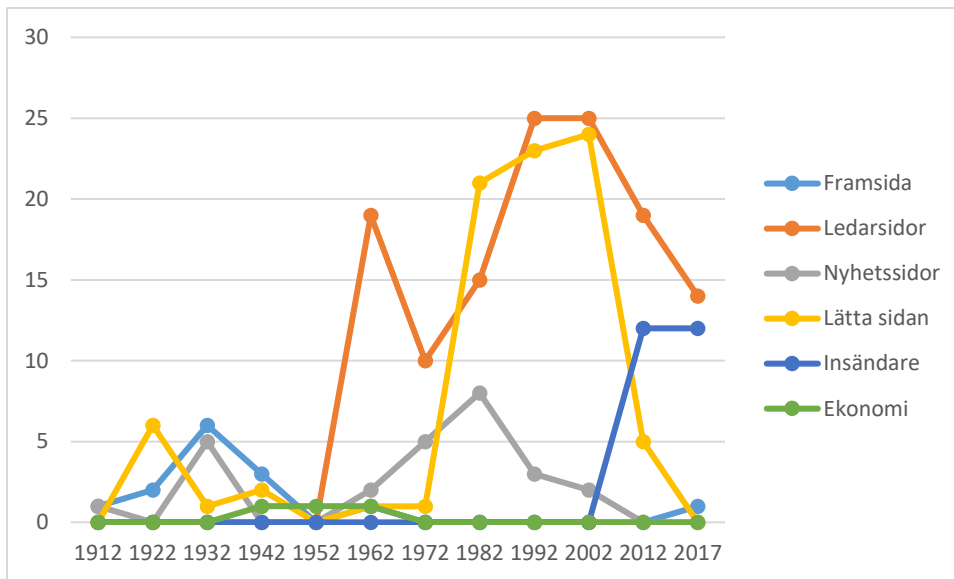

Fig. 14 Dagens Nyheter, teckningarnas placering i tidningen

Vad gäller teckningarnas placering i DN är bilden sammansatt. Fram till och med 1952 publiceras teckningarna på framsidan, på nyhetssidorna och på "lätta sidan" (Namn och nytt-sidan). Från och med 1962 har de kommit in på ledarsidorna i stor omfattning, men 72 är frekvensen halverad för att sen öka igen fram till 92 och sen sjunka kraftigt igen. Frekvensen av teckningar på "lätta sidan" ökar våldsamt 1982 och fram till 2002, varefter den sjunker för att hamna på noll 2017. I stället dyker insändarsidan upp som plats för teckningar 2012 och förblir på en jämn hög nivå. 2017 publiceras ungefär hälften av DN:s teckningar på just insändarsidan som "bildinsändare".

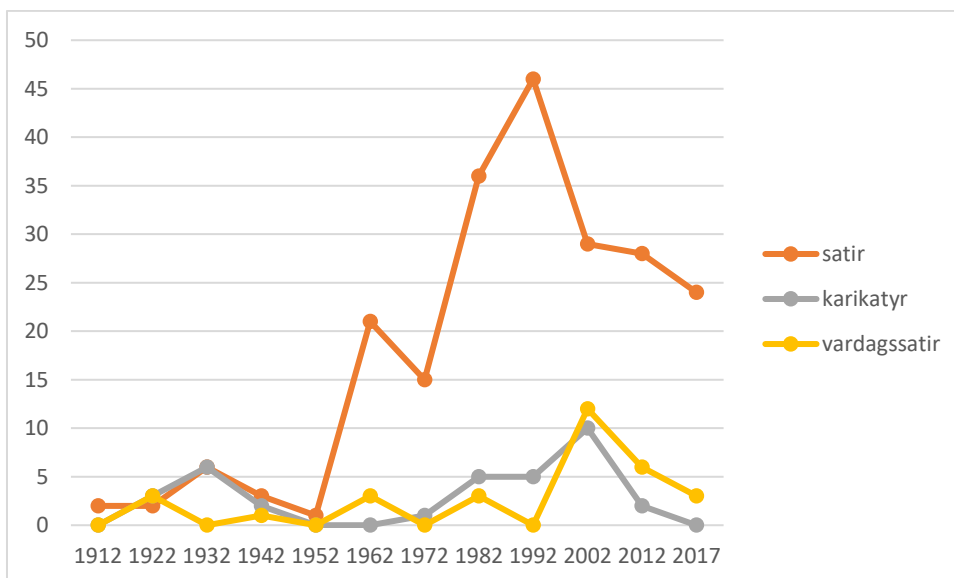

Fig. 15 Dagens Nyheter, satirtyp

När antalet teckningar ökar i DN 1962, sker denna ökning enbart i form av satirteckningar. Tills dess har det lilla antalet delats mellan illustrationer, satir och karikatyr, med enstaka inslag av vardagssatir. Från 62 till 92 ökar satirteckningarnas antal våldsamt, medan övriga fortsätter ligga en låg nivå. När antalet satirteckningar börjar sjunka 2002 finns det en ökning för såväl vardagssatir som

karikatyr, men den avtar igen så det 2017 endast finns satirteckningar och enstaka fall av vardagssatir.

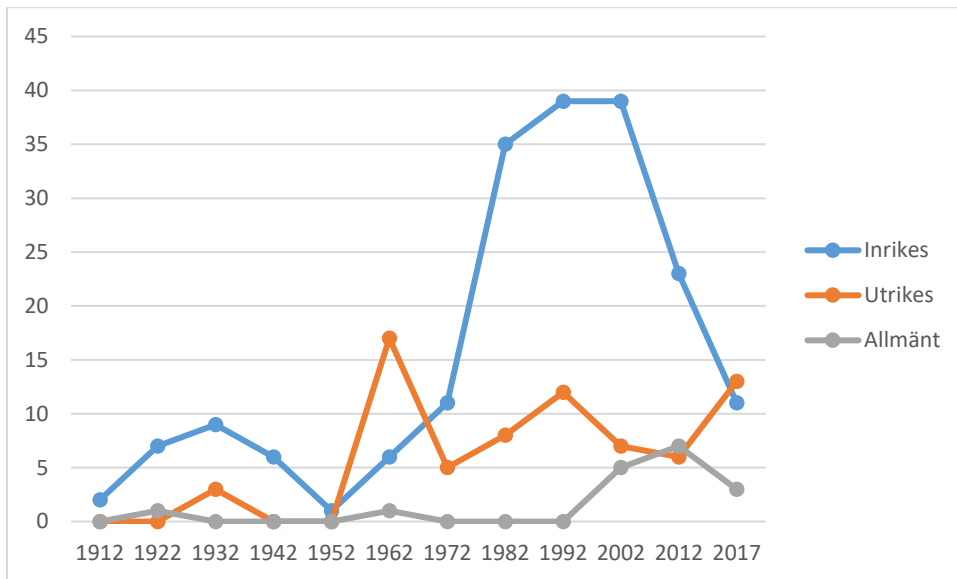

Fig. 16 Dagens Nyheter, teckningarnas ämne

Fram till 1952 var DN:s teckningar i stort sett endast om inrikes företeelser. 1962 sker det en kraftig ökning av utrikes, men den är borta 72. Däremot ökar inrikes ämnen kraftigt och ligger på en hög nivå fram till 2002, varefter andelen sjunker kraftigt. Resultatet är att det i stort sett är lika många teckningar med inrikes som utrikes ämnen 2017.

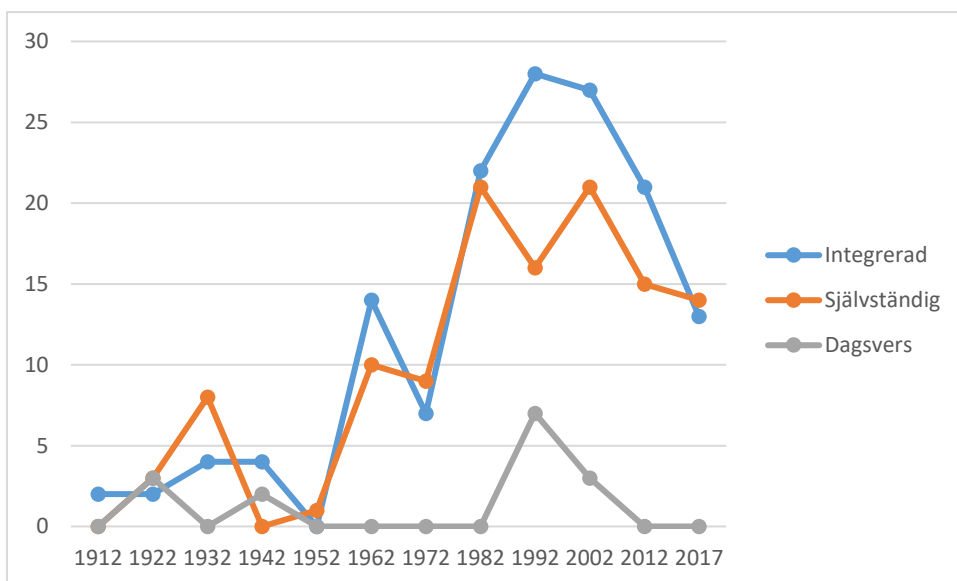

Fig. 17 Dagens Nyheter, relation mellan teckning och text

Vad gäller relationen mellan teckning och omgivande text i DN är bilden. Dagsverser finns i mycket begränsad omfattning fram till 1942, sen är de borta fram till 1992 för åter att försvinna efter 2002. Det har historiskt varit en viss övervikt av teckningar som är integrerade med den redaktionella texten, men den självständiga teckningen har också haft en stark position och 2017 ligger de två på ungefär samma nivå, efter en kraftig nergång i antalet integrerade teckningar.

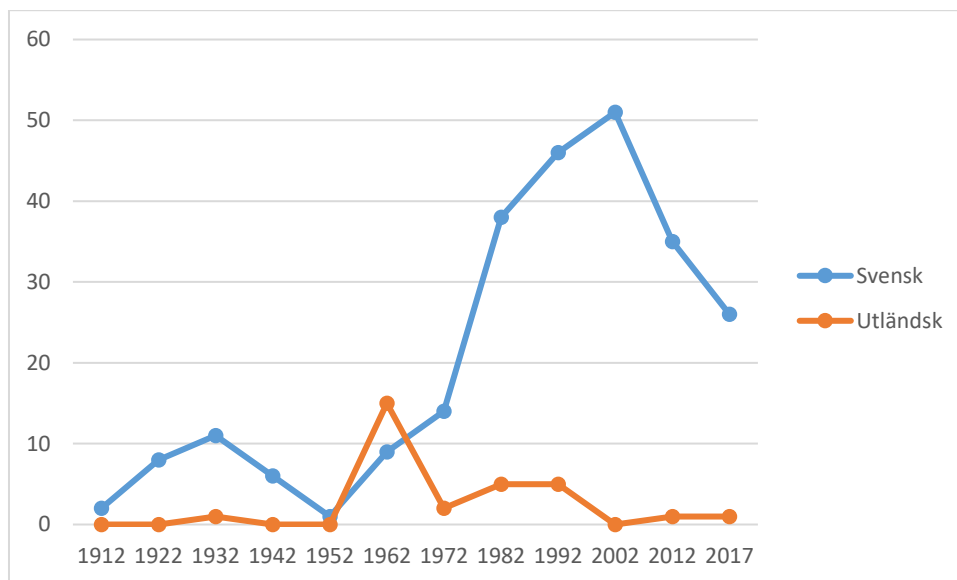

Fig. 18 Dagens Nyheter, teckningarnas ursprung

Med undantag för 1962, där utländska teckningar utgör ungefär hälften av samtliga teckningar i DN, är bilden tydlig: det är inhemska teckningar som dominerar totalt.

Sammanfattning Dagens Nyheter

Det är förvånansvärt sent som Dagens Nyheter på allvar börjar publicera satirteckningar. Under åren 1912-52 finns det enbart enstaka teckningar, men 62 sker det en kraftig ökning som med undantag för 1972 fortsätter fram till 82. Därefter sjunker antalet, men ligger 2017 kvar på en frekvens av nästan en teckning om dagen i snitt. När antalet ökar 62 sker det i form av publicering på ledarsidorna, men 82 börjar "lätta sidan" konkurrera med ledarsidorna om att vara plats för satirteckningar. Fast efter 2002 finns det i stort sett inga teckningar kvar på "lätta sidan" och även på ledarsidorna har antalet sjunkit kraftigt. I stället har man börjat publicera bildinsändare, som 2017 utgör nästan hälften av alla teckningar.

Vad gäller typen av teckningar är det en mycket stor övervikt av satirteckningar under hela perioden efter 1962. Det är egentligen endast efter 2002 som vardagsatir spelar någon roll, och vad gäller karikatyrer försvinner de i stort sett 2012. Teckningarna behandlar i övervägande grad inrikes företeelser, men värt att bemärka är att när den stora ökningen kommer 1962 är det faktiskt inom utrikiska ämnen, vilket dock endast gäller för detta år i urvalet. Det samma gäller teckningarnas ursprung: just 62 är det en övervikt av utländska teckningar, men decenniet efter är de helt borta.

DN har efter 1962 haft en blandning mellan självständiga teckningar och teckningar som integrerats med den redaktionella texten. I perioden 1992-2012 dominerade de integrerade, men annars har de legat ungefär jämsides. Intressant är att just 1992-2002 är den enda perioden där dagsvers spelar någon roll i sammansättningen.

Expressen

Expressen är en kvällstidning med beteckningen "obunden liberal", som grundades 16 november 1944 av Dagens Nyheter AB. Målet var att skapa en populär rikstidning i tabloidformat, med inte bara en säljande blandning av nyheter, sport och underhållningsmaterial utan även en högtstående ledar- och kultursida. Man utmärkte sig med bild- och personjournalistik och växte till att bli Sveriges största kvällstidning. På slutet av 1990-talet köpte man upp Göteborgs-Tidningen och Kvällsposten, som nu utgör lokalt anpassade utgåvor av Stockholmstidningen.

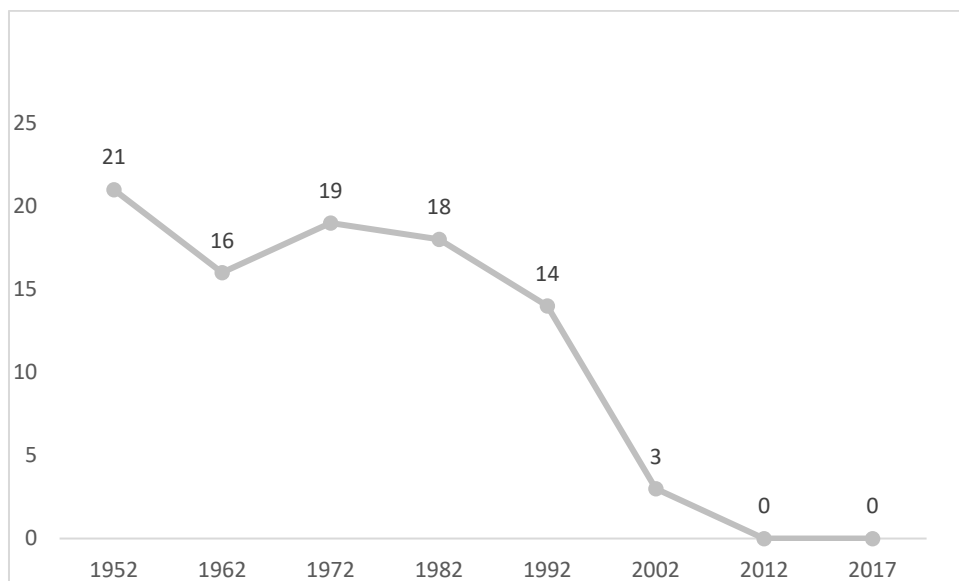

Fig. 19 Expressen, antal satirteckningar 1952-2017

Från 1952, som är första året Expressen uppträder i undersökningens urval, finns satirteckningar i åtminstone varannan tidning, och det håller i sig fram till 1992. Därefter sjunker antalet kraftigt, och från och med 2012 finns det inga teckningar i tidningen.

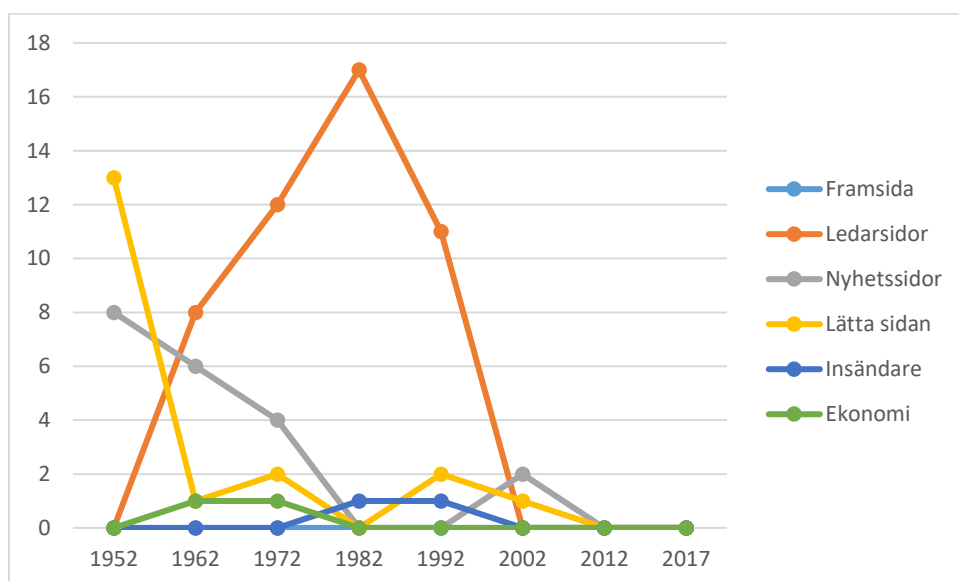

Fig. 20 Expressen, teckningarnas placering i tidningen

Första året i urvalet för Expressen, 1952, finns majoriteten av teckningar på "lätta sidan", men redan ett decennium senare har detta förändrats och ledarsidorna har tagit över. Placering på nyhetssidorna sjunker successivt från 1952-1982, för sen bara att dyka upp ett par gånger i 2002 års urval. Det är ledarsidorna som dominerar, men utvecklingen är brant både när det gäller uppgång och nergång, med en kulmen 1982 där i stort sett 100% av teckningarna finns på ledarsidorna.

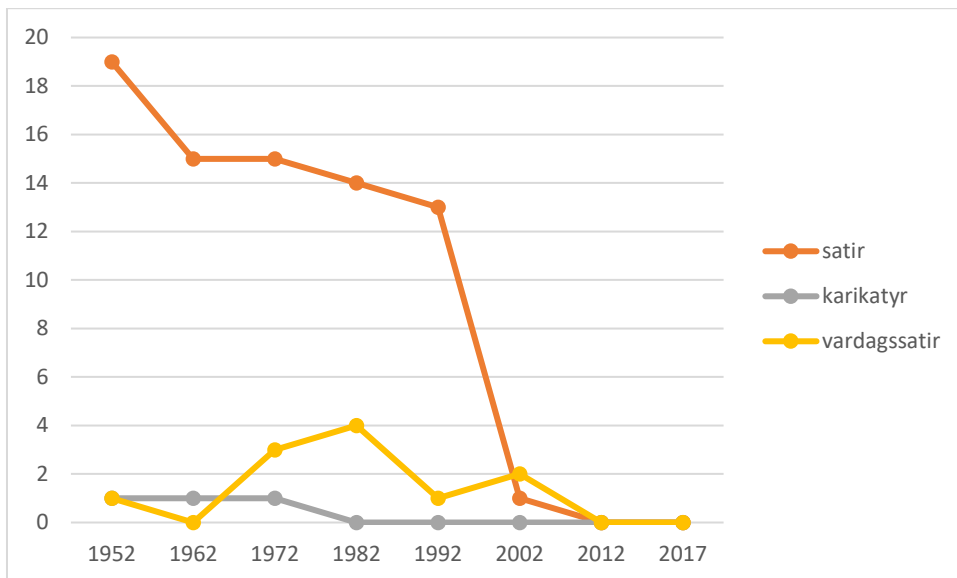

Fig. 21 Expressen, satirtyp

Fram till 1992 tillhör teckningarna i Expressen nästan uteslutande kategorin satir, med enstaka inslag av vardagssatir. Illustrationer finns endast 52, och karikatyrer i stort sett inte under hela perioden.

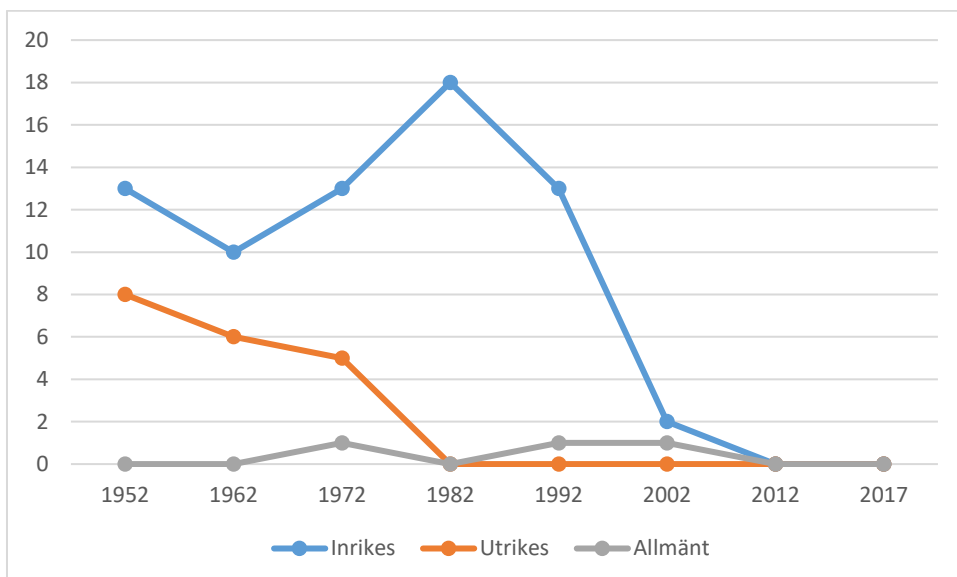

Fig. 22 Expressen, teckningarnas ämne

Expressen började med ungefär en tredjedel teckningar om utrikes ämnen 1952, men antalet sjönk och från 1982 har det inte varit annat än teckningar med inrikes ämnen. Teckningar med allmänna ämnen har endast funnit i mycket begränsad omfattning under hela perioden.

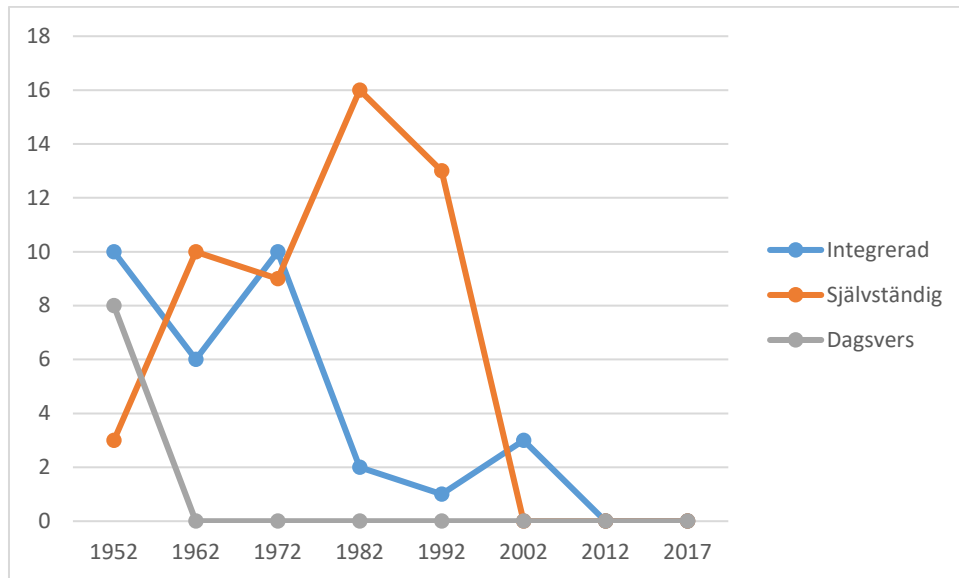

Fig. 23 Expressen, relation mellan teckning och text

År 1952 hade Expressen högsta antalet teckningar i samband med dagsvers, men redan 1962 hade denna form helt försvunnit. I stället ökade antalet självständiga teckningar kraftigt fram till 1982 för sen att sjunka och helt försvinna 2002. Integrerade teckningar nådde en höjdpunkt 1972 för därefter att sjunka för att 2012 ha försvunnit.

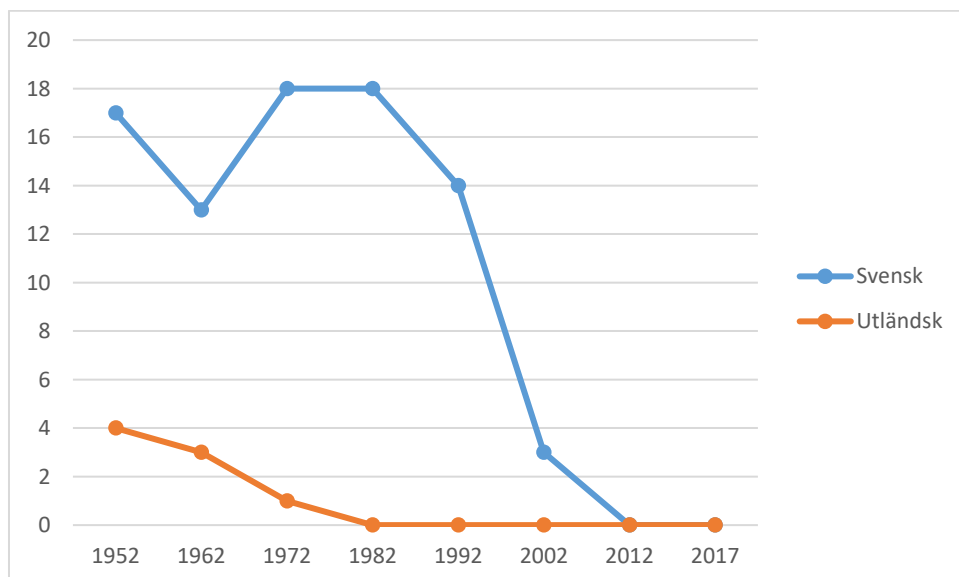

Fig. 24 Expressen, teckningarnas ursprung

Från 1952-72 publicerade Expressen ett fåtal teckningar av tecknare för andra länder än Sverige, men annars har det uteslutande handlat om svenska tecknare.

Sammanfattning Expressen

Expressen publicerade satirteckningar från första året i undersökningen, 1952, och fram till och med 92 på ungefär samma nivå. Därefter föll antalet kraftigt för att 2012 vara på noll. År 1952 skiljer sig ut vad gäller placeringen av teckningar, eftersom majoriteten detta år finns på "lätta sidan" och övriga på nyhetssidorna, men från och med 62 tar ledarsidorna över som den dominerande platsen, och nyhetssidornas andel sjunker för helt att försvinna 82 (fast de får en kort återkomst 2002).

Teckningarna är från början nästan uteslutande satir, men 1972-2002 finns det ett visst inslag av vardagssatir. Antalet teckningar om utrikes ämnen faller från ca en tredjedel av samtliga teckningar 1952 till noll 82, medan inrikes ämnen dominerar under hela perioden. Samma gäller teckningarnas ursprung, där svenska teckningar dominerar stort.

Vad gäller relationen mellan teckningar och omgivande text, är bilden mer sammansatt. 1952 finns ett stort inslag av dagsverser, men redan 62 är de borta för alltid. 52 finns det en övervikt av teckningar som är integrerade med redaktionell text, men efter 1972 dominerar de självständiga teckningar. Dock är de sista teckningar som är kvar 2012 integrerade.

Göteborgs-Posten

Göteborgs-Posten är en liberal dagstidning, vars främsta spridningsområde är Göteborg med omnejd. Tidningen började utkomma regelbundet 5 januari 1859 och var en liberal tidning, tills man bytte ägare 1872 och blev konservativ. 1896 bytte man igen ägare och blev åter liberal. Från början var tidningen en föregångare vad gäller redigeringsprinciper och blev en förebild för bl.a. Dagens Nyheter. Tidningen gick 1926 genom en ekonomisk kris och fick en ny ägare, som populariserade språk och innehåll med bl.a. vikt på lokalt material, sport och kriminalreportage, och man nådde en stor täckningsgrad i Västsverige genom en egen distribution. Tidningen övergick 2004 till tabloidformat.

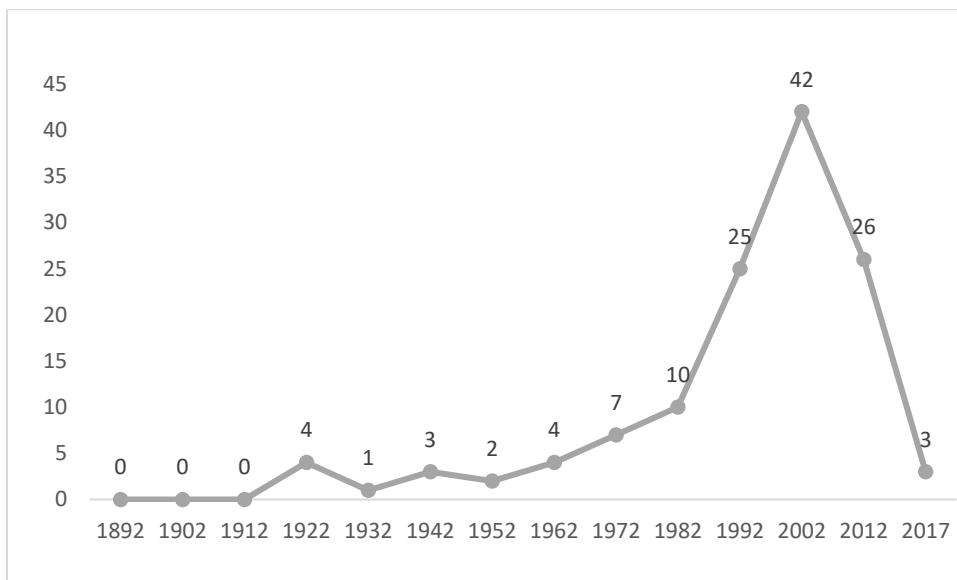

Fig. 25 Göteborgs-Posten, antal satirteckningar 1892-2017

Göteborgs-Posten, GP, har en ganska iögonfallande utveckling vad gäller antalet satirteckningar. Fram till 1992 ligger det på en ganska låg nivå med som mest en teckning var tredje dag, men sen fyrdubblas antalet 2002 för sen att minska drastiskt redan ett decennium tidigare. 2017 är antalet nere på 3 teckningar under en månad, jämförbart med nivån fram till och med 1962.

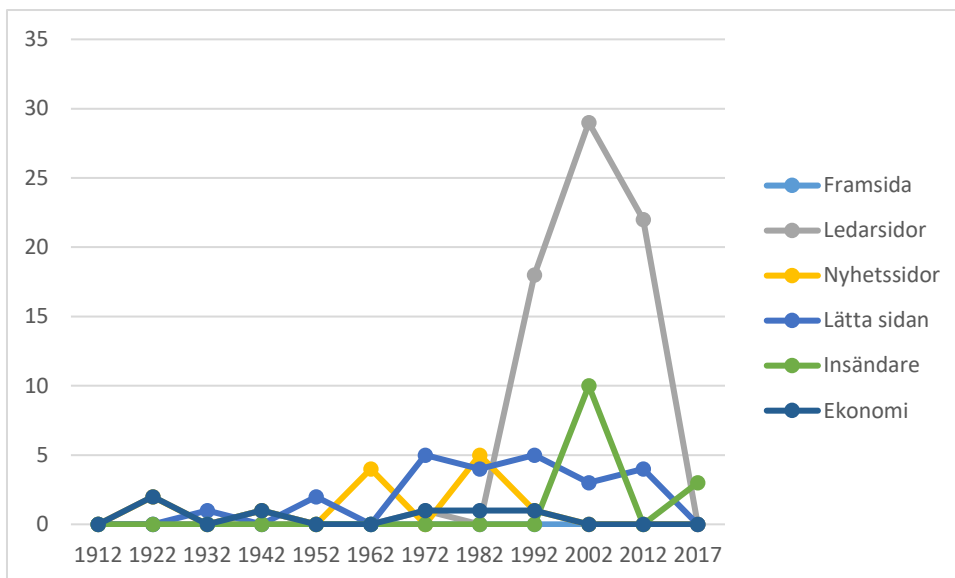

Fig. 26 Göteborgs-Posten, teckningarnas placering i tidningen

När man ser på placeringen av teckningar i GP är det tydligt att den största del av ökningen 2002 i sker i form av teckningar på ledarsidorna, och att denna placering helt försvinner 2017. Även bildinsändare ökar 2002 för att försvinna 2012 och återkomma 2017; det är det enda stället man kan finna satirteckningar i tidningen 2017.

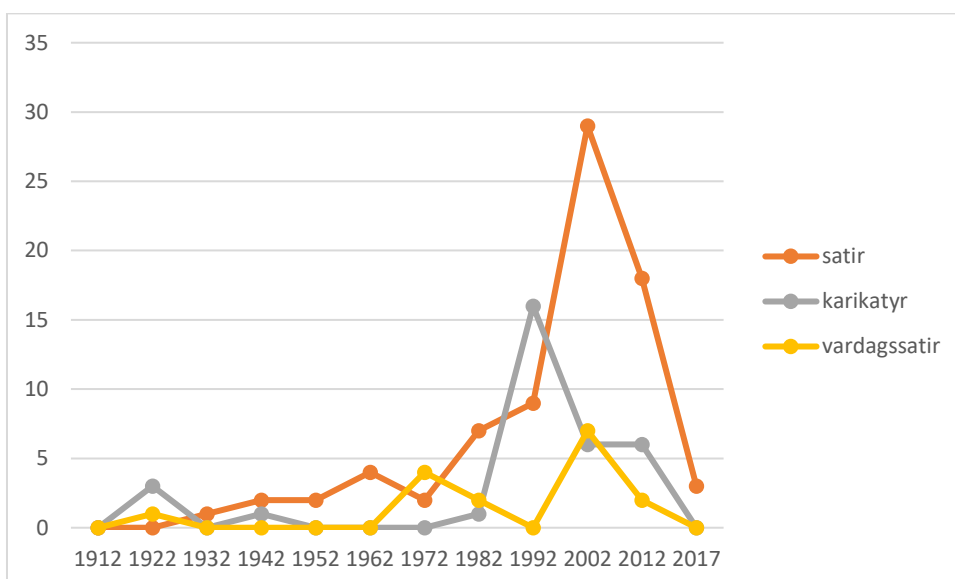

Fig. 27 Göteborgs-Posten, satirtyp

Fram till 1972 var teckningarna i GP en blandning av satir, karikatyr och vardagssatir. Antalet satirteckningar ökar kraftigt fram till 2002 för därefter att minska kraftigt, och antalet karikatyrer ökar 1992 för att sen minska och försvinna, och vad gäller vardagssatiren når den en höjdpunkt 2002 för därefter att försvinna. Vad som är kvar 2017 är enbart ett fåtal satirteckningar.

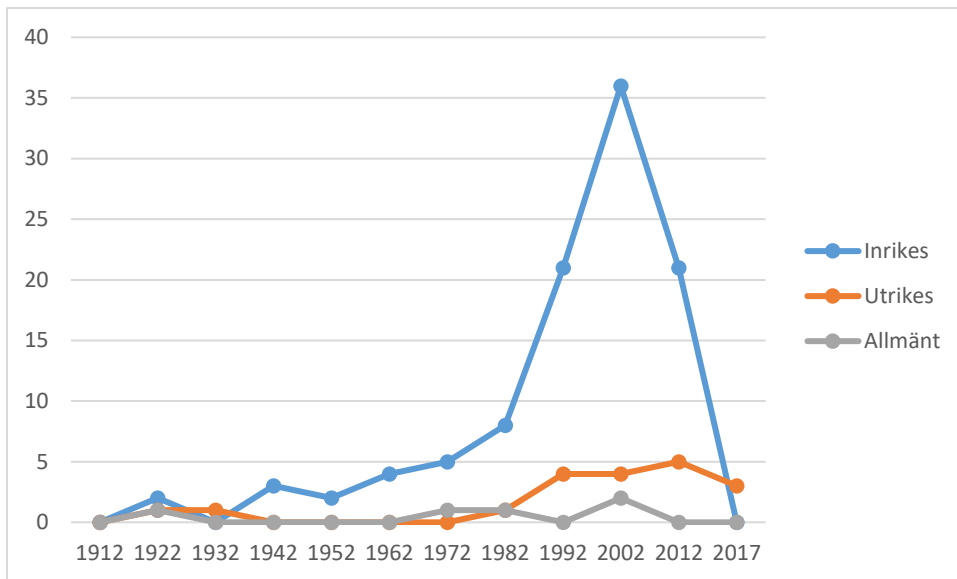

Fig. 28 Göteborgs-Posten, teckningarnas ämne

Ser man på ämnet för teckningarna i GP är det tydligt att ökningen fram till 2002 behandlade inrikes ämnen, medan utrikes ämnen låg kvar på en låg nivå. Intressant är att konstatera att de enda teckningar som är kvar 2017 handlar om utrikes ämnen.

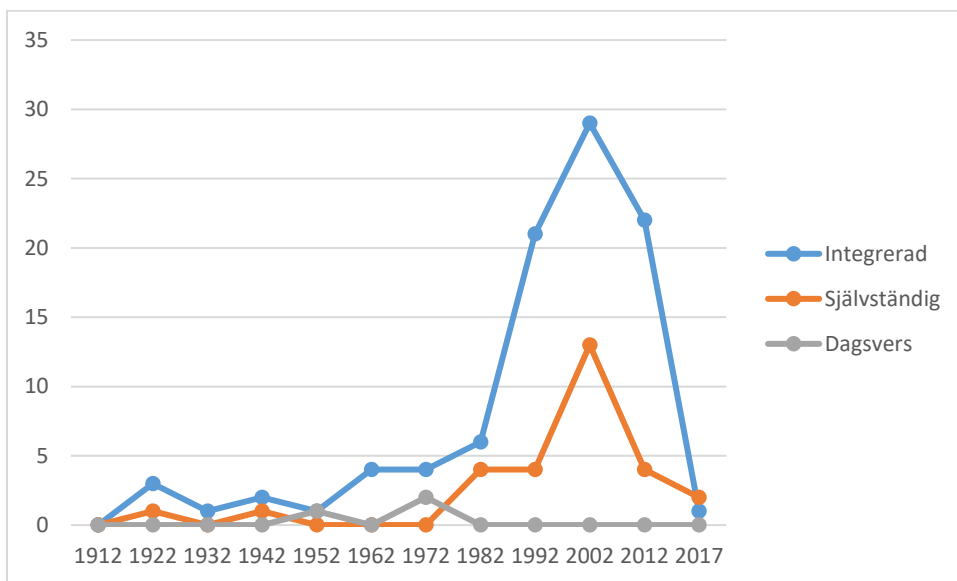

Fig. 29 Göteborgs-Posten. relation mellan teckning och text

Den dominerande formen för teckningar i GP 1962-2012 är att integrera dem i den omgivande redaktionella texten. Med undantag för 2002, där antalet teckningar över huvud taget nådde en höjdpunkt, har antalet självständiga teckningar legat på en låg nivå. Dock är de enda teckningar som är kvar 2017 självständiga.

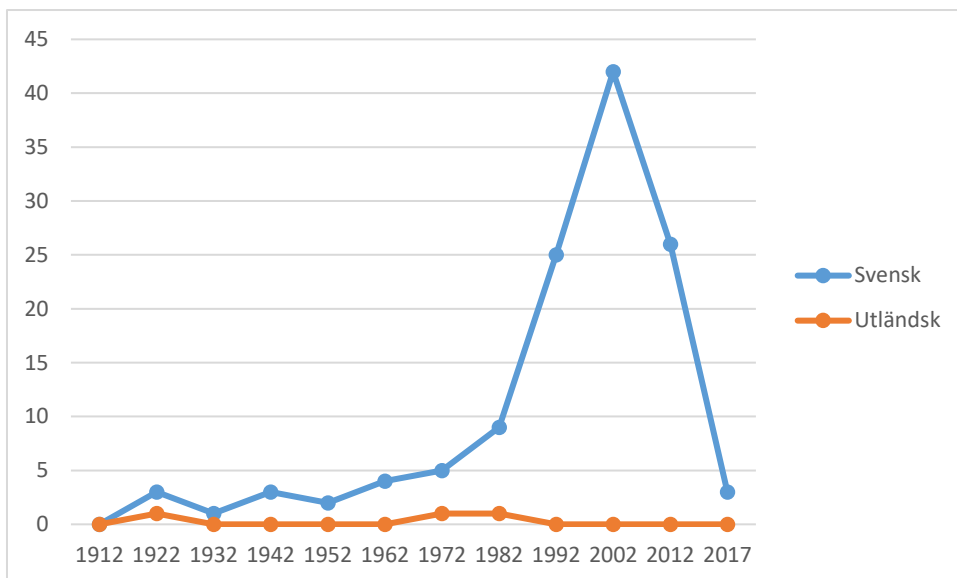

Fig. 30 Göteborgs-Posten, teckningarnas ursprung

GP har under hela perioden 1912-2017 i stort sett endast publicerat svenska teckningar, oavsett hur hög frekvensen av teckningar generellt har varit.

Sammanfattning Göteborgs-Posten

Göteborgs-Posten har under nästan hela perioden legat på ett mycket lågt antal teckningar per månad med undantag för åren 1992 till 2012 där antalet plötsligt fyrdubblades. Nästan hela ökningen kom i form av teckningar på ledarsidorna, av svenskt ursprung och om svenska företeelser. Ökningen skedde främst i form av satirteckningar, även om karikatyren under året 1992 utgjorde den största delen av teckningarna, vilket verkar ha varit en tillfällig topp. Det ökade antalet var dessutom i hög grad integrerade med den omgivande texten, även om året 2002 hade en tillfällig topp i antalet självständiga teckningar i form av bildinsändare – för övrigt den enda typen av teckningar som var kvar i 2017 års urval.

Ny Dag

Ny Dag var huvudorgan för Sveriges kommunistiska parti (efter 1967 Vänsterpartiet kommunisterna), och utkom med sitt första nummer den 2 januari 1930. Sin största spridning fick tidningen efter 2 världskrig, men upplagan förblev dock låg i jämförelse med andra rikstäckande tidningar. Men startade på 1940-talet ett antal lokala utgåvor, som dock lades ner 1956. Tidningen upphörde 5 augusti 1990.

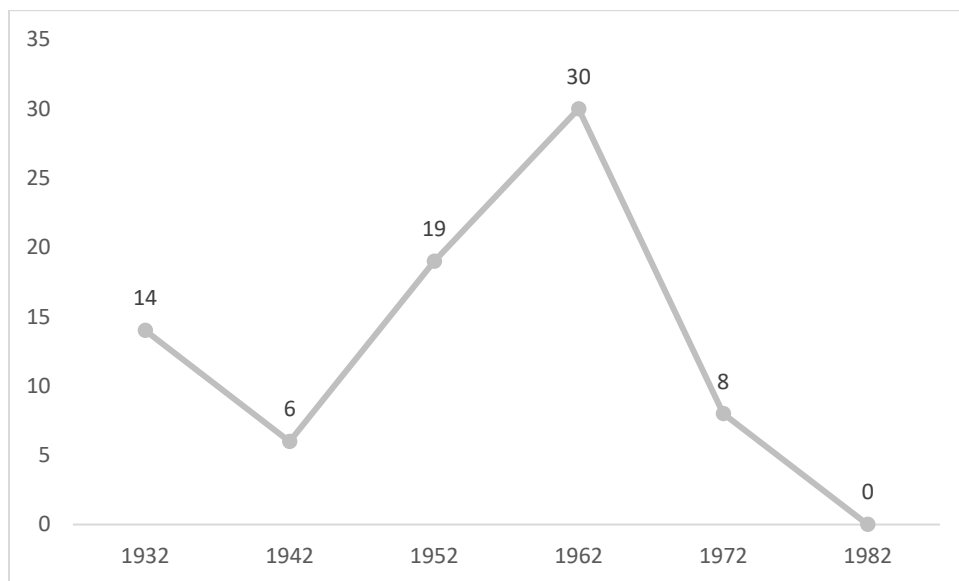

Fig. 31 Ny Dag, antal satirteckningar 1932-1982

Med undantag för krigsåret 1942 ökade antalet teckningar i Ny Dag från 1932 fram till 1962 för därefter att falla kraftigt fram till 1972 och helt ha försvunnit 1982.

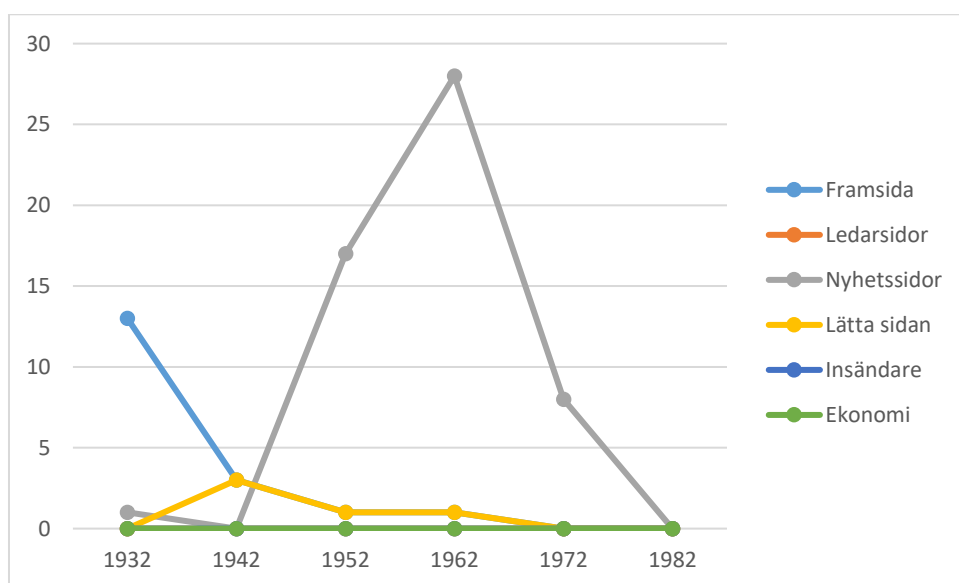

Fig. 32 Ny Dag, teckningarnas placering i tidningen

Ny Dag hade 1932 majoriteten av sina teckningar på framsidan, men redan 42 hade detta ändrats och "lätta sidan" hade gått om. Fast den helt dominerande platsen för teckningar var sedan på nyhetssidorna, fram till 1982.

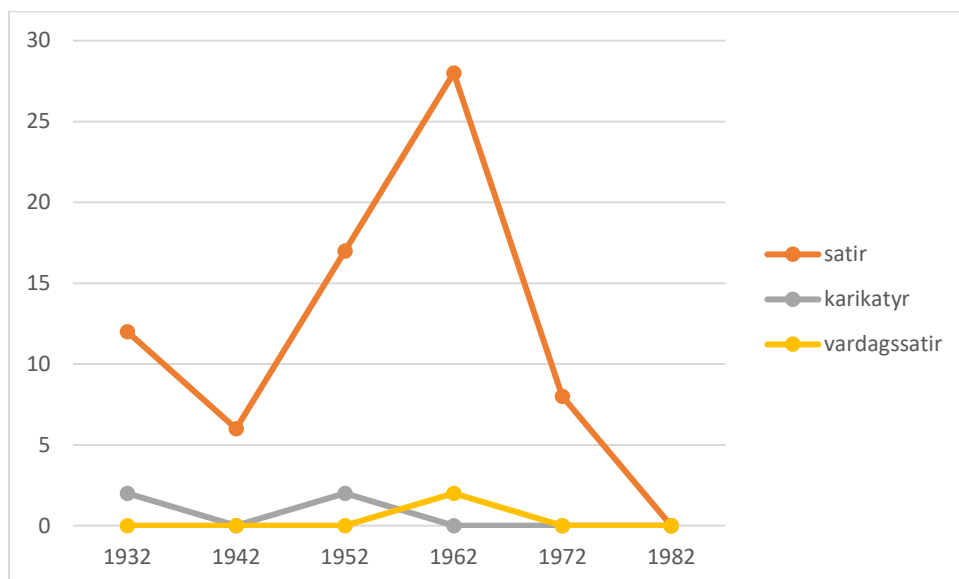

Fig. 33 Ny Dag, satirtyp

Bortsett ifrån enstaka karikatyrer, illustrationer och vardagssatir fram till 1962 var satirteckningar den helt dominerande typen i Ny Dag under alla 50 åren som tidningen ingår i utvalet.

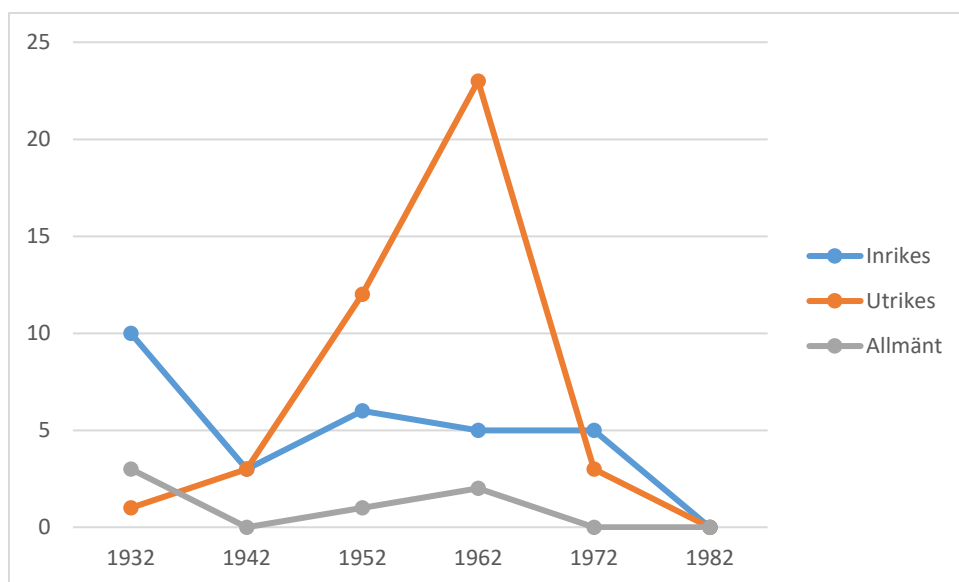

Fig. 34 Ny Dag, teckningarnas ämne

Ny Dag skiljer ut sig från övriga tidningar genom att under 1950- och 60-talen ha haft en majoritet av teckningar som behandlade utrikes ämnen. 1932 var det däremot inrikes teckningar som dominerade, och antalet höll sig förhållandevis stabilt fram till 1972, med undantag för krigsåret 42, medan antalet teckningar om utrikes ämnen fluktuerade kraftigt.

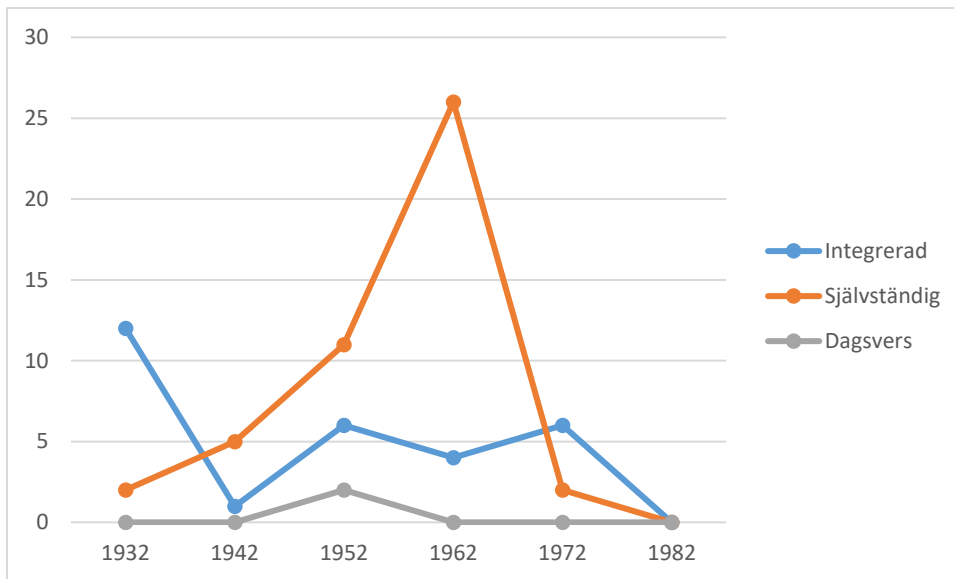

Fig. 35 Ny Dag, relation mellan teckning och text

Ny Dag började med en övervikt av teckningar som var integrerade med den redaktionella texten, men antalet sjönk (med 1942 som en ovanligt låg punkt) till en lägre nivå, samtidigt med att antalet självständiga teckningar ökade kraftigt fram till 1962 och därefter sjönk till nästan noll 72. Dagsverser fanns endast i urvalet för 1952.

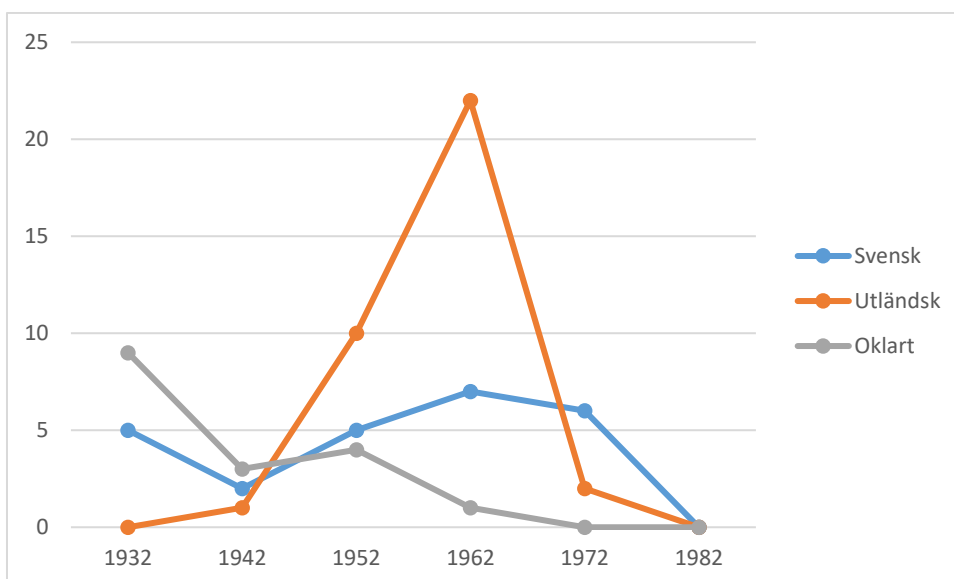

Fig. 36 Ny Dag, teckningarnas ursprung

En stor del av teckningarna i Ny Dag från 1932-1952 hade oklart ursprung, medan antalet svenska teckningar låg relativt stabilt under perioden 32-72. Tidningen skiljer sig emellertid ut från andra genom att ha en mycket stor mängd teckningar från utlandet i perioden 52-62, teckningar som kom från kommunistiska systertidningar i olika länder.

Sammanfattning Ny Dag

Med undantag för krigsåret 1942 ökade Ny Dag antalet teckningar fram till och med 1962. Därefter föll antalet kraftigt och sista året i urvalet, 82, fanns det inga teckningar alls. Tidningen utmärkte sig 1932 genom att placera i stort sett alla teckningar på framsidan, men från och med 52 tog nyhetssidorna helt över. Intressant är också att under kriget publicerades flest teckningar på "lätta sidan".

Tidningens teckningar var under hela perioden i stort sett bara satirteckningar och de skiljer sig ut från andra tidningar genom att under 1952 och 62 i hög grad handla om utrikespolitiska företeelser och vara gjorda av tecknare från andra länder. Dessa internationella teckningar var dessutom självständiga, så tillsammans visar statistiken på en intressant förändring från 1932, där den typiska satirteckningen är placerad på framsidan och integrerad med den redaktionella texten, behandlar inrikes företeelser och är gjord av en svensk tecknare (även om det i ett flertal fall inte går att säkerställa), till 1952 där satirteckningen typisk handlar om utrikes företeelser, är gjord av en tecknare från ett annat land och är en självständig teckning placerad bland nyheterna. Krigsåret 42 får betraktas som ett särfall, och 1972 verkar tidningen ha ändrat inriktning på sina satirteckningar så de nu främst publicerar svenska teckningar om svenska förhållanden, integrerade med den redaktionella texten.

Socialdemokraten

Social-Demokraten var en socialdemokratisk dagstidning som gavs ut i Stockholm, från 1944 till 58 i stället under namnet Morgon-Tidningen. Tidningen grundades av August Palm och dess första nummer kom 25 september 1885. Tidningen blev huvudorgan för Socialdemokratiska arbetarepartiet och fick ett stort inflytande på arbetarrörelsen utveckling. Sista numret utkom 28 oktober 1958.

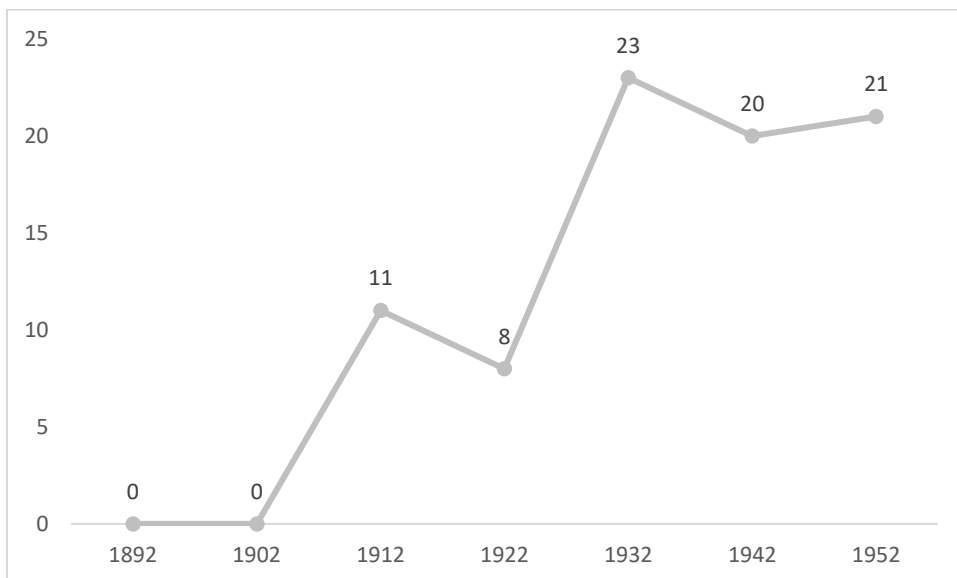

Fig. 37 Socialdemokraten, antal satirteckningar 1892-1952

Socialdemokraten publicerade förhållandevis många teckningar redan 1912, men ökade fram till 32 varefter det låg relativt stabilt tills undersökningens sista år 1952.

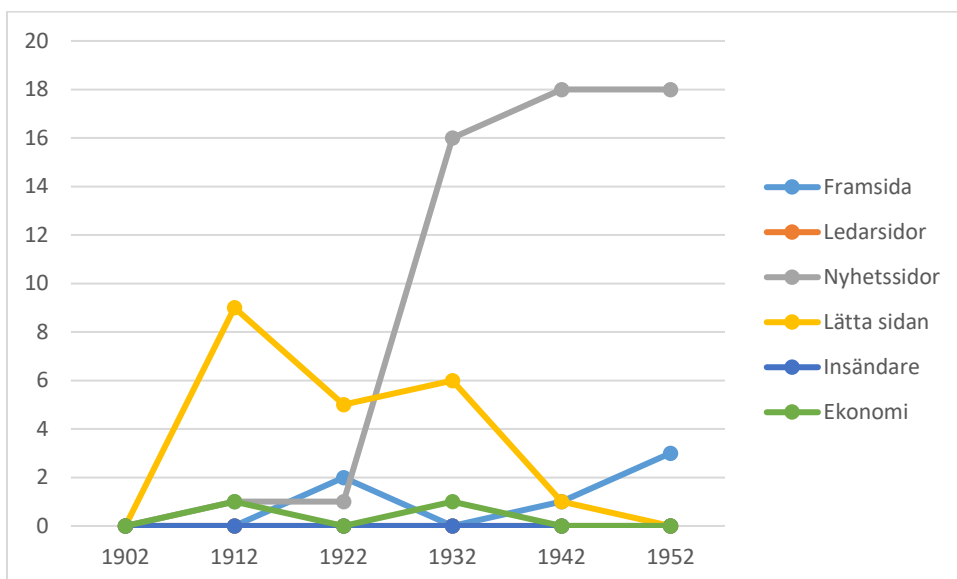

Fig. 38 Socialdemokraten, teckningarnas placering i tidningen

Det relativt höga antalet teckningar 1912 fanns i stort sett uteslutande på "lätta sidan", som fortsatte vara en viktig plats för publicering av teckningar fram till och med 32. Det är värt att notera att det inte förekommer teckningar på ledarsidorna alls under hela perioden; i stället kommer ökningen 1932 från teckningar publicerade på nyhetssidorna. Från 42 är detta i stort sett den enda platsen i tidningen där det publiceras teckningar.

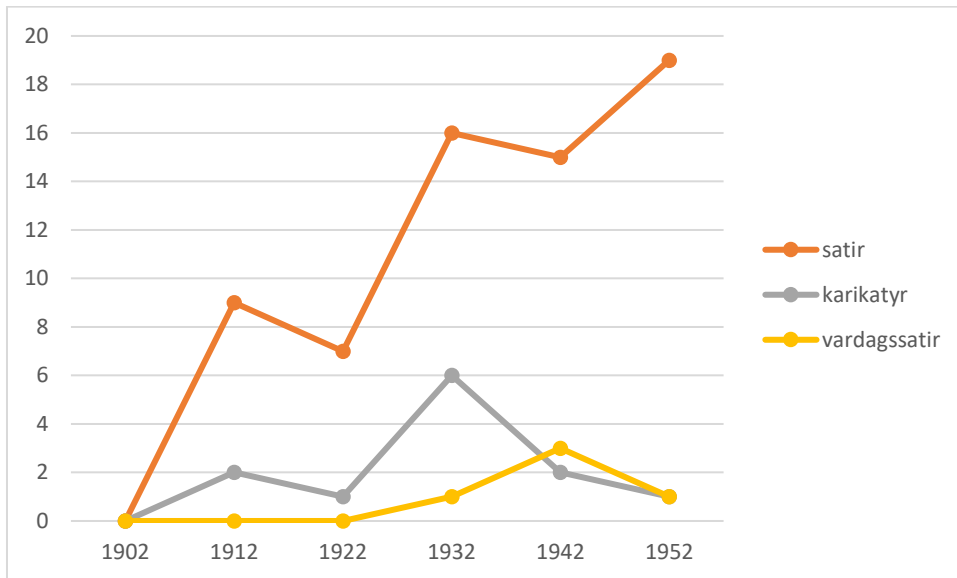

Fig. 39 Socialdemokraten, satirtyp

Satirteckningar är under hela perioden den klart dominerande typen av teckningar i Socialdemokraten, men såväl karikatyr, vardagssatir och illustration finns i en viss omfattning; karikatyr i synnerhet år 1932.

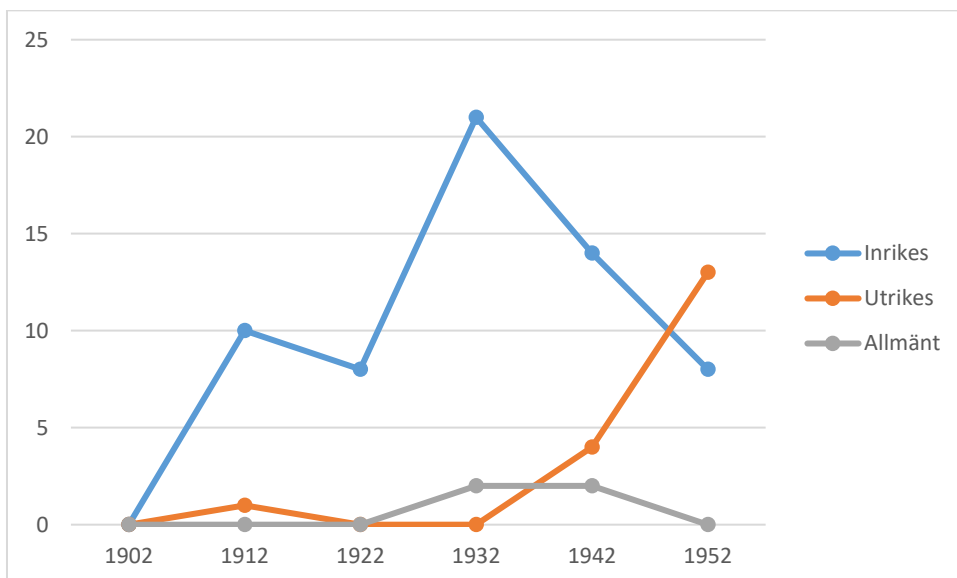

Fig. 40 Socialdemokraten, teckningarnas ämne

Socialdemokraten har en mycket tydlig profil fram till 1932 vad gäller ämnen för satirteckningar: det handlar i stort sett uteslutande om inrikes företeelser. Sen förändras bilden och 42 och 52 växer

antalet teckningar med utrikes ämnen starkt medan antalet inrikes faller. 1932 och 42 finns enstaka teckningar med mer allmänt innehåll, men de försvinner igen 52.

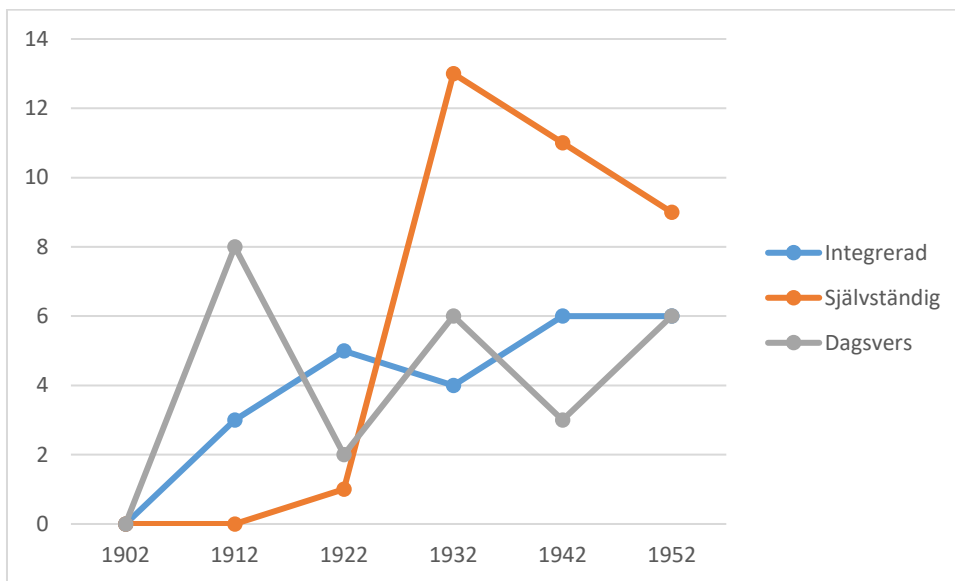

Fig. 41 Socialdemokraten, relation mellan teckning och text

Vad gäller relationen mellan teckningar och redaktionell text är bilden för Socialdemokraten sammansatt. Utmärkande är att dagsvers i hela perioden utgör en stor del av teckningarna, 1912 till och med den största delen. Antalet teckningar som är integrerade med den omgivande texten ökar jämt under perioden, medan antalet självständiga teckningar skjuter i vädret 1932 för därefter att sjunka igen fram till 52.

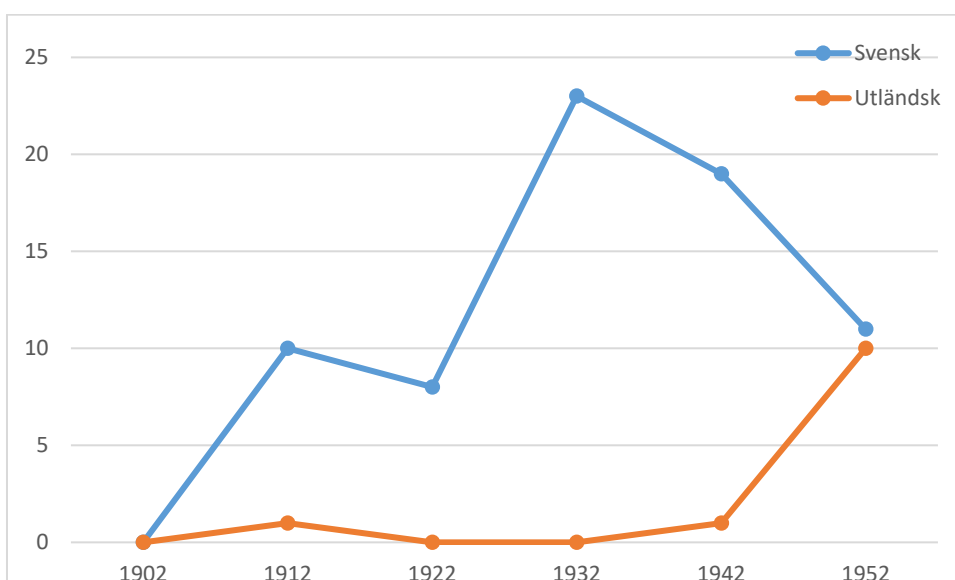

Fig. 42 Socialdemokraten, teckningarnas ursprung

Fram till 1932 publicerar Socialdemokraten i stort sett endast svenska teckningar, men därefter börjar antalet svenska falla samtidigt som antalet utrikes teckningar ökar. Sista året, 1952, är de två kategorierna i praktiken jämstora.

Sammanfattning Socialdemokraten

Socialdemokraten ligger 1912-22 på ungefär samma nivå vad gäller antalet teckningar, men ökar fram till 32 för därefter att ligga konstant. Ökningen hänger ihop med att man börjar publicera teckningar på nyhetssidorna och inte bara på "lätta sidan", som var fallet i början. Tidningen har en klar övervikt av satirteckningar, med inslag av karikatyr och vardagssatir, och ämnena är fram till 1942 i stort sett enbart inrikes företeelser. Under 1942 och 52 ökar antalet utrikes ämnen starkt samtidigt med att de inrikes faller, och man kan även se att antalet teckningar av utländska tecknare ökar kraftigt 52.

Fördelningen mellan självständiga teckningar, teckningar som är integrerade med den redaktionella texten och dagsverser är sammansatt, men karakteristisk för tidningen är att alla tre typerna från 1922 och fram finns representerade, med en kraftig ökning av självständiga teckningar från 1922 till 32.

Stockholmstidningen

Stockholms-Tidningen grundades 1889 och var i slutet av 1890-talet Nordens största tidning. Under sin storhetstid var tidningen Sveriges ledande morgontidning och drev en liberal, socialreformistisk och försvarsvänlig linje. Tidningen var starkt engagerad i rösträttsrörelsen och man hade även en omfattande kulturell bevakning. Innehållsmässigt var inriktningen mot en bred publik, med insändare, följetonger och tävlingar blandat med nyheter. 1956 köptes tidningen av LO och den fick benämningen "politisk obunden" fram till 1962, där etiketten ändrades till "socialdemokratisk". Den 27 februari 1966 kom det sista numret av Stockholms-Tidningen ut, men den återuppstod 1981-84 som en socialdemokratisk morgontidning i tabloidformat, och igen 1993 som en socialdemokratisk endagstidning.

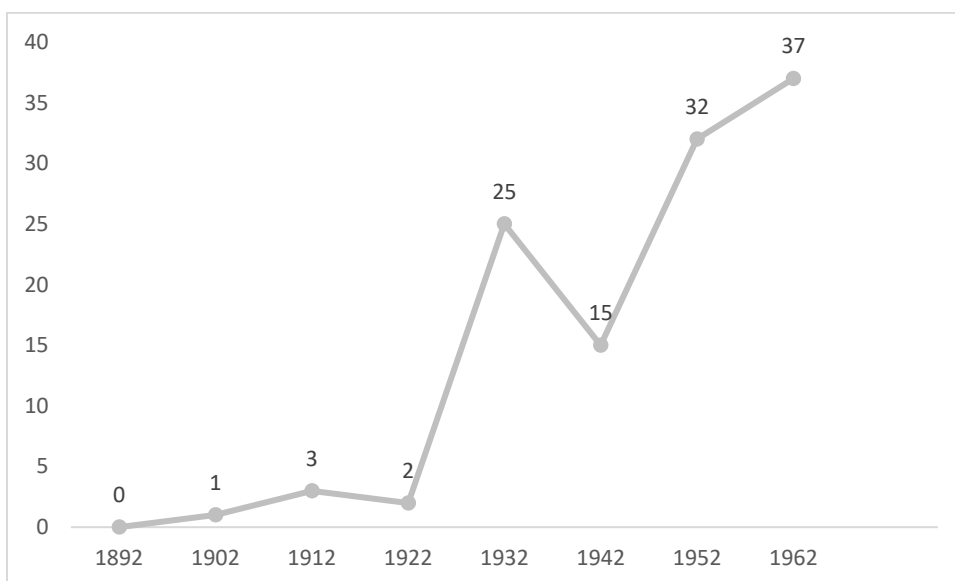

Fig. 43 Stockholmstidningen, antal satirteckningar 1892-1962

Stockholmstidningen hade väldigt få teckningar under de första åren i studien, men från 1932 låg de på en jämn hög nivå med undantag för krigsåret 1942. Sista året tidningen är representerad i studien, 1962, hade man i snitt mer än en teckning per dag.

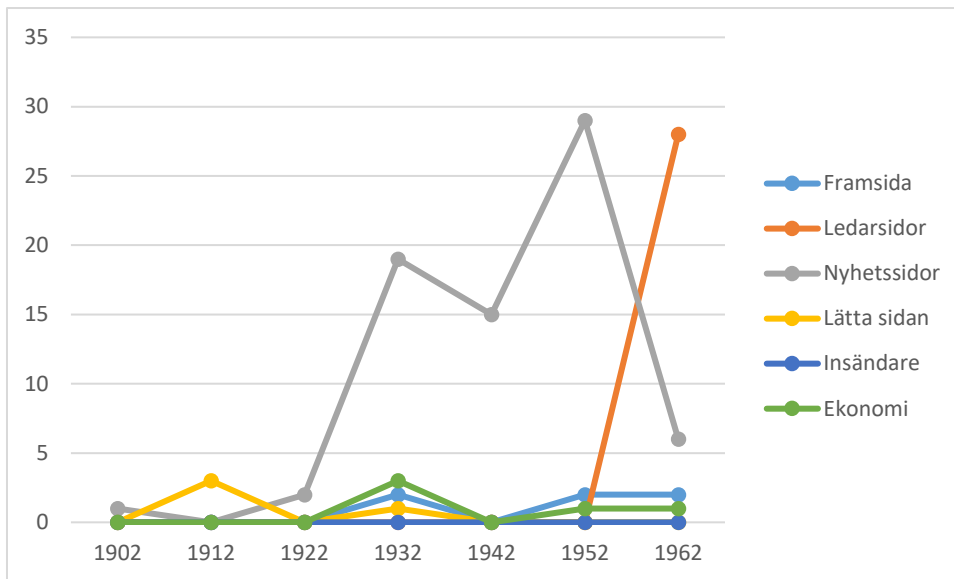

Fig. 44 Stockholmstidningen, teckningarnas placering i tidningen

När antalet teckningar i Stockholmstidningen ökar stort 1932, sker det uteslutande på nyhetssidorna. Fram till och med 52 är det i stort sett endast här som tidningen publicerar teckningar, men 62 har man börjat trycka dem nästan uteslutande på ledarsidorna.

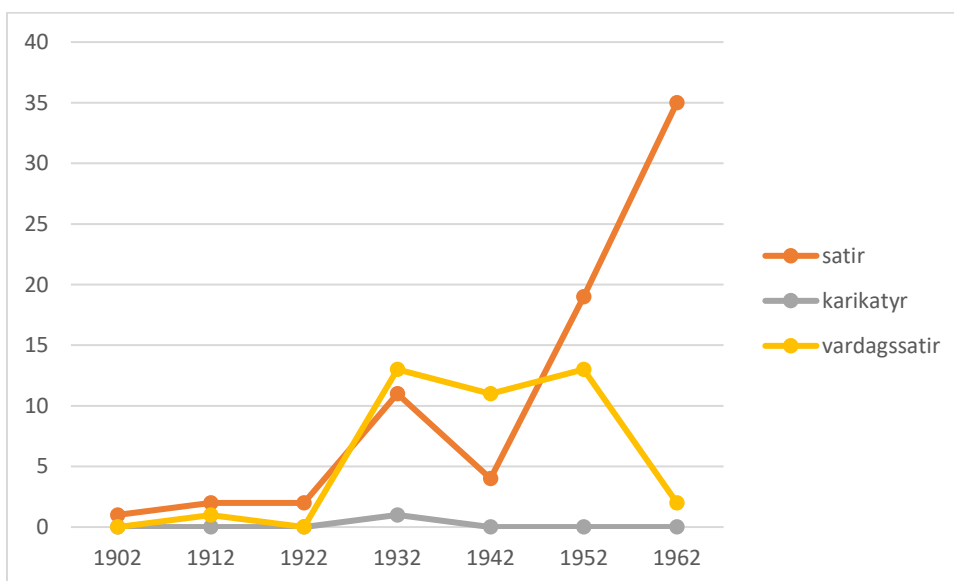

Fig. 45 Stockholmstidningen, satirtyp

Från studiens början och fram till och med 1922 publicerar Stockholmstidningen ett fåtal illustrationer och satirer, men när antalet ökar 32 sker ökningen inom såväl vardagssatir som satir. Vardagssatir håller sig på en relativt hög nivå fram till 52, varefter den i stort sett försvinner, och med undantag för krigsåret 1942 ökar antalet satirteckningar våldsamt så det vid sista urvalsåret 62 utgör nästan hela tidningens teckningspublikation.

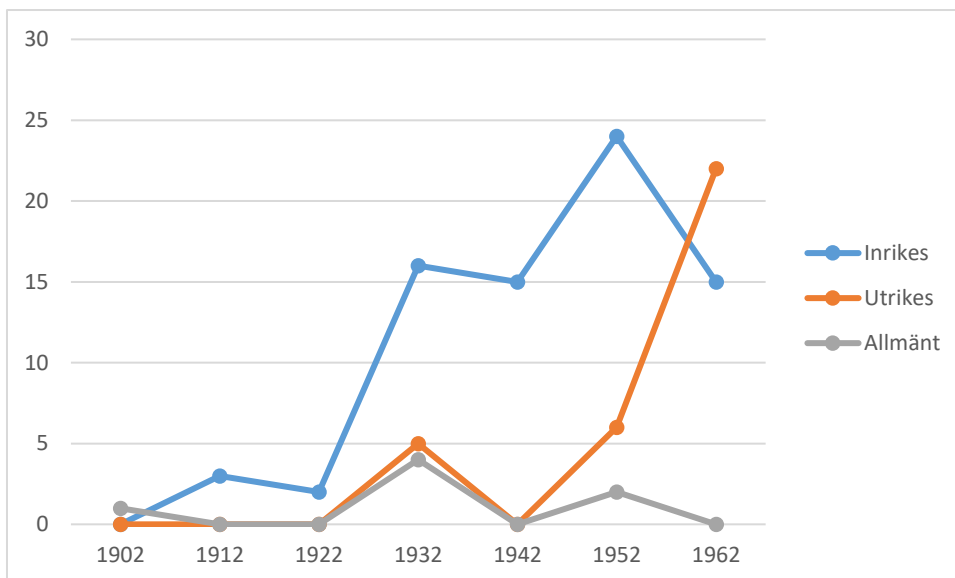

Fig. 46 Stockholmstidningen, teckningarnas ämne

När antalet teckningar i Stockholmstidningen ökar 1932, är det inom alla tre kategorierna inrikes, utrikes och allmänt, men den största ökningen är klart inom inrikes ämnen. Denna kategori fortsätter ligga på en hög nivå fram till 52 varefter den sjunker och 62 har utrikes teckningar gått om som den vanligaste formen.

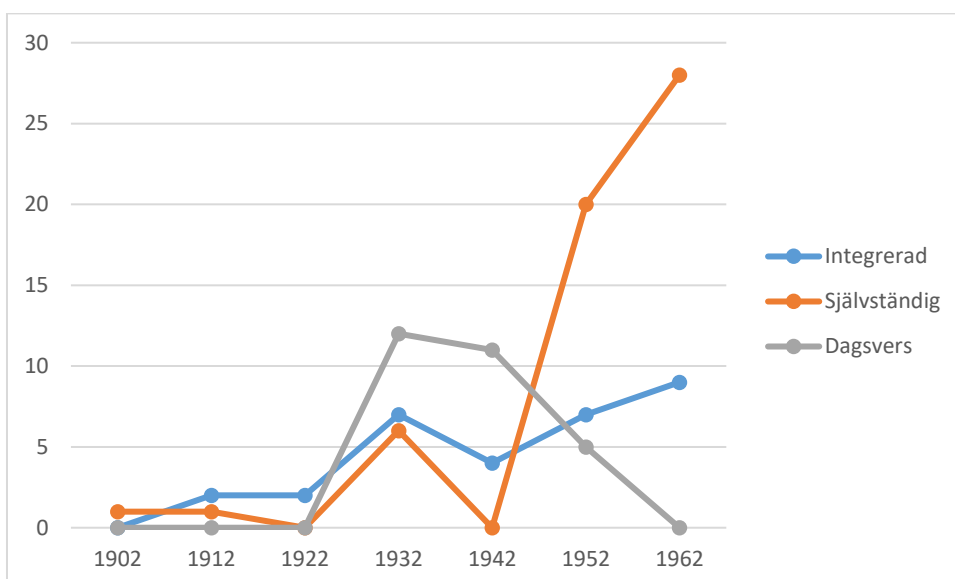

Fig. 47 Stockholmstidningen, relation mellan teckning och text

Relationen mellan teckningar och redaktionell text i Stockholmstidningen växlar kraftigt under perioden. Från 1922-1932 ökade andelen dagsvers kraftigt, för därefter att sjunka och försvinna helt 62. Teckningar som är integrerade med den redaktionella texten ökar fram till 52, sjunker i 42 och ökar sen igen, medan självständiga teckningar finns i viss mån 1932, försvinner 1942 och växer oerhört kraftigt 1952 och 1962.

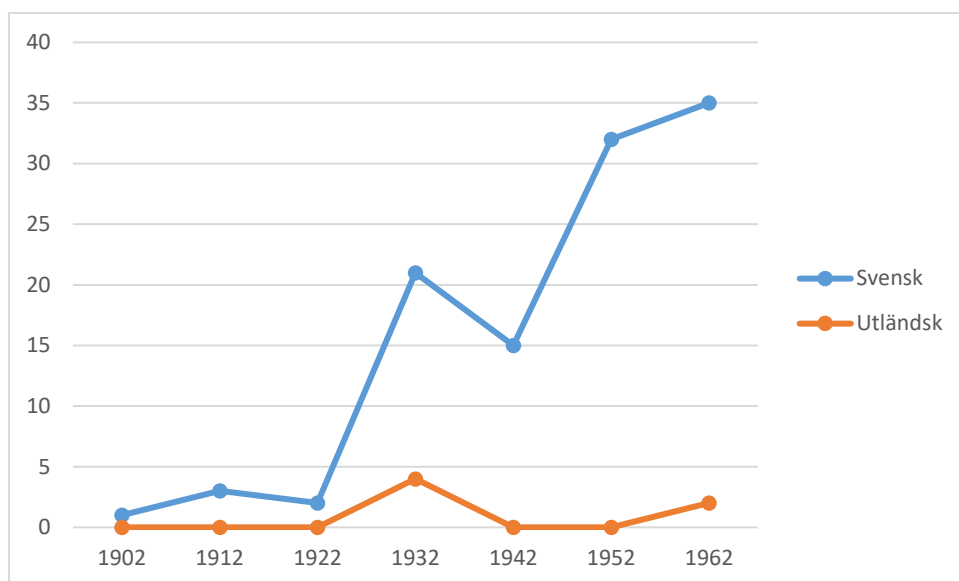

Fig. 48 Stockholmstidningen, teckningarnas ursprung

Stockholmstidningen har under hela perioden i huvudsak publicerat bilder av svenskt ursprung. Enda året där utländska teckningar utgjorde mer än ett par stycken var 1932.

Sammanfattning Stockholmstidningen

Stockholmstidningen började på allvar publicera satirteckningar 1932, och bortsett ifrån en nergång under kriget ökade antalet fram till 1962. Under samma period fanns nästan alla teckningar på nyhetssidorna, men från 1952 till 62 förändrades detta helt; nyhetssidornas del sjönk kraftigt och ledarsidornas ökade motsvarande. 1932 till 52 var en stor del av teckningarna vardagsatir, men 1952 ökade antalet satirteckningar kraftigt för att sista året i urvalet vara helt dominerande. Samtidig ändras teckningarnas innehåll till att främst röra utrikes företeelser, och 1952 och 62 är majoriteten självständiga teckningar och inte, som tidigare, dagsverser. Under hela perioden är majoriteten gjorda av svenska tecknare.

Man kan säga att tidningen under slutet av urvalsperioden verkar gå över till att publicera klassiska "political cartoons": självständiga satirteckningar på ledarplats som kommenterar inrikes och utrikes händelser, men gjorda av svenska tecknare.

Svenska Dagbladet

Svenska Dagbladet publicerades första gången 18 december år 1884. Från början var tidningen tullvänlig och konservativ. Efter en rekonstruktion 1897 omvandlades tidningen till ett "intelligensblad" med främst en opolitisk och kulturell inriktning med många författare bland skribenterna. I början av 1900-talet blev tidningen successivt mer konservativ i politisk mening, och 1910 blev tidningen högerens (nuvarande moderaternas) tidning. På 1980-talet blev den politiska hållningen friare och den fick etiketten "den obundet moderat". Tidningen har fortfarande en stark kulturbevakning, men har även en stor näringslivstäckning. Tidningen bytte till tabloidformat 2000.

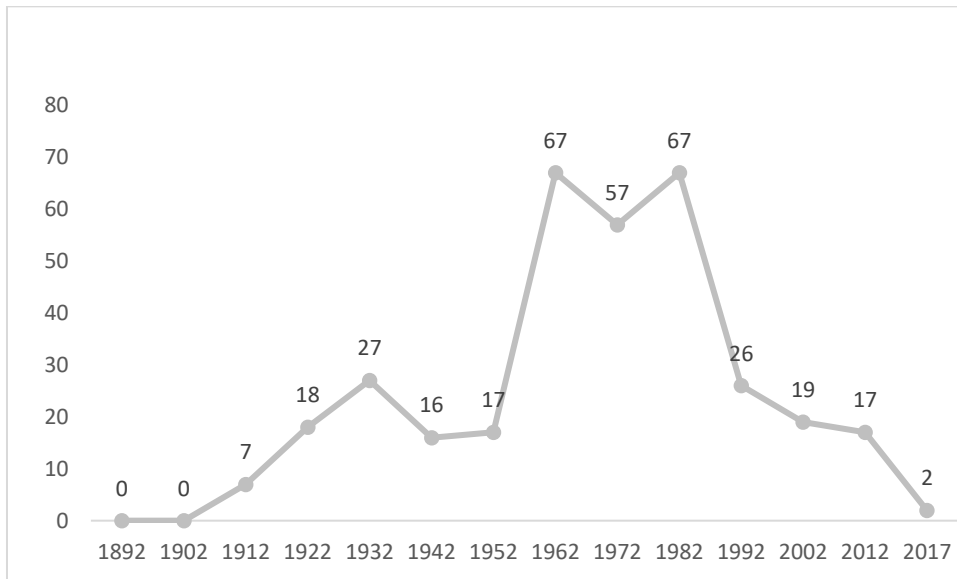

Fig. 49 Svenska Dagbladet, antal satirteckningar 1892-2017

Antalet teckningar i Svenska Dagbladet, SvD, låg på en relativt jämn och låg nivå fram till 1962, där det ungefär fyrdubblades. Denna höga nivå höll i sig fram till 1992, där antalet mer än halverades och sedan dess har det sjunkit så att det under januari månad 2017 endast fanns två teckningar i tidningen.

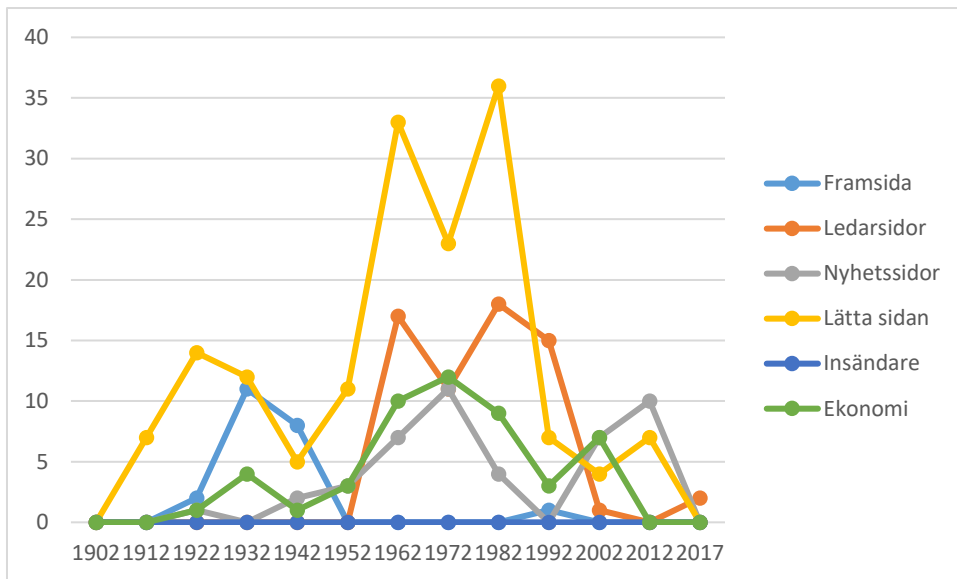

Fig. 50 Svenska Dagbladet, teckningarnas placering i tidningen

Med undantag för insändarsidan har Svenska Dagbladet publicerat teckningar inom alla delar av tidningen, fast i ett väldigt varierande mönster genom perioden. Publikation på framsidan sker i princip endast 1922-41, medan publikation på ledarsidorna tillkom 1962 och låg kvar på en relativt hög nivå fram till 1992, varefter det försvann för att 2017 vara det enda stället man fortfarande publicerade ett fåtal teckningar. Lätta sidan var dominerande i princip från 1912 till 82 för att sen sjunka våldsamt och till slut försvinna. Vad gäller nyhetssidor och ekonomi/sport så har båda fluktuerat under hela perioden, för nyhetssidor med höjdpunkter 1962-72 och 2002-12 och för ekonomisidor med höjdpunkter 1962-82 och 2002.

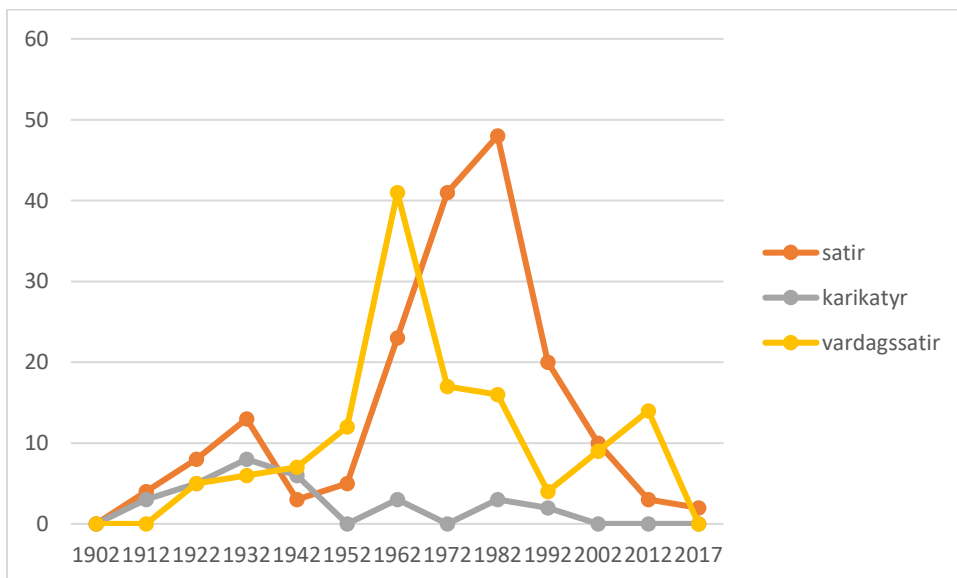

Fig. 51 Svenska Dagbladet, satirtyp

Även vad gäller typ av teckningar i Svenska Dagbladet är bilden sammansatt. Fram till 1942 fanns det ett antal karikatyrer, därefter har det varit mycket få sådana. Illustrationer fanns främst 1952 medan satir och vardagssatir har funnits med under nästan hela perioden. Antalet vardagssatirteckningar

toppade 1962 för därefter att falla fram till 92, därefter öka fram till 2012 och sen försvinna. Satirteckningar toppade 1982 för därefter att snabbt sjunka och nästan försvinna 2017.

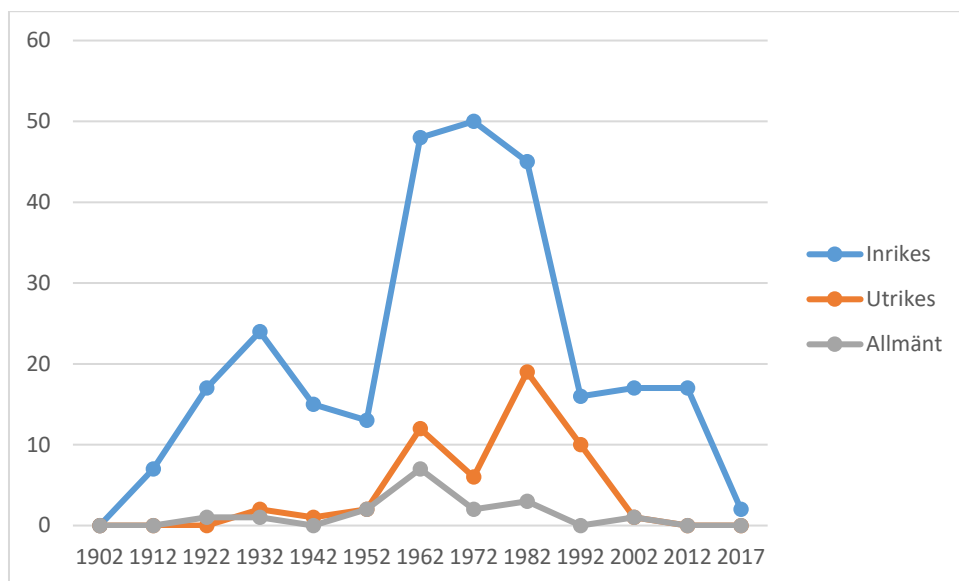

Fig. 52 Svenska Dagbladet, teckningarnas ämne

Teckningarna i Svenska Dagbladet har under hela perioden främst behandlat inrikes företeelser. Utrikes företeelser ökade fram till 1982, sen sjönk de och har sen 2012 varit frånvarande, och de allmänna ämnena fanns främst under perioden 1952-82, men i mycket liten omfattning.

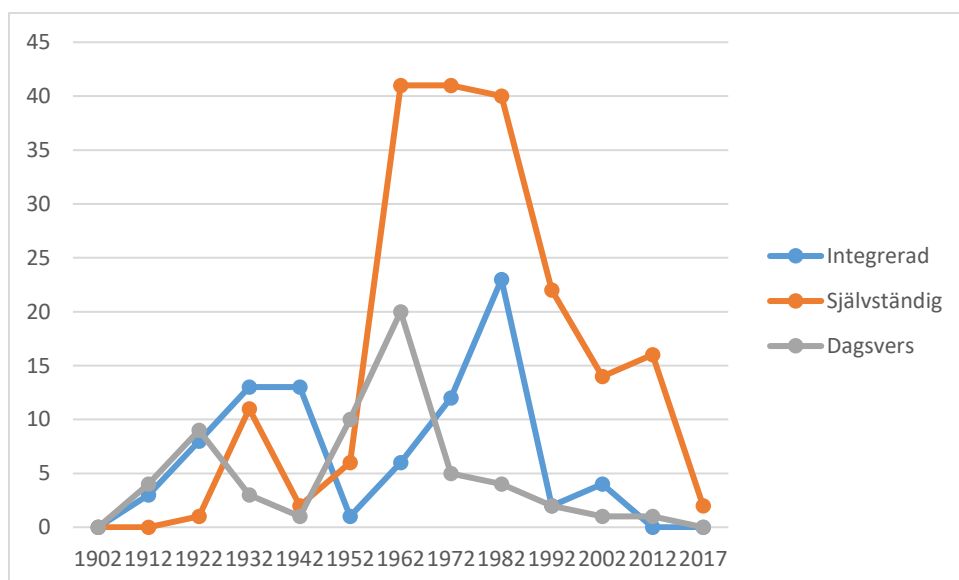

Fig. 53 Svenska Dagbladet, relation mellan teckning och text

Relationen mellan teckningarna i Svenska Dagbladet och den redaktionella texten visar på en varierande bild. Dagsverser hade en första topp 1922 för därefter att sjunka fram till 42 och sen öka 52, men falla tillbaka igen 72 för sen att bli mycket sällsynta. Teckningar integrerade med texten ökade fram till 1932, sjönk fram till 52 och ökade sen igen till 82, för sen att sjunka brant och helt

försvinna 2017. Självständiga teckningar ökade kraftigt 1962 och höll sig kvar på den höga nivån till 1982, varefter antalet sjönk kraftigt fram till 2017.

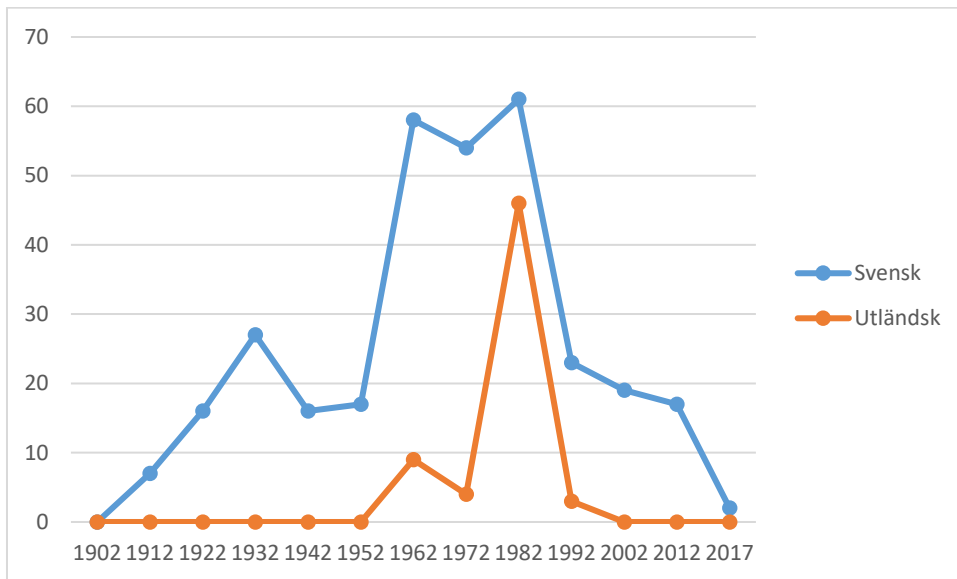

Fig. 54 Svenska Dagbladet, teckningarnas ursprung

Vad gäller ursprunget av teckningar i Svenska Dagbladet är bilden mycket tydlig: bortsett ifrån 1962 har i stort sett alla teckningar haft svenskt ursprung. 1972, 82 och 92 fanns det enstaka utländska teckningar, men sen dess förekommer det ingen i materialet.

Sammanfattning Svenska Dagbladet

Svenska Dagbladet låg på en stabil nivå från 1922 till och med 1952, men därefter ökade antalet kraftigt och man låg kvar på en mycket hög nivå till och med 1982. Därefter sjönk antalet kraftigt för att vara stabilt till och med 2012. Från 2012 till 17 försvann teckningar i stort sett från tidningen. Ser man på placeringen är det tydligt att ökningen 62-82 sker i form av publiceringar på "lätta sidan", men även på ledarsidor, nyhetssidor och ekonomisidor. Det handlar om självständiga teckningar om främst inrikes företeelser, och teckningarna är antingen satir eller vardagssatir. Samtliga teckningar är i stort sett svenska under hela mätperioden. Perioden 1962-82 måste betecknas som en gyllene era för satirteckningar i Svenska Dagbladet.

Sydsvenska Dagbladet

Sydsvenska Dagbladet Snällposten (efter 2004 enbart Sydsvenskan) är en morgontidning utgiven i Malmö och grundad 1848. Den grundades 1870 som en liberal tidning, men blev in på 1900-talet mer och mer ett högerorgan, men 1966 bröt den med högerpartiet och är sen dess oberoende liberal. Den har idag en stark profil som oberoende språkrör för Sydsverige och är politiskt, kulturellt och ekonomiskt orienterad mot det övriga Europa. År 2004 övergick tidningen helt till tabloidformat och bytte samtidigt namn från Sydsvenska Dagbladet till Sydsvenskan.

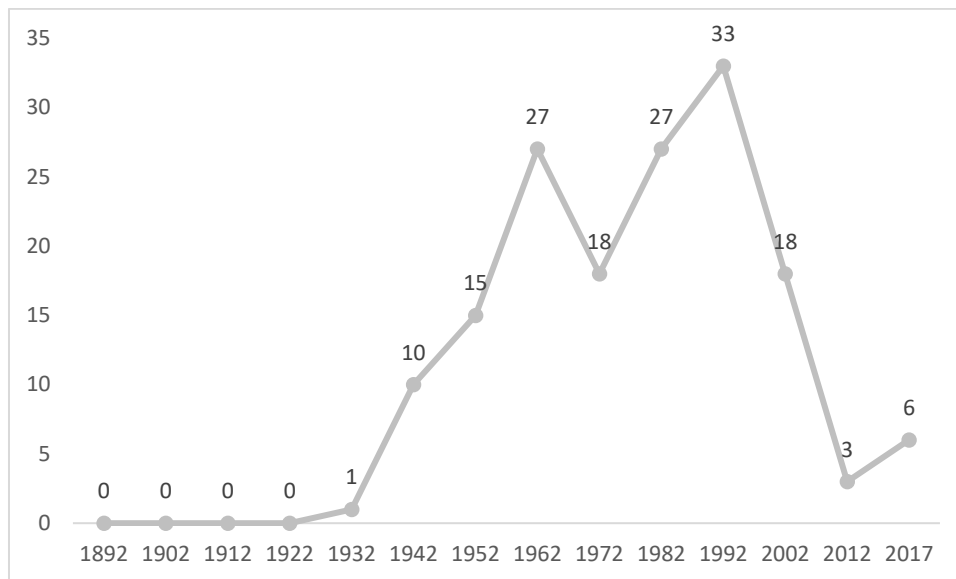

Fig. 55 Sydsvenskan, antal satirteckningar 1892-2017

Antalet teckningar i Sydsvenskan ökade kraftigt från 1932 till 1962. Med undantag för 72, där det förekom mycket färre teckningar, höll tidningen samma höga nivå fram till 92, varefter det skedde ett kraftigt fall fram till 2012. Antalet har dock stigit lite från 2012 till 17, men är fortfarande på en lägre nivå än det har varit sen 1932.

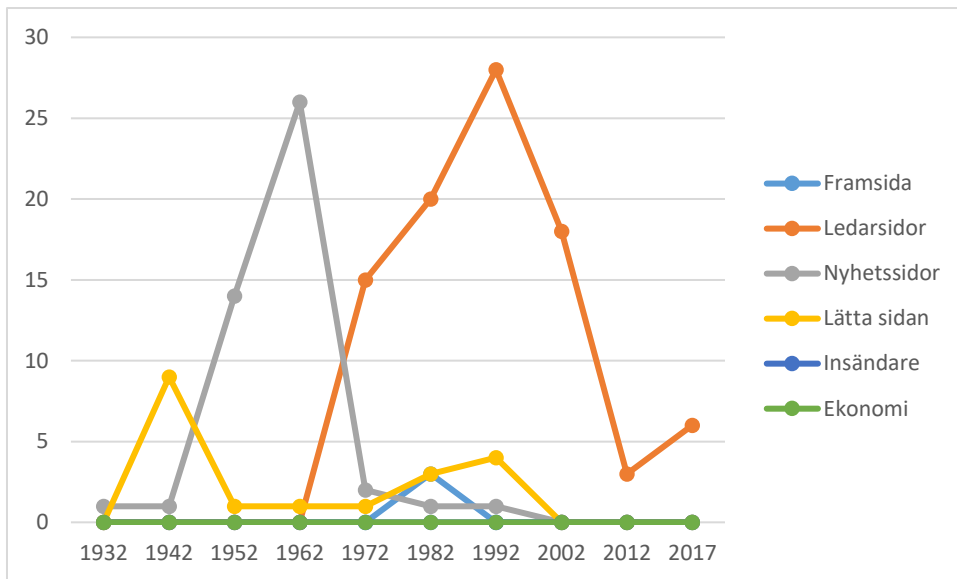

Fig. 56 Sydsvenskan, satirteckningarnas placering

Den första ökningen i teckningar i Sydsvenskan 1942 kom uteslutande på tidningens "lätta sida", men redan 52 har denna placering i stort sett försvunnit till fördel för placering på nyhetssidorna som dominerar stort fram till 1962 för sen i stort sett att försvinna. 1972 tar ledarsidorna över som platsen där teckningar publiceras, och bortsett ifrån en liten uppgång för den "lätta sidan" 1992 har det varit stället där teckningar publiceras.

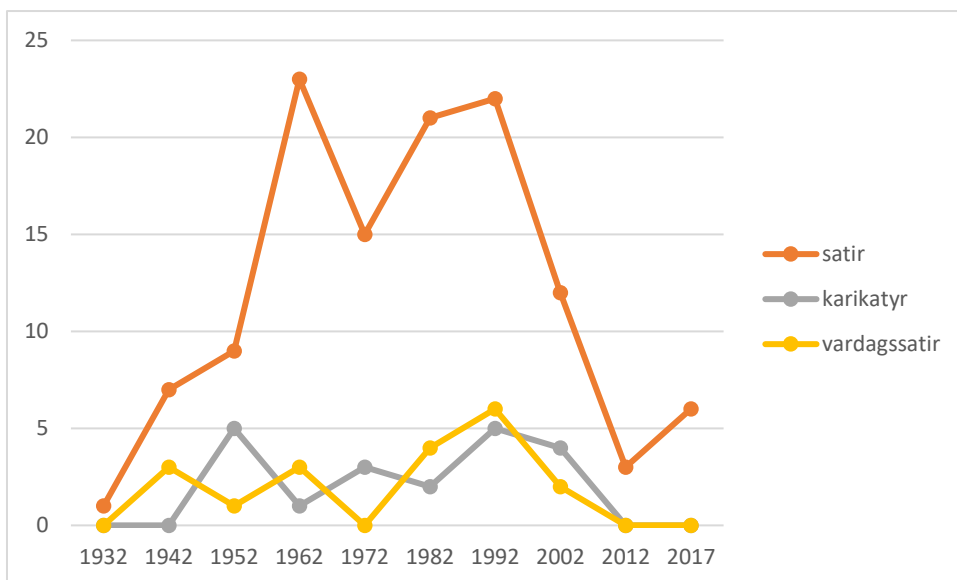

Fig. 57 Sydsvenskan, satirtyp

Satirteckningar har varit den klart dominerande typen teckningar i Sydsvenskan under hela perioden. Vad gäller illustration, karikatyr och vardagssatir har de fluktuerat under perioden, men hela tiden har de legat långt under satirteckningarna i antal.

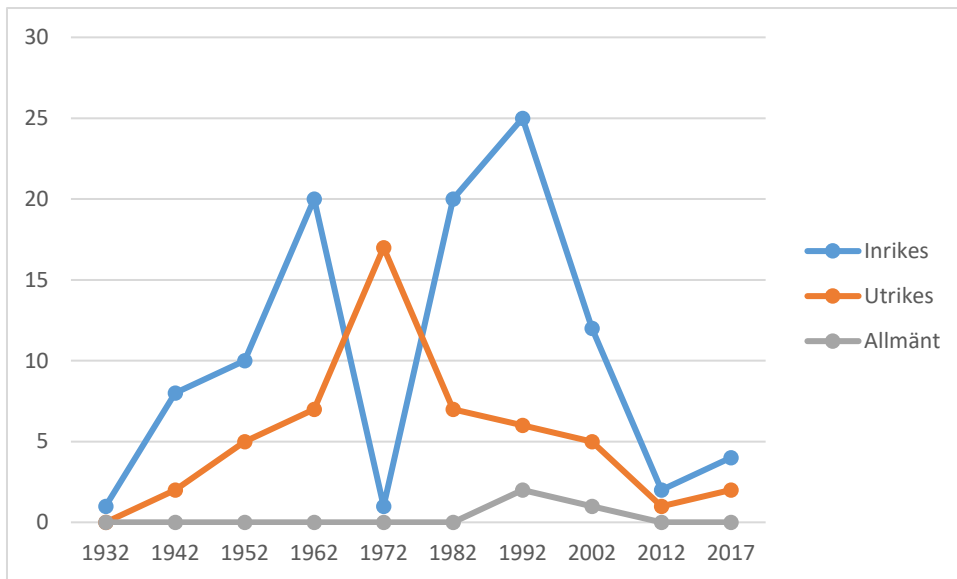

Fig. 58 Sydsvenskan, teckningarnas ämne

Ämnet för teckningarna i Sydsvenskan har under hela perioden varit främst svenska företeelser, med undantag för 1972 där antalet teckningar om svenska ämnen plötsligt sjönk till nästan noll medan utrikes ämnen växte kraftigt. Men redan 82 hade detta förändrats tillbaka. Men 2012 sjönk antalet teckningar med svenska ämnen kraftigt, och sedan dess har inrikes, utrikes och allmänna ämnen utgjort ungefär lika stora delar av det fåtal teckningar som publiceras.

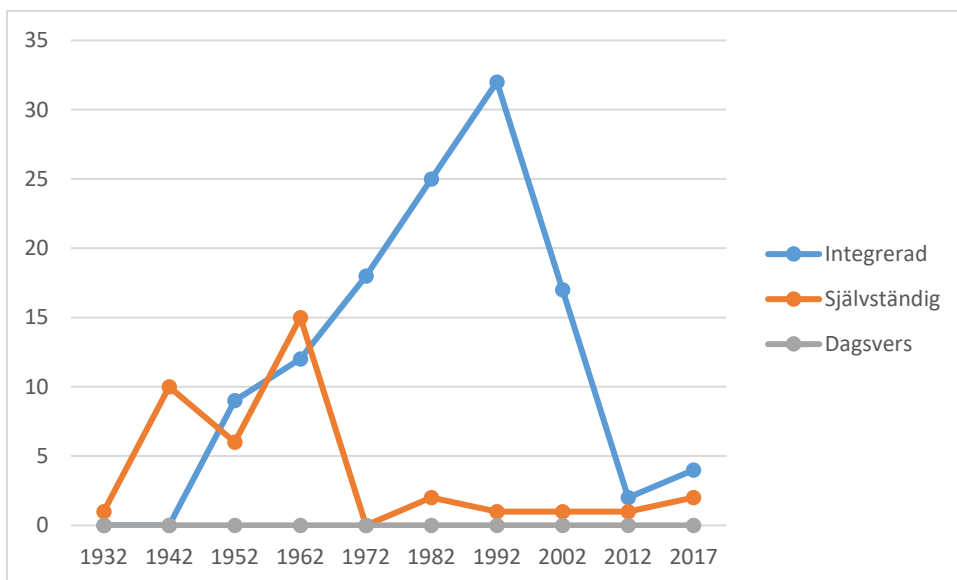

Fig. 59 Sydsvenskan, relation mellan teckning och text

Fram till 1962 följa antalet teckningar i Sydsvenskan som är integrerade med den redaktionella texten med antalet självständiga, sen sjunker antalet självständiga till i stort sett noll resten av perioden medan de integrerade utgör hela mängden teckningar. Sen 2012 utgör de dock igen ungefär lika stora delar av den begränsade mängden teckningar.

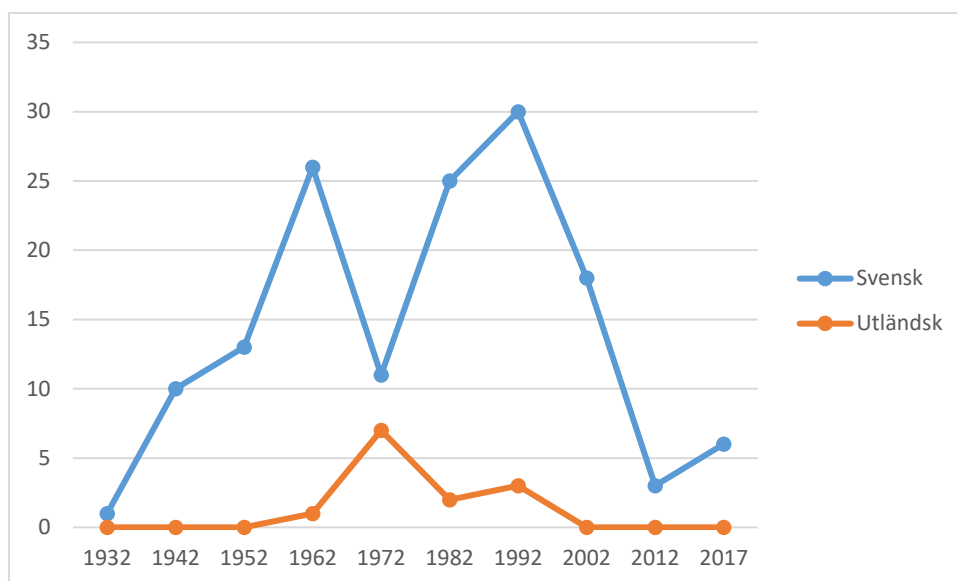

Fig. 60 Sydsvenskan, teckningarnas ursprung

Teckningarna i Sydsvenskan har dominerats av svenska teckningar under hela perioden. Enda året som skiljer ut sig är 1972 där antalet svenska teckningar sjönk kraftigt och antalet utländska ökade, så det nästan handlade om lika stora andelar. Annars har antalet utländska varit mycket lågt och sedan 2002 har det inte förekommit några i materialet.

Sammanfattning Sydsvenska Dagbladet

Flest teckningar var det i Sydsvenskan 1962-92, med undantag för 72, där det plötsligt dök våldsamt. Ser man på var i tidningen teckningarna har publicerats, ser man en förskjutning från "lätta sidan" (1942) till nyhetssidorna (1962) och från 1972 och fram ledarsidorna. Majoriteten av teckningar har hela tiden varit satir, och med undantag för 1972 har de behandlat inrikes företeelser. Det året försvann alla teckningar om inrikes ämnen medan utrikes toppade för att sedan gradvist sjunka. Fram till och med 1962 var det ungefär lika många självständiga som integrerade teckningar, men därefter tog de integrerade helt över. Och med undantag för 1972, som verkar ha varit ett speciellt år, har teckningarna under hela perioden varit nästan enbart av svenskt ursprung.

Ser det annorlunda ut hos "De Fem"?

Urvalet i denna undersökning inkluderar 10 tidningar, med det är endast fem av dessa som har utkommit oavbrutet sen 1892. Kanske dessa fem tidningar, som fortfarande utkommer i Sverige – Aftonbladet, Dagens Nyheter, Göteborgs-Posten, Svenska Dagbladet och Sydsvenskan – på något sätt skiljer sig ut? Följande grafer är svar på frågan: Hur ser det ut för de fem tidningar som har funnits med sen 1892? För överskådlighetens skull har vissa kategorier aggregerats, men det förklaras i kommentarerna till respektive grafer.

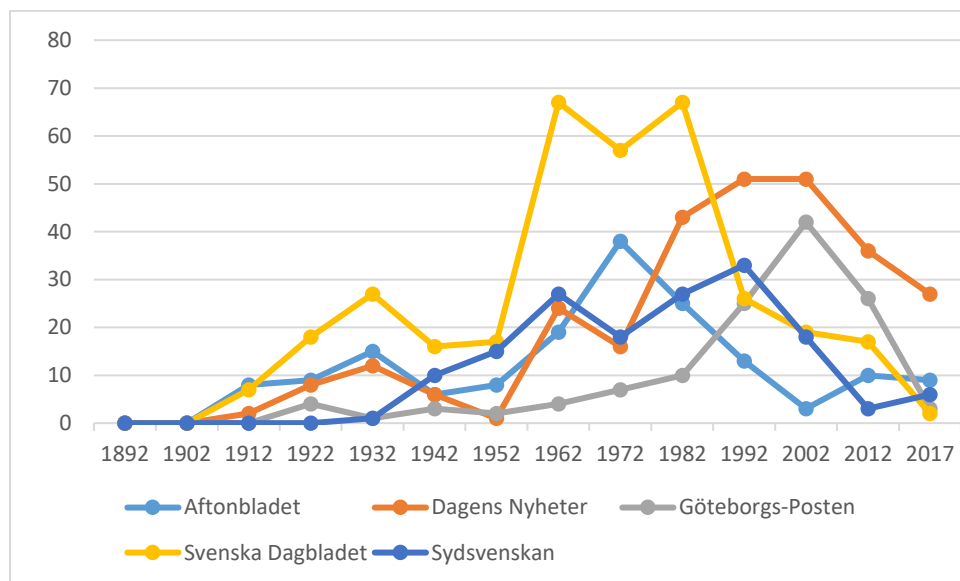

Fig. 61 Antal teckningar i "De Fem" 1892-2017

Det mest iögonfallande är Svenska Dagbladets otroliga expansion i antalet teckningar från 1952-62 och den lika våldsamma minskningen 1982-92, samt Aftonbladets minskning från 1972-2002. Ser man i stället på genomsnittet för de fem tidningarna (fig. 62) är mönstret en ökning fram till 1932, därefter en minskning i två decennier, följd av en våldsam ökning och en stabilt hög nivå från 1962-2002. Fast som fig. 61 visar är det något vilseledande, eftersom det är olika tidningar som toppar vid olika tidpunkter. Man kan säga att tidningarna följer samma kurva, men i olika takt, och viktigast av allt: för allas del sjunker antalet teckningar kraftigt fram till 2017. Dagens Nyheter skiljer sig ut sista året som den med absolut flest teckningar, men man kan misstänka att det kanske handlar om en lite försenad nedgång, åtminstone om man ser på tidningens utveckling från 2002 till 2017.

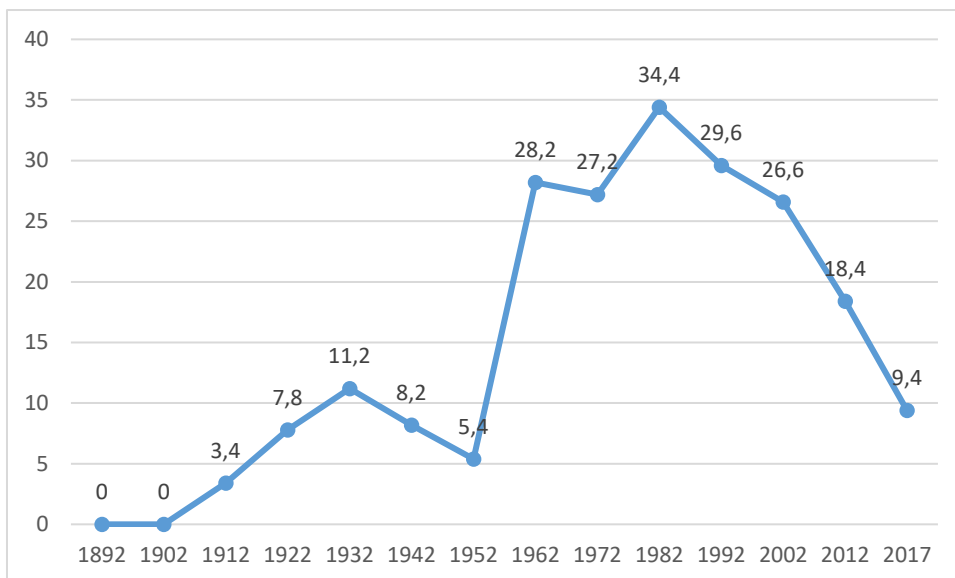

Fig. 62 Genomsnittligt antal teckningar i "De Fem" 1892-2017

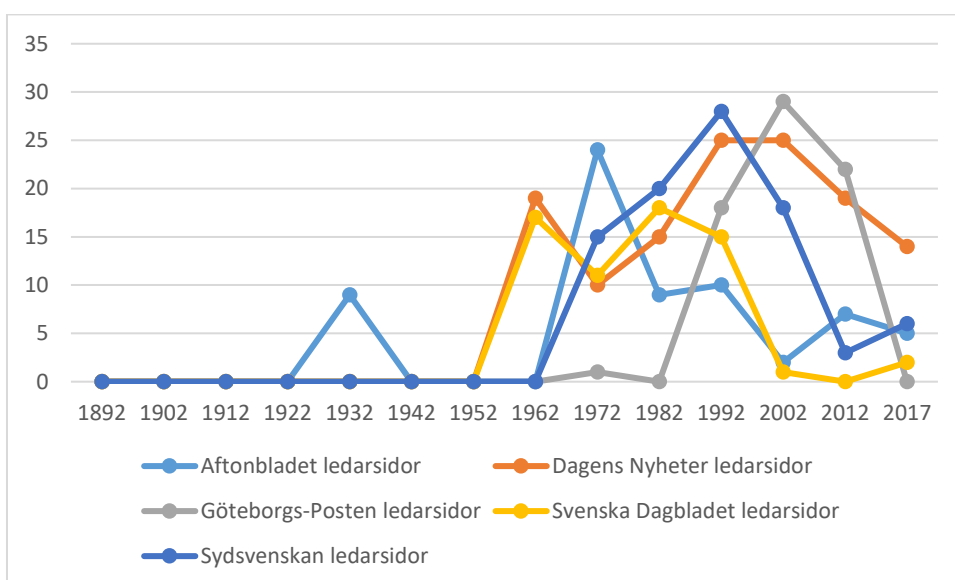

Fig. 63 Antal teckningar på ledarsidan i "De Fem" 1892-2017

Om man bortser ifrån Aftonbladet 1932, som verkar utgöra en anomali vad gäller placeringen av teckningar på ledarsidan, så är det tydligt att detta är något som först slår igenom i Sverige 1962. För Aftonbladet sker det först 72 och för Göteborgs-Posten så sent som 1992, och med undantag för Dagens Nyheter är det en publiceringsform som 2017 verkar ha tappat rejält.

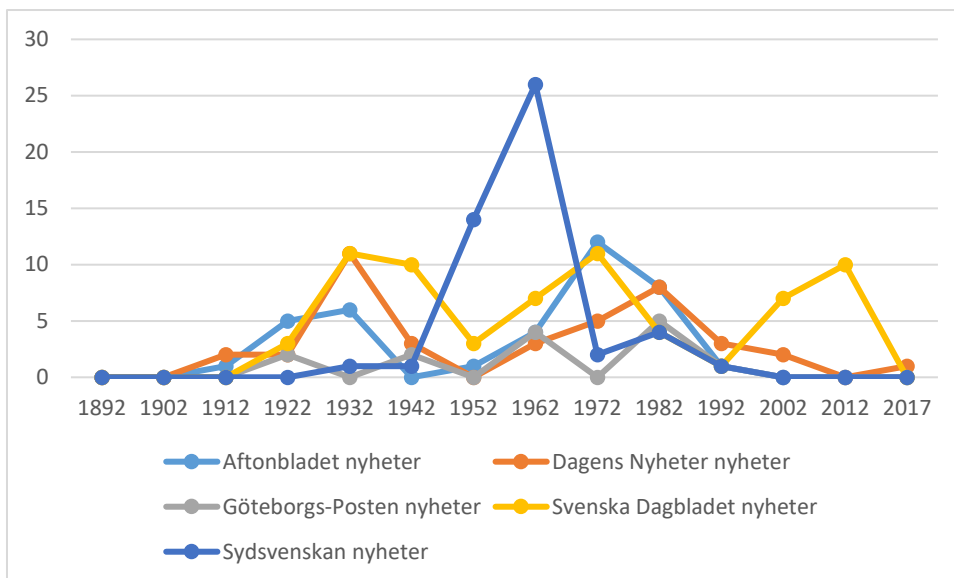

Fig. 64 Antal teckningar på nyhetssidor i "De Fem" 1892-2017

Vad gäller teckningar på nyhetssidorna, så verkar de fem tidningarna ha haft en något vinglig färd genom seklet. Sydsvenskan skjuter plötsligt i vädret 1952-62, men faller lika snabbt ner i "normaliteten". Ingen av tidningarna verkar ha haft en genomgående hållning till att publicera teckningar på nyhetssidorna, men alla har i stort sett gett upp det helt 2017.

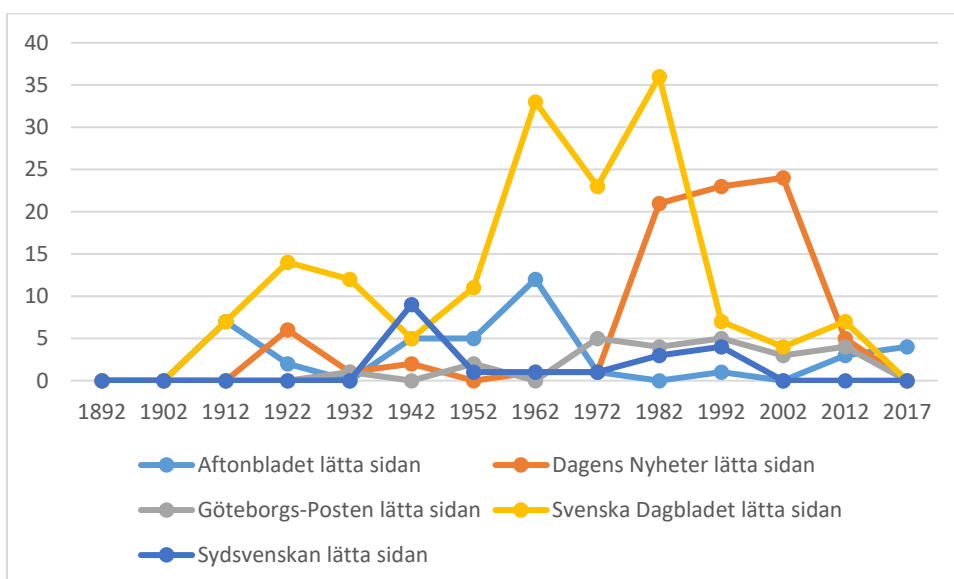

Fig. 65 Antal teckningar på "lätta sidan" i "De Fem" 1892-2017

Att publicera teckningar på "lätta sidan" har i synnerhet varit populärt hos Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter i perioden 1962-2002, men efter det är fenomenet i stort sett försvunnit. Finns det teckningar på "lätta sidan" idag, är det främst tecknade (humoristiska) serier utan satiriskt syfte och de är inte medtagna i materialet.

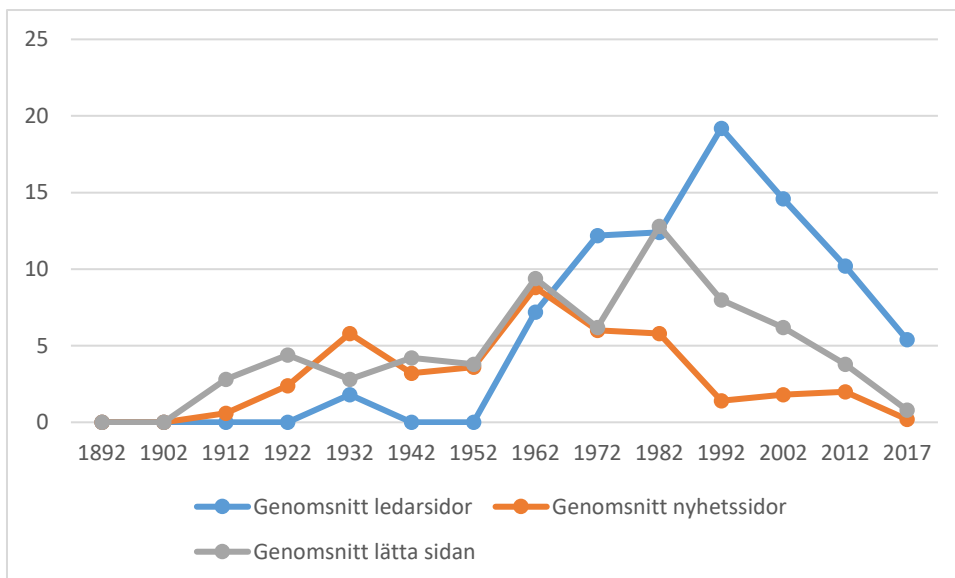

Fig. 66 Placering, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Genomsnittssiffrorna visar på en jämförbar utveckling för placeringen på ledarsidan, "lätta sidan" och nyhetssidorna (inklusive framsidan): en stigning fram till 1982/1992 och därefter en minskning. Placeringen på ledarsidan, som den klassiska "political cartoon" började först få fart efter 1962 och är den dominerande 2017 (fast då med en mycket lägre volym).

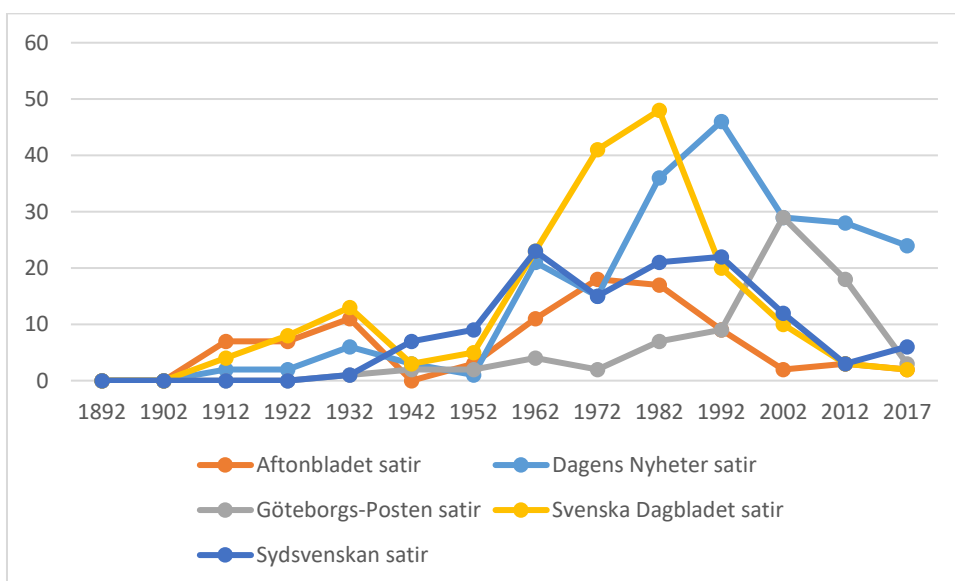

Fig. 67 Antal satirteckningar i "De Fem" 1892-2017

De två tidningar som utmärker sig med flest satirteckningar är, inte så överraskande, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter, fast det är först 1972 respektive 1982 som de skiljer sig markant ut, och 1992 är Göteborgs-Posten i topp för en kort period.

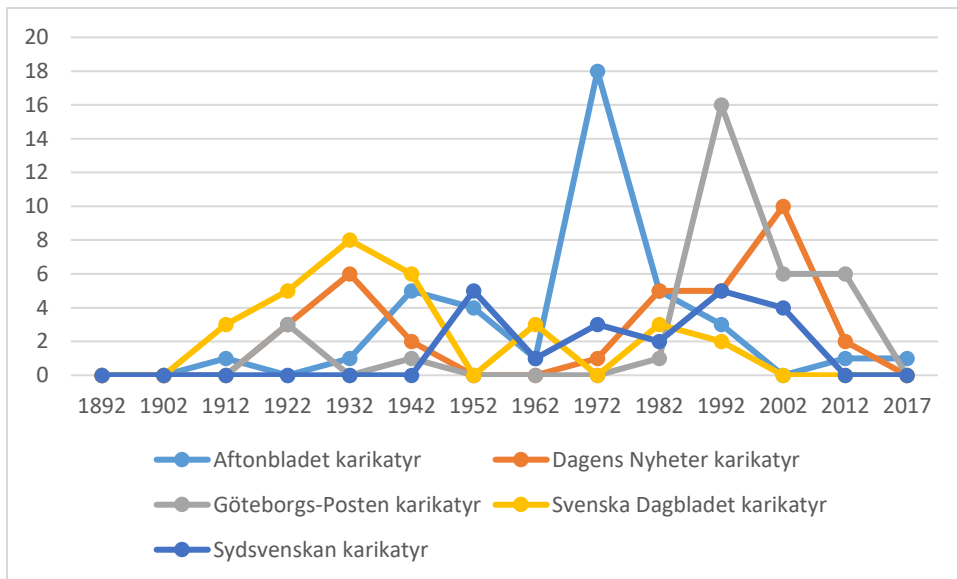

Fig. 68 Antal karikatyrteckningar i "De Fem" 1892-2017

Generellt har karikatyrteckningar inte varit så stor en del av "De Fem"s teckningar, men det finns undantag: 1922-32 låg Svenska Dagbladet relativt högt. och 1972, 1992 och 2002 finns det plötsliga toppar för Aftonbladet, Göteborgs-Posten och Dagens Nyheter. För att kunna förklara dessa kortvariga toppar måste man förmodligen söka svaret i en kombination av vilka tecknare som var knutna till tidningarna, och vilka redaktörerna var. Hur som helst är karikatyren nästan helt borta 2017. Utvecklingen blir än tydligare när man ser på genomsnittet för satir- och karikatyrteckningar (fig. 69).

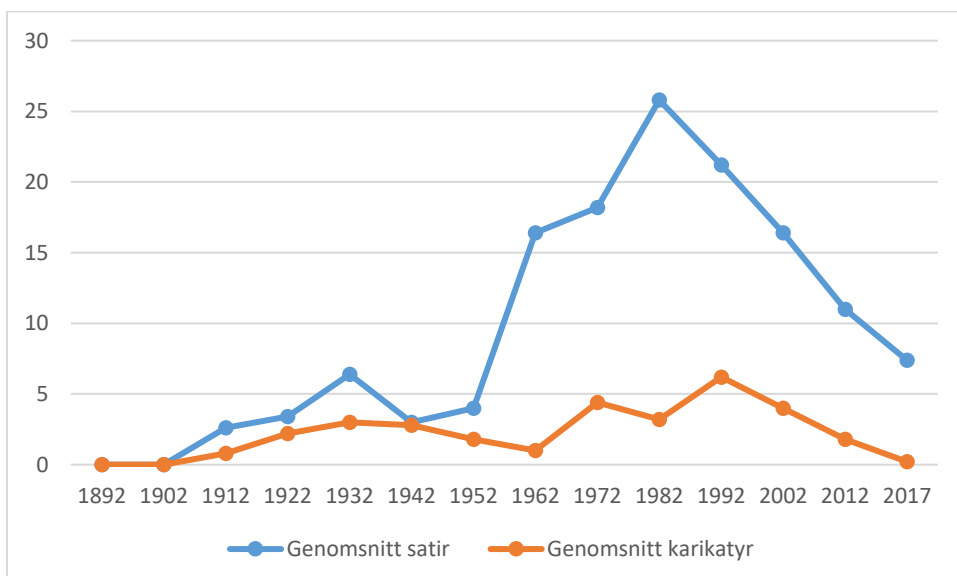

Fig. 69 Satirtyp, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

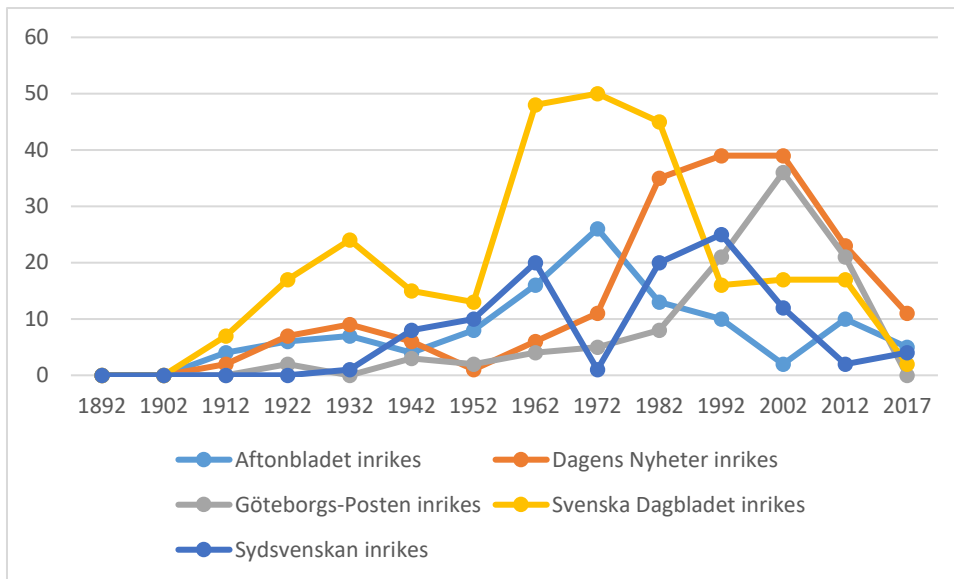

Fig. 70 Antal teckningar med inrikes ämnen i "De Fem" 1892-2017

Antalet teckningar som behandlar inrikes ämnen visar på samma tendenser som vi tidigare sett med en ökning från 1962-2002, följt av en minskning. Även här toppar Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten efter varandra.

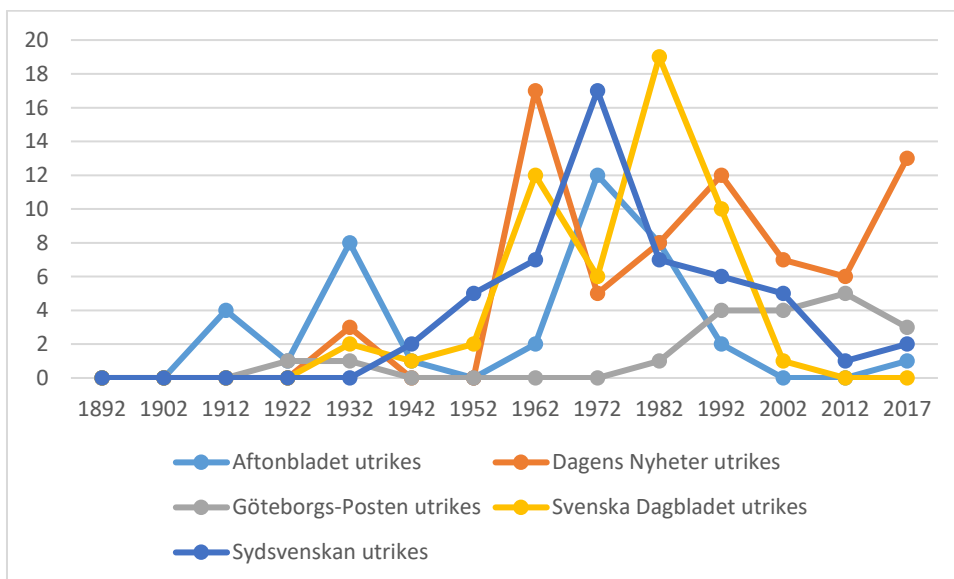

Fig. 71 Antal teckningar med utrikes ämnen i "De Fem" 1892-2017

Vad gäller teckningar med utrikes ämnen är bilden mycket sammansatt, med våldsamma svängningar. Det verkar som om Dagens Nyheter, Sydsvenskan och Svenska Dagbladet i tur och ordning har fokuserat på utrikes händelser i teckningarna, fast endast i ett av årtalen som ingår i undersökningen. För övrigt är det intressant att Dagens Nyheter 2017 har en uppåtgående tendens, i motsats till övriga tidningar.

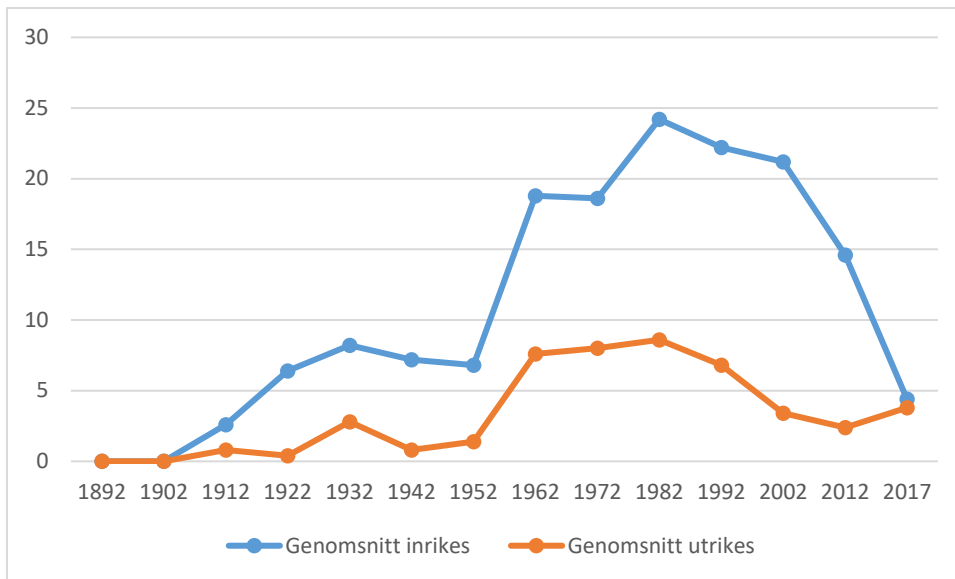

Fig. 72 Ämne, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Genomsnittet visar att inrikes ämnen har dominerat under hela perioden, men att det också är dessa teckningar som har minskat kraftigast så inrikes och utrikes är lika stora 2017.

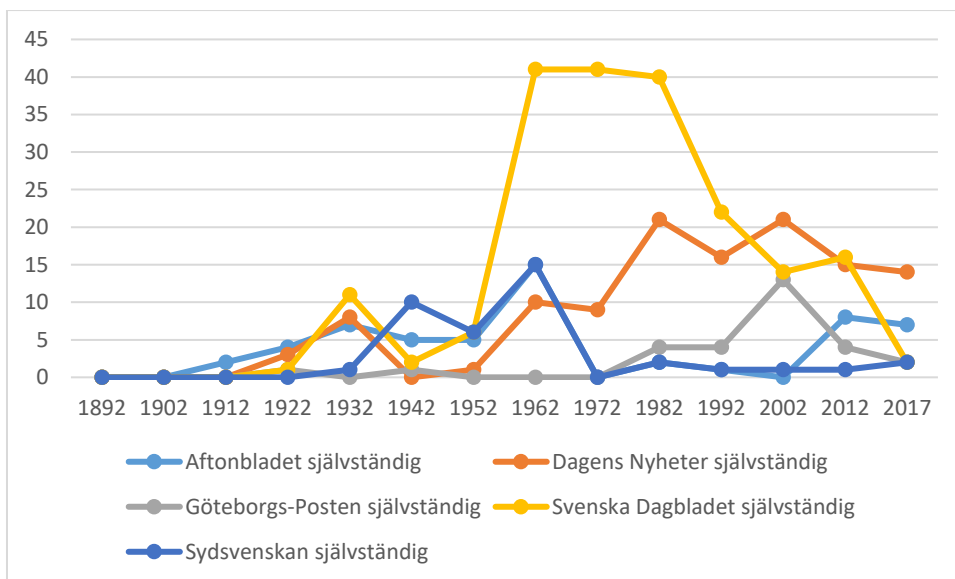

Fig. 73 Antal självständiga teckningar i "De Fem" 1892-2017

Om man bortser från Svenska Dagbladets extrema siffror 1962-82 är Dagens Nyheter klart den tidning som ligger högst vad gäller självständiga "political cartoons", och så har det varit sen 1972. Sydsvenskan har en mindre topp 1962 och Göteborgs-Posten 2002, men annars är det ganska jämt.

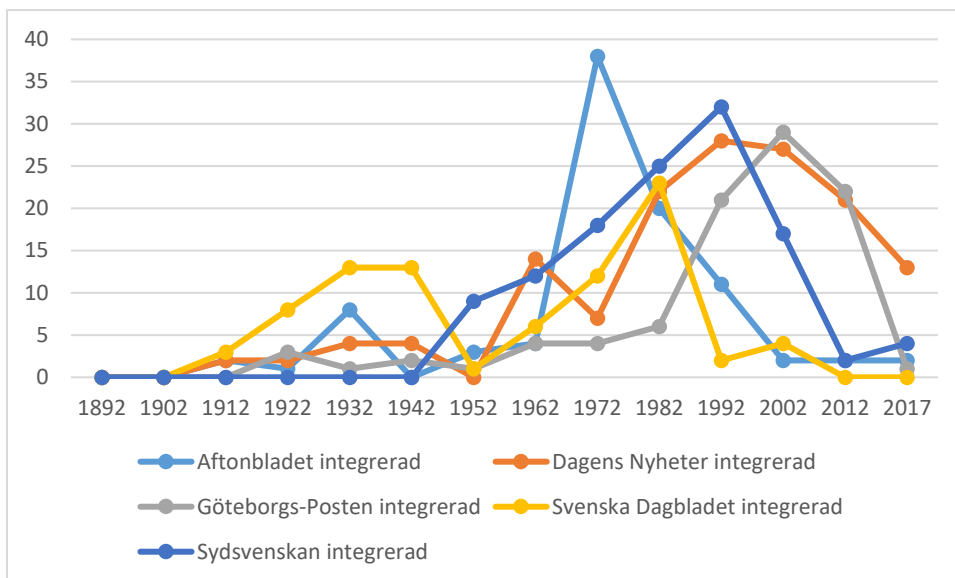

Fig. 74 Antal integrerade teckningar i "De Fem" 1892-2017

Samtliga tidningars kurvor utgör berg-och-dalbanor när det gäller teckningar som är integrerade i den omgivande texten, men alla har en topp mellan 1972 och 2012. Bilden blir tydligare om man ser till genomsnittet (fig. 75): de självständiga teckningarna toppade runt 1962 och har sedan fallit relativt jämt, medan de integrerade toppade 1972-2002 för att sedan falla markant.

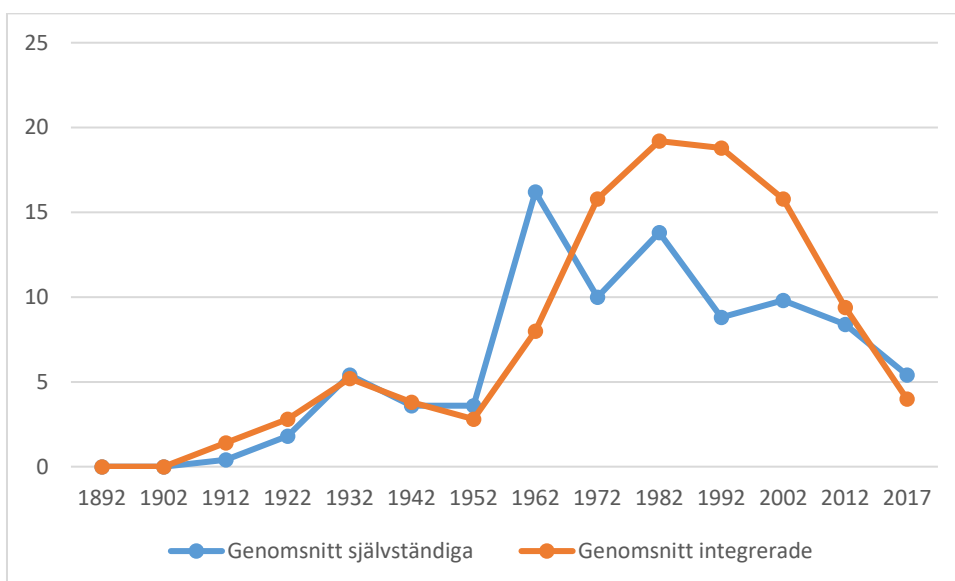

Fig. 75 Relation, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

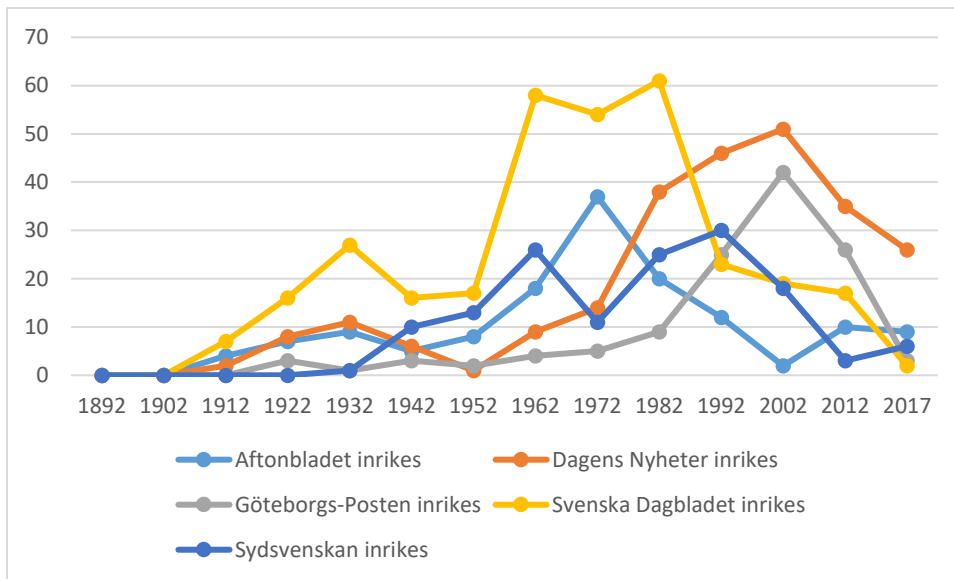

Fig. 76 Antal svenska teckningar i "De Fem" 1892-2017

Om man ser till teckningarnas ursprung visar kurvorna för svenska teckningar samma tendenser som vi sett tidigare, med en dubbel topp för Svenska Dagbladet 1962-82 och en senare topp för Dagens Nyheter.

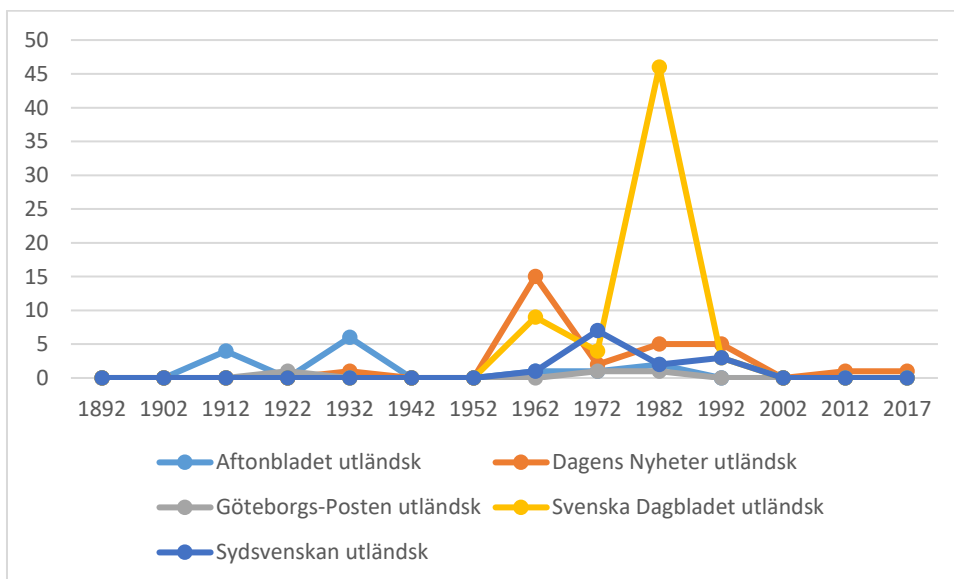

Fig. 77 Antal utländska teckningar i "De Fem" 1892-2017

Utländska, alltså importerade, teckningar har inte spelat någon stor roll för "De Fem", med enstaka markanta undantag: 1962 hade Dagens Nyheter en tydlig topp i antalet utländska teckningar, och 1982 hade Svenska Dagbladet ett mycket stort antal utländska.

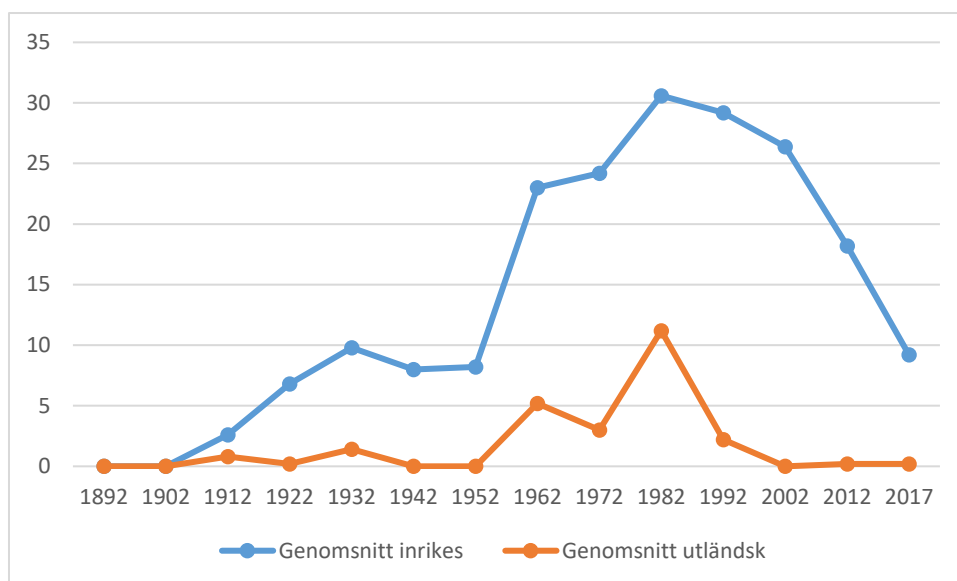

Fig. 78 Ursprung, genomsnitt för "De Fem" 1892-2017

Genomsnittet för "De Fem" visar tydligt att teckningarna i de stora svenska dagstidningarna har varit i stort sett svenska. 1962-92 har utländska spelat en liten roll, med sen dess är de borta.

Sammanfattning "De Fem"

Om man enbart ser på de fem tidningar som har funnits under hela perioden och på genomsnittssiffrorna för dessa, bliver mönstren tydliga: från 1962 till ungefär 2002 var "guldåldern" för satirteckningar i svenska tidningar, och sedan dess har det varit en kraftig minskning. Renodlade karikatyrer har spelat en mindre roll i svenska tidningar; den största andelen teckningar har varit satirteckningar. Teckningarna har främst handlat om svenska företeelser och varit inhemska produkter, men det har funnits perioder där såväl teckningar från utländska tidningar som teckningar om utlandet har varit fler. Den klassiska "political cartoon" med självständiga satirteckningar på ledarsidorna har inte varit självklar i Sverige; i stället har tidningarna haft varierande prioriteringar vad gäller form och placering. Bortsett ifrån den generella minskningen är det mycket som tyder på att "De Fem" inte har någon särskild policy för satirteckningar. Vad som avgör om en tidning har satirteckningar, hur många, var i tidningen de finns och hur de förhåller sig till den övriga redaktionella texten är svårt att avgöra, men förmodligen är det en kombination av redaktörernas personliga preferenser, ekonomiska förhållanden och personliga relationer (vilka tecknare som har vilken typ av anställning på den aktuella tidningen).

Sammanfattning: Satirteckningar i svensk dagspress 1890-2017

När man ska försöka sammanfatta utvecklingen av tio svenska dagstidningars publikation av teckningar under drygt 100 år, är det första man kan konstatera de stora olikheter det finns. Varje tidning har en specifik utveckling och en egen blandning vad gäller var i tidningen man har publicerat teckningar, vilken typ det har varit, hur de har förhållit sig till den redaktionella texten, och så vidare. Utan tvivel hänger förändringarna ihop med den aktuella tidningens övriga karakteristika, med redaktionella linjer, samarbeten med mera. I vissa fall spelar enstaka personer en avgörande roll för hur tidningen ser ut, antingen det handlar om redaktörer med tydliga idéer eller anställda tecknares syn på satirens roll och form, i andra är det mer övergripande storheter som politisk hemvist eller journalistiska förebilder. Att reda ut detta skulle kräva fler mätpunkter än en månad vart tionde år, men även ett indragande av tidningshistoria som ligger utan för denna undersöknings ramar. I stället ska jag här försöka att fokusera, vilka övergripande drag det går att utläsa ur sammanställningen av materialet och förhålla det till vad tidigare studier har pekat på.

En sak som blir tydligt är att satirteckningen etablerar sig ganska sent i svenska dagstidningar. Det går knappast att tala om någon "tradition" före 1932.

Att placera satirteckningar på ledarsidorna är något som först slår igenom 1962 eller 72, och i vissa tidningar inte alls. Två övriga placeringar har varit framträdande i svensk press, nämligen på nyhetssidorna eller på "lätta sidan". Placeringen på ledarsidor eller opinionssidor ("op-ed", opposite editorial page) ger satirteckningen status av kommentar till det politiska läget på samma sätt som övriga artiklar på dessa sidor, och det är en placering som hör ihop med den klassiska "political cartoon". Om teckningen är placerat på nyhetssidorna kan det vara för att det handlar om att visa hur en händelse i utlandet kommenteras i detta land eller ett annat land, alltså som en nyhetsrapportering. Men det kan också handla om en kommentar till händelsen från tidningens egen tecknare, och det är då svårt att säga något om vilken effekt detta torde ha. Vad som däremot är klart är att en publicering på "lätta sidan" understryker satirteckningens underhållande drag och alltså ger den en helt annan status i förhållande till ledarsidorna. Det är ett uttryck för satir som underhållning, kort sagt, och det har varit ett framträdande drag i många svenska dagstidningar genom perioden.

Satirteckningar har, om man bortser ifrån dagsverser, två former i svensk press: som självständiga, inramade teckningar, ofta med egen rubrik, eller som teckningar som är integrerade i den redaktionella texten, t.ex. ledaren. Den självständiga teckningen är den klassiska "political cartoon" eller "editorial cartoon", och den har funnits med i de flesta tidningar under perioden. Den integrerade teckningen har dock haft en stark position, vid olika tidpunkter i olika tidningar. En integrerad teckning måste i högra grad ses som en illustration till artikeln, den infogas i, och därmed kan man också förvänta sig att den i högra grad måste spegla samma hållning till ämnet som den redaktionella texten. Men vad jag vet har inga studier gjorts över detta fenomen, varken i Sverige eller i andra länder varför det är svårt att säga något om hur specifikt detta är för just Sverige.

Dagsverser har varit en del av många tidningars publikation, men vid ganska olika tidpunkter. I Socialdemokraten var antalet som högst 1912, i Stockholmstidningen 1932-42, i Expressen och Svenska Dagbladet 1952 och i Dagens Nyheter 1992. Det går med andra ord inte att se något mönster i detta fenomen som vad jag har kunnat se har studerats ytterst lite.

Satirteckningar i svenska dagstidningar har för majoritetens del varit gjorda av svenska tecknare. Det tydligaste undantaget är den kommunistiska tidningen Ny Dag som 1952 och 62 hade en stor övervikt av utländska teckningar, främst från antingen tecknare i kommunistiska länder eller från kommunistiska tidningar i andra länder. Orsaken kan vara både politisk, att man ville ha teckningar med ett utpräglat kommunistiskt och prosovjetiskt innehåll, och ekonomisk, att man genom partisamarbetet fick tillgång till dessa teckningar mer eller mindre gratis. Av övriga tidningar är det endast Socialdemokraten som skiljer sig ut 1952, då nästan hälften av teckningarna är utländska. För övriga tidningar som Aftonbladet 1932 och Dagens Nyheter 1962 handlar det om mer beskedliga mängder.

Generellt har tidningarna en övervikt av satirteckningar om inhemska ämnen, men det växlar ganska mycket. Expressen hade 1952-72 en förhållandevis stor andel utländska ämnen, Stockholmstidningen hade det 1962, Aftonbladet och Sydsvenskan 1972 och Svenska Dagbladet 1982, så det är svårt att se något direkt mönster i detta. De två tidningar som klart skiljer ut sig är Ny Dag som 1952-62 hade en stor övervikt av utländska ämnen, vilket förmodligen hänger ihop med teckningarnas ursprung, och Socialdemokraten, som hade en övervikt av utrikes ämnen sista året de finns med i urvalet, 1962. Det är alltså svårt att se någon generell tendens till att behandla utrikes ämnen i satirteckningarna under 1960- och 70-talen, fast det ofta ses som en period där svenskarnas blick i högre grad vändes ut i världen.

Karikatyryr har inte haft någon framträdande plats i svenska dagstidningar, även om vissa tidningar vissa år har haft en del teckningar som måste betecknas som karikatyrer. Annars är det satir och vardagssatir som är de dominerande formerna, och vardagssatir är ingen ny företeelse. I äldre tidningar kan det handla om satir över mode och vanor, medan det under de senaste decennierna snarare kan ses som livsstils-satir.

Om man ser på antalet teckningar i januari månad i de undersökta tidningarna, så är det tydligt att det har varit en kraftig minskning sedan 1992. Av de 6 tidningar som är kvar 2017 är det endast Dagens Nyheter som fortsätter ha ett relativt högt antal teckningar, och det gör genomsnittssiffran missvisande. Expressen har helt slutat med teckningar, Göteborgs-Posten har bara tre (och det är bildinsändare), och Svenska Dagbladet enbart två teckningar. Man kan konkludera att för de flesta redaktioner i Sverige verkar satirteckningar inte längre vara ett passande inslag i dagstidningen.

År	1902	12	22	32	42	52	62	72	82	92	2002	12	17
AB	0	8	9	15	6	8	14	38	25	13	3	10	9
ARB	0	0	0	9	6	9	10	28	39	30	-	-	-
DN	0	3	8	13	8	1	28	16	44	55	52	36	27
Exp	-	-	-	-	-	25	16	19	18	14	3	0	0
GP	0	1	4	1	5	2	5	7	10	25	42	27	3
Ny Dag	0	0	0	16	7	20	30	8	0	-	-	-	-
Soc	0	12	8	23	21	23	-	-	-	-	-	-	-
Stockholm	1	4	6	30	15	32	37	-	-	-	-	-	-
SvD	2	8	18	29	16	33	71	57	70	26	23	17	2
Sydsvenska	0	0	0	1	11	16	28	18	28	37	19	3	6
Genomsnitt per tidning & månad*	0,3	4,0	5,9	15,2	10,6	16,9	26,6	23,9	29,3	28,6	23,7	15,5	14

Tabell 2 Antal teckningar per tidning och månad samt genomsnitt

* Genomsnittet har räknats ut genom att addera antalet teckningar under januari månad det aktuella året och dividera det med antalet olika tidningar som ingår i urvalet för detta år.

Översikten visar också på att den "gyllene perioden" för satirteckningen sträckte sig från 1962 till 1992. Innan dess kan man kanske beskriva det som en etableringsfas, där antalet ökar jämt med undantag för krigsåret 1942. Efter 1992 är genomsnittet fortfarande högt, men det beror främst på att Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten ligger på en mycket hög nivå. För övriga tidningar är det tal om en mer eller mindre kraftig minskning.

Man skulle kunna tänka sig att minskningen av antal satirteckningar hänger ihop med att tidningarna har bytt format från broadsheet till tabloid, men i samtliga fall finns det inget samband mellan tabloidiseringen och minskningen i antal satirteckningar. Förklaringen måste helt enkelt sökas i redaktionella och ekonomiska beslut.

För att sammanfatta denna kvantitativa studie kan man säga att bilden av satirteckningar i svensk dagspress är sammansatt, och att olika tidningar har haft olika utvecklingar men att några huvudtendenser är tydliga: satirteckningarna har främst rört inrikes händelser och har gjorts av svenska tecknare, och de har främst haft form av satir eller vardagssatir. Var i tidningen de har placerats har varierat, men tydligt är att den klassiska "political cartoon" – självständiga teckningar som kommenterar politiska händelser på ledarsidorna – inte har varit en självklar modell i Sverige. Därmed skiljer sig Sverige från t.ex. Danmark som är det enda landet där det har gjorts en systematisk undersökning av satirteckningarnas historia (Munk 2019). Hur det sen förhåller sig med satirteckningarnas innehåll kommer att behandlas i en senare studie.

Litteratur

Declercq, Dieter (2018). A Definition of Satire (And Why a Definition Matters). *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 76:3, 319-330.

Gustafsson, Karl-Erik & Rydén, Per (red.). (2000-2003): *Den svenska pressens historia*. Stockholm: Ekerlid.

Hofrén, Manne (1966). *Barometern 1841-1966. Blad ur en 125-årig tidnings historia*. Kalmar: Barometern.

Munk, Hannibal (2019). "Den visuella leder". *Satiretegnning i dansk dagspresse siden 1924*. Roskilde: Roskilde Universitet.

Rossholm, Elisa (2016): *I väntan på hufvudpersonen. Identitet och identifikation i svensk skämtbild 1870-1900*. Göteborg/Stockholm: Makadam.

Vigsø, Orla (2016). Politiska satirteckningar från papper till den digitala världen. *Nordicom Information*, årg. 38, nr 2, 49-53.

Vigsø, Orla (2018). Satirteckningen i svenska dagstidningar marginaliseras. I Torbjörn von Krogh (red.): *Presshistorisk årsbok 2018*, 131-150.

PUBLIKATIONER UTGIVNA AV INSTITUTIONEN FÖR JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION (JMG)

Institutionen för journalistik och masskommunikation (JMG) har två publikationsserier:

- **JMG:s bokserie: Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation**

- **JMG:s arbetsrapportserie: Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation**

Redaktörer för JMG:s bokserie och arbetsrapportserie är professorerna Kent Asp och Lennart Weibull. Publikationer i de två serierna säljs genom institutionens försorg. Beställningar kan ske på den talong som finns efter publikationsförteckningen.

Mellan 1991 och 1994 utgavs även en särskild rapportserie. Titlarna i den finns förtecknade separat.

JMG:s bokserie Göteborgsstudier i masskommunikation (1980 – 1990)

1. Lennart Weibull (1983) *Tidningsläsning i Sverige*. Stockholm, Liber. 521 sid.

2. Anders Ohlsson (1989) *Politiska nyheter till nytta och nöje*. Almqvist & Wiksell International, Stockholm. 350 sid.

3. Lennart Weibull, Karin Björkqvist (1989) *Dagspressen och dess läsare*. Stockholm, Almqvist & Wiksell International. (slut)

Göteborgsstudier i journalistik och masskommunikation (1990 – (Pris: 200 kr plus moms och porto)

1. Robert Burnett (1990) *Concentration and Diversity in the International Phonogram Industry*. (slut)

2. Roger Wallis (1991) *Internationalisation, Localisation & Integration*. 281 sid.

3. Ronny Severinsson (1994) *Tidningar i konkurrens. Dagstidningarnas agerande på lokala läsarmarknader i Västergötland 1950 - 1985*. 4. Bo Reimer (1994) *The Most Common of Practices. On Mass Media Use in Late Modernity*. Almqvist & Wiksell International. Stockholm. (slut)

5. Ulf Wallin (1995) *Vad fick vi veta? En studie i svenska nyhetsmediers rapportering åren före folkomröstningen om EU*.

6. Lennart Weibull och Charlotta Kratz (red) (1995) *Tidningsmiljöer. Dagstidningsläsning på 1990-talet*.

7. William Borden (1995) *Power Plays. A Comparison Between Swedish and American Press Policies*.

8. Admassu Tassew (1995) *Reporting a Pandemic. A Comparative Study of AIDS News Coverage in African and European Dailies*.

9. Monika Djerf Pierre (1996) *Gröna nyheter. Miljöjournalistiken i televisionens nyhetssändningar 1961 – 1994*.

10. Tomas Andersson Odén (1996) *Principer på pränt. En studie av redaktionella mål inom den svenska dagspressen*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet

11. Margareta Melin-Higgins (1996) *Pedagoger och spårhundar. En studie av svenska journalisters yrkesideal*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

12. Maria Elliot (1997) *Förtroendet för medierna. TV, radio och dagspress i allmänhetens ögon*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

13. Kent Asp, Bengt Johansson och Larsåke Larsson (1997) *Nära nyheter. Studier om kommunaljournalistik*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

14. Carlsson, Ulla (1998) *Frågan om en ny internationell informationsordning. En studie i internationell mediepolitik*. Institutionen för journalistik och masskommunikation, Göteborgs universitet.

15. Johansson, Bengt (1998) *Nyheter mitt ibland oss. Kommunala nyheter, personlig erfarenhet och lokal opinionsbildning*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

16. Wallin, Ulf (1998) *Sporten i spalterna. Sportjournalistikens utveckling i svensk dagspress under 100 år*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

17. Larsson, Larsåke (1998) *Nyheter i samspel. Studier i kommunaljournalistik*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

18. Weibull, Lennart och Ingela Wadbring /red/ (1998) *Publik och medier 1996/1997. Särtryck av artiklar om medier ur SOM-rapporterna nr 18 och 19*. Institutionen för journalistik och masskommunikation. Göteborgs universitet.

19. Lindstedt, Inger (1998) "Till de unga, till dem som ämna bliva tidningsmän". *Handböcker i journalistik*. Göteborgs universitet.

20. Dahlén, Peter (1999) *Från Vasaloppet till Sportextra. Radiosportens etablering och förgrening 1925 – 1995*. Stockholm: Stiftelsen Etermedierna i Sverige.

21. Löfgren Nilsson, Monica (1999) *På Bladet, Kuriren och Allehanda. Om ideal och organiseringsprinciper i den redaktionella vardagen*. Göteborgs universitet.

22. Wadbring, Ingela och Weibull, Lennart /red/ (2000) *Tryckt. 20 kapitel om dagstidningar i början av 2000-talet*.

23. Andersson Odén, Tomas (2000) *Skaraborgar'n och Spionen. Tidningar i Västra Götaland genom 250 år*.

23. Ghersetti, Marina (2000) *Sensationella berättelser. En studie av nyheter från Angola 1987 och om Prinsessan Diana 1997 i dagstidningar, radio och TV*.

JMG:s rapportserie (avslutad 1994)

Rapporter från Avdelningen för masskommunikation

1. Lennart Weibull (1984) *Dagspress och etermedier i Sverige 1979- 1983*. (slut)
 2. Jan Strid och Lennart Weibull (1984) *Läsvanor och Läsinressen. 1979-1983*. (slut)
 3. Ingela Strid och Lennart Weibull (1984) *Annonbladsläsning i Sve- rige*.
 4. Ronny Severinsson (1985) *Publiken möter kabel-TV*. (slut)
 5. Lennart Weibull (1985) *Närradiolyssnandet i Stockholm 1984*. (slut)
 6. Bo Reimer och Lennart Weibull (1985) *Dagspress på arbetsplatsen*.
 7. Informatörer i Sverige: Arbetsmarknad Framtidsutsikter (1986) Utdrag ur utredningen om informationsutbildning i Sverige (UHA- rapport 985:13)
 8. Ingela Strid och Lennart Weibull (1986) *Mediesverige 1986*.
 9. Bo Reimer (1986) *Läsaren och tidningen*.
 10. Rutger Lindahl (1986) *Nyheten om mordet på Olof Palme*.
 11. Monika Djerf (1986) *Funktioner hos kabel-TV*.
 12. Anders Ohlsson (1986) *Att svara eller inte svara - det är frågan*.
 13. Ronny Severinsson (1987) *Den nya medieframtiden - TV via satellit och kabel*.
 14. Ingela Strid och Lennart Weibull (1988) *Mediesverige 1988*.
 15. Ronny Severinsson (1989) *Agerande och utveckling inom dagspressen i Västergötland*.
- Rapporter från Institutionen för journalistik och masskommunikation (avslutad 1994)
1. Emanuelsson, Eva & Karlsson, Kristina (1991) *Informatörer inför 90-talet*. Pris: 90 kronor.
 2. Wallin, Ulf (1991) *Bilden av EG*. Pris: 120 kronor.
 3. Wallin, Ulf (1992) *EG - Hot eller löfte? Argument i dagspress, radio och TV för och emot svenskt EG-medlemskap*. Pris: 100 kronor.
 4. Flodin, Bertil (1993) *Samhällskommunikation under 80-talet. En kunskapsöversikt*. Pris: 150 kronor.
 5. Severinsson, Ronny (red), (1995) - *Studier i medielandskapet. Ett urval av analyser genomförda på uppdrag av Pressutredningen -94*. Pris: 200 kronor.

Arbetsrapporter

Arbetsrapporter från Avdelningen för masskommunikation (1980 — 1990) (Pris: 60 kr + moms och porto)

1. Lennart Weibull (1984) *Trender i massmedieanvändningen*.
2. Bo Reimer (1985) *Tidningsläsning i södra Halland*.
3. Lennart Weibull (1985) *Läsvanor för svensk morgonpress 1979-1984*.
4. Ingela Strid, Lennart Weibull (1985) *Sport i medierna*.

5. Lennart Weibull (1985) *Masskommunikationen i Sverige. Några reflektioner om läget 1985*.
6. Karl Erik Rosengren, Bo Reimer (1985) *Internaliserad kultur. Ett forskningsprogram om värden, individer och massmedier*.
7. Robert Burnett, Peter Esaiasson, Bo Reimer (1985) *Milestones in Mass Communication Research: Media Effects. A Review Essay*.
8. Bo Reimer (1985) *Values and the Choice of Measurement Technique. The Rating and Ranking of Postmaterialism*.
9. Lennart Weibull (1986) *Press, radio, TV och nya medier i Japan*.
10. *Nyhetsspridningen om mordet på statsminister Olof Palme. En sam- manställning av Statistiska Centralbyråns intervjuundersökning 2-4 mars 1986*.
11. Rune Hedberg och Lennart Weibull (1986) *Kassettidningsläsning på Gotland*.
12. Lennart Weibull (1986) *Massmediernas framtida utveckling*.
13. Ronny Severinsson (1986) *Tidningsläsning i Södermanland*.
14. Maria Elliot, Bo Reimer och Lennart Weibull (1986) *Tidningsläs- ning i Kalmar län*.
15. Lennart Weibull, Dagspresskollegiet (1986). *Läsvanor 1986*.
16. Bo Reimer och Karl Erik Rosengren (1986). *Maps of Culture: Macro and Micro*.
17. Maria Elliot (1986). *Allmänhetens syn på massmediernas trovärdig- het*.
18. Lennart Weibull (1986) *Tendenser i svensk dagstidningsläsning*.
19. Bo Reimer (1986) *Social Space and the Structuring of Commu- cation Processes*.
20. Lennart Weibull och Ronny Severinsson (1987) *Actions and Reac- tions - the Nordic Countries in Age of Satellite Broadcasting*.
21. Lennart Weibull (1987) *Massmediernas räckvidd 1985/86*.
22. Ronny Severinsson (1987) *Dagspressutvecklingen i Västergötland*.
23. Keith Roe (1987) *The Swedish Moral Panic over Video 1980-84*.
24. Bo Reimer (1987) *Dagens Nyheter i västra Sverige*.
25. Ann-Marie Hellerström (1987) *Lokal-TV- ett reellt alternativ till satellit-TV*.
26. Ronny Severinsson (1987) *Skarborgspressens innehåll 1950-1985*.
27. Ronny Severinsson (1987) *Tidningsläsning i Essunga, Götene och Vara*.
28. Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Gästrikland - presenta- tion av en läsarundersökning*.
29. Bo Reimer (1988) *Reading Postmaterialism*.
30. Lennart Weibull (1988) *Publicistisk sed. Ett forskningsprogram om ett regelsystem och dess betydelse för svensk journalistik*.

31. Magnus Anshelm och Lennart Weibull (1988) *Läsvanestudien 1986. Huvudresultat och metodjämförelse.*
32. Magnus Anshelm (1988) *Sverige - nu - SOM 86 - en jämförelse av två undersökningar.*
33. Rutger Lindahl och Lennart Weibull (1988) *Palme i amerikanska ögon. En studie av den amerikanska pressens behandling av nyheten om mordet på statsminister Olof Palme 1986.*
34. Magnus Anshelm (1988) *Massmediernas räckvidd 1986/87 - en analys av Mediebarometern.*
35. Ingela Strid (1988) *Svenska folkets intressen 1973-1982. En sekun- därbearbetning av Testologens mätningar av intressen.*
36. Anders Ohlsson och Keith Roe (1988) *Mått på mätning - En förundersökning av fördelningssegenskaper och stabilitet hos linje- och kategoribaserade mått.*
37. Britt Börjesson (1988) *Brott och publicitet. Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet.*
38. Lennart Weibull (1988) *Rapport från kontaktresa till Uruguay 10-22 april 1988.*
39. Gunilla Jarlbro (1988) *En kvalitativ studie av hur människor upplever tidningsinnehåll.*
40. Monica Löfgren (1988) *Kabel-TV i Göteborg.*
41. Lennart Weibull (1988) *Lokal-TV via kabel. Synen på en ny kanal bland andra medier.*
42. Karin Björkqvist (1988) *Tidningsläsning i Värmland. Presentation av en läsarundersökning från våren 1977.*
43. Keith Roe (1988) *Adolescents' VCR Use: How and Why.*
44. Monika Djerf (1989) *Finns det funktionsdimensioner i mediean- vändningen? En faktoranalys.*
45. Karin Björkqvist (1989) *Det politiska tidningsvalet.*
46. Magnus Anshelm och Jan Strid (1989) *Läsvanor och läsintressen.*
47. Monika Djerf (1989) *Massmedier och beslutsfattare: en litteratur- studie.*
48. Britt Börjesson (1989) *Pressens självsanering. Ett regelsystems framväxt.*
49. Magnus Anshelm (1989) *Mediebarometern resultat från 1988/99.*
50. Lennart Weibull (1989) *Rapport från en andra kontaktresa till Uruguay. Om massmedier, utbildning och forskning i social kommuni- kation samt Instituto Comunicacion y Desarrollo.*
52. Monica Löfgren (1989) *Nyhetsidningen 8 sidor - innehåll, sprid- ning och läsning.*
53. Keith Roe (1989) *Notes on the Concept of Aggression and its (Mis) Use in Media Research.*
54. Charlotta Kratz (1989) *Tidningsläsning i Kalmar och på Öland.*
55. Catharina Kisch och Mikael Stoltz (1989) *City 103 och dess lyssnare - en undersökning om lyssnandet på svenska arbetsgiva- reföreningens närradiostation i Göteborg.*
56. Karin Björkqvist (1990) *Mediebarometern under åttiotalet.*
57. Roger Wallis (1990) *Music, music everywhere, and so much of it the same.*
58. Charlotta Lekvall och Patrik Vult von Steyern (1990) *City 103 och tre livsstilar.*
59. Margareta Melin (1990) *Kommunaktuellt - studier av tidningens spridning och abonnenternas läsvanor.*
60. Maria Elliot (1990) *Förtroendet för medierna.*
61. Keith Roe (1990) *Never Has so Much Been Written by so Many about so Few, or, Why Youth Research?*
- Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik och masskom- munikation (1990 -(Pris: 80 kr + moms och porto)**
1. Ronny Severinsson (1990) *Massmedier, allmänhet och flyktingfrågor i Sverige och Sjöbo. En fallstudie på Sjöbo.*
2. Ronny Severinsson (1990) *Tidningsläsning i Nordvästra Skåne.*
3. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i sydöstra Skåne. En presen- tation av en läsarundersökning.*
4. Bo Reimer (1990) *Kulturdiskussioner - Inlägg i tre eviga debatter.*
5. Charlotta Kratz (1990) *Tidningsläsning i Jönköping. En presentation av en läsarundersökning.*
6. Charlotta Kratz (1991) *Verklighetsval och kapital. En studie av det ekonomiska och det kulturella kapitalets betydelse för läsningen av stock- holmstidningar utanför Stockholm.*
7. Deanna Huthman (1991) *Dynamisk public relations. En explorativ studie av Public Relations i fyra företag.*
8. Admassu Tassew (1991) *Public service broadcasting concept and prac- tice: a preliminary overview of the ideals and some swedish experience.*
9. Ronny Severinsson (1991) *Tidningsvanor i Gästrikland 1989. Pre- sentation av en läsarundersökning.*
10. Lennart Weibull (1991) *Publik och medier i samspel. En analys gjord för MedieSverige 1991.*
11. Monica Löfgren (1991) *Massmediernas räckvidd 1979 - 1990.*
12. Lennart Weibull (1991) *Masskommunikation som ämnesområde. Ett försök till empirisk bestämning.*
13. Charlotta Kratz (1991) *Tidningsläsning i Södra Halland 1990, jämförelser med situationen 1984.*
14. Margareta Melin (1991) *Från kulturteori till journalistkultur. En litteraturöversikt över diskussionerna kring kulturbegreppet.*

15. Charlotta Kratz (1991) *Från icke-läsare till allätare. Fyra läsartyper i Stockholm och i landsorten.*
16. Kent Asp (1992) *Partiskheten i Sveriges Radios och TV4:s nyhetspro-gram under 1991 års valrörelse.*
17. Ronny Severinsson (1992) *Med eller utan prenumeration i Eskil- stuna och Katrineholm. Presentation av en läsa rundersökning från hösten 1990.*
18. Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Mediebarometern 1979-1991.*
19. Karin Björkqvist Hellingwerf (1992) *Dagspress och medievanor. En analys av läsvanestudien 1991.*
20. Lennart Weibull och Karl Erik Rosengren (1992) *Swedes' view of the world. A Descriptive Report from the First Two BALTICOM Surveys.*
21. Monica Löfgren Nilsson (1992) *Kvinnligt, manligt, journalistiskt - journalisters syn på nyhetsvärdering.*
22. Monika Djerf-Pierre (1992) *A Toaster With Pictures. The Evolution of American Broadcasting 1921-1991.*
23. Charlotta Kratz (1992) *En fråga om smak. Om stabila och rörliga grupperns kulturella preferenser.*
24. Thomas Östberg (1992) *Sportjournalistik - en analys av fyra dagstid- ningar 1961 - 1991.*
25. Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Mediebarometern 1979 - 1992.*
26. Carin Nilsson, Åsa Widgren (1993) *Videotex - massmedium eller ej? En litteraturstudie och begreppsanalys.*
27. Margareta Melin (1993) *Var finns kvinnorna? En analys av manligt och kvinnligt i kurslitteraturen vid Journalisthögskolan i Göteborg.*
28. Karin Björkqvist Hellingwerf (1993) *Läsvanestudiens mått på läsva- nor. En analys av två mått mått på läsvanor.*
29. Gunilla Jarlbro (1993) *HIV-aktuellt - En läsarundersökning.*
30. Monica Löfgren Nilsson (1993) *Klimat och kön - Journalisters bedömningar av arbetsklimatet på nyhetsredaktioner.*
31. Bengt Carlsson, Inger Lindstedt, Lennart Weibull (1993) *Studieresa till amerikanska högskoleutbildningar i journalistik, medier och kommu- nikation - En personlig reserapport.*
32. Håkan Hvitfelt, Lennart Weibull (1993) *Pendeln har svängt - En reserapport från Kina.*
33. Ulf Wallin (1993) *Den franska folkomröstningen - En analys av rap- porteringen om den franska folkomröstningen om Maastrichtfördraget i svensk press, radio och TV samt i övriga nordiska länders press.*
34. Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Tidningsläsning i Luleå och Kiruna*
35. Tomas Andersson (1994) *Jönköpings-Posten och Smålandsposten - två småländska tidningsstrategier.*
36. Karin Björkqvist Hellingwerf (1994) *Mediebarometern 1979 - 1993.*
37. Bengt Johansson (1994) *Att studera massmediernas innehåll. En genomgång av innehållsstudier inom svensk forskning om journalistik, medier & kommunikation.*
38. Maria Edström, Maria Jacobson (1994) *Massmediernas enfaldiga typer. Kvinnor och män i mediebruset den 17 mars 1994.*
39. Ingela Wadbring, Lennart Weibull (1994) *På konsumenternas sida. En analys av hur konsumentfrågorna speglas i göteborgspresen.*
40. Bo Reimer (1994) *Kulturell identitet och massmedieanvändning på Åland.*
41. Olof Hultén, Carin Nilsson (1994) *Det svenska TV-utbudet 1987 och 1993. Undersökning av sändningstid och programkategorier.*
42. Kent Asp (1994) *Medieval 94'.* Anförande vid Folkrorelsernas Medieforum torsdagen den 20 oktober 1994 (framfört i urval). Forskningsprogrammet Journalistik och demokrati - studier kring medie-kvalitet.
43. Margareta Melin (1995) *Can Women Become Cowboys? The Importance of Journalist Education for the Professional Ideal Among Swedish Journalists.*
44. Margareta Melin (1995) *Female Educators and Male Craftsmen? The Professional Ideals Among Swedish Journalists.*
45. Ingela Wadbring (1995) *Sista ordet är inte sagt än! - en analys av lärarnas syn på jämställdhet vid journalistutbildningen i Göteborg.*
46. Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Tidningsläsning i Gästrik- land.*
47. Gunilla Jarlbro (1995) *Barn, ungdom och reklam.*
48. Karin Björkqvist Hellingwerf (1995) *Mediebarometern 1979 - 1994.*
49. Lennart Weibull (1995) *Journalister om Journalisten. Redovisning av en läsarundersökning från hösten 1994.*
50. Kent Asp (1995) *Kommersialiserade TV-nyheter - på gott och ont. En jämförande undersökning av Rapport TV2 och Nyheterna TV4.*
51. Monica Löfgren Nilsson (1995). "Pennskaften" *Female Journalists in Sweden.*
52. Gunilla Jarlbro (1995) *Våldsbrott i svensk press. En jämförelse mel- lan åren 1983 och 1993.*
53. Jakob Bjur och Jörgen Thörnqvist (1995) *Samma röster med nya ansikten. En studie av Rapports innehålls-, form- och presentationsmäs- siga förändring över en tioårsperiod med tyngdpunkt på begriplighet.*
54. Dino Viscovi (1995) *Med Loket mot framtiden. Om unga arbetar- klassmän, invandrare, EU och massmedier.*
55. Ingela Wadbring (1995) *Tidningsläsaren - vem är det? En analys av olika grupperns tidnings- användning.*
56. Marina Ghersetti (1996) *Jakten på den försvinnande publiken. Om besök och besökare på svenska biografer.*
57. Kent Asp (1996) *Sverigebildens i TV-nyheterna. En undersökning av Stockholmsdominansen i Rapport (1986 - 1995) och Nyheterna (1991 - 1995).*
58. Lennart Weibull (1996) *Bio, film och samhälle 1995. En analys av svenskarnas biobesök, filmpreferenser och syn på film och samhälle*
59. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug - en litteraturoversigt ud fra et humanistisk-samfundvidenskabeligt perspektiv.*

60. Ylva Brune (1996) *Vålberg i nyheterna - en kamp mellan tolknings- mönster.*
61. Karin Björkqvist Hellingwerf (1996) *Mediebarometern 1979 - 1995.*
62. Ingela Wadbring (1996) *Den journalistiska vägen - vadan och varthän? En studie om kvinnliga och manliga journaliststudenter i Göteborg.*
63. Ylva Brune (1996) *Svenskar, invandrare och flyktingar i rubrikerna.*
64. André Jansson (1996) *TV-tittarna och det sociala rummet - En studie av den sociala positionens betydelse för kanalpreferenser och självuppfattning.*
65. Bo Reimer (1996) *Inte utan relevans - Om ungdomars användning av massmedier.*
66. Birgitte Christiansen (1996) *IT-brug i hverdagslivet- en kvalitativ interview-undersøgelse om ti menneskers computer- og Internetbrug i privatsfæren.*
67. Ebba Sundin (1997) *Barn och massmedier - En forskningsöversikt.*
68. Monica Löfgren Nilsson (1997) *Hon och han i journalistutbildningen - Ett pedagogiskt projekt.*
69. Bertil Flodin (1997) *Medborgarna och EU-informationen - En studie av inställning, aktivitet och kunskap hos svenska folket inför folkomröstningen 1994*
70. Maria Edström (1997) *Kön och journalistik - att utvidga medieverk- ligheten. En litteraturoversikt*
71. Larsåke Larsson (1997) *Forskningsöversikt - Kommunjournalistik.*
72. Torsten Malmström och Lennart Weibull (1997) *Snöstormen den 17 november 1995.*
73. Anna Maria Andersson (1997) *Vem är den svenske journalisten? - En studie av journalistikåren i yrkesliv och vardagsliv 1994 - 1995.*
74. André Jansson (1997) *Svensk dagstidningsläsning i förändring. Resultat från Riks-SOM-studien 1996.*
75. Britt-Marie Leivik Knowles (1997) *Inter-organisatorisk kommunikation mellan myndigheter och medier. Forskningsöversikt över myndigheters och mediers interaktion i samband med allvarliga samhällsstörningar.*
76. André Jansson (1997) *Sätt att se på TV. En kvantitativ problemati- sering av den selektiva TV-publiken.*
77. Sigurd Høst och Ronny Severinsson (1997) *Avisstrukturen i Norge og Sverige - 1960 til 1995. Arbeidsrapport nr. 1 fra prosjektet Norsk- svensk dagspresseutvikling.*
78. Anders Lithner och Ingela Wadbring (1997) *Ungdomars dagstid- ningsläsning.*
79. André Jansson (1997) *Tidningsvärden i morgon- och kvällspress.*
80. Tomas Andersson Odén (1997) *Pressen i Skaraborg. Tidningar och redaktörer från 1793 och framåt.*
81. Magnus Andersson (1997) *Populärmusik: såväl Wu-Tang Clan som Pat Bone.*
82. Birgitte Christiansen och Annika Bergström (1998) *Tidningars symbol- & bruksvärde. Kvalitativa intervjuer med några av Göteborgs- Postens & Hallands Nyheters läsare.*
83. Erik Fjellman och Jan Sjögren (1998) *Nyhetsläsning på Internet- Svenska CNN från ett användarperspektiv.*
84. Ronny Severinsson /red/ (1998) *Lokalt innehåll i norska och svenska tidningar. Fyra redaktörer läser varandras tidningar.*
85. Anna Maria Andersson, Birgitte Christiansen & Karin Fogelberg (1998) *Vad tycker tittarna? En publikstudie av två underhållningspro- gram.*
86. André Jansson (1998) *Dagstidningsläsning 1997. En tabellrapport från Dagspresskollegiet.*
87. Kent Asp (1988) *Medierna och giftutsläppet i Hallandsåsen.*
88. Ronny Severinsson (1988) *Marjasin i medierna. En innehållsanalys på uppdrag av Medieakademin.*
89. Annika Bergström (1988) *Tidningar, radio och TV i västra Små- land.*
90. Annika Bergström (1999) *Internet i svenska hushåll hösten 1997.*
91. Lennart Weibull och Ingela Wadbring (1999) *De nya svenskarna möter svenska massmedier.*
92. Liselotte Englund (1999) *Katastroffjournalistikens dilemman. En forskningsöversikt med etiska och psykologiska perspektiv.*
93. Josefine Sternvik (1999) *Dagspressens ungdomssatsning.*
94. Maria Domellöf (1999) *Mycket nöje! Nöjesjournalistik i förändring.*
95. Annika Bergström (1999) *Internet i medielandskapet.*
96. Anna Maria Jönsson (2000) *Radio och TV i allmänhetens tjänst? Allmänhetens syn på public service-verksamheten.*
97. Liselotte Englund (2000) *Kvalitetseffektivitet i Public Service- radi- on. En kunskaps- och forskningsöversikt med förslag till indikatorer på radiokvalitet.*
98. Kent Asp, Bengt Johansson och Åsa Nilsson (2000) *Medievalsun- dersökningen 1998. Teknisk rapport.*
99. Magnus Fredrikson (2000) *Var skall jag kryssa? - En studie av RSV:s och dagspressens personvals information inför valet 1998.*
100. Stina Bengtsson (2000) *Personvalet och journalisterna - 16 svenska journalister om det första svenska personvalet 1998.*

Arbetsrapporter från Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (2001-)

1. Annika Bergström & Ingela Wadbring (2001) *Medierna i vardagslivet. En metodologisk skiss över hur det är möjligt att använda dagböcker som insamlingsmetod i medieforskningen.*
2. Kent Asp & Magnus Fredriksson (2001) *Bilavgaserna och den allmänna opinionen. Åsikter och handlingsberedskap.*
3. Tomas Andersson Odén (2002) *2001 års publicistiska bokslut. En rapport om 36 tidningars bokstäver - i siffror.*
4. Gabriella Sandstig (2002) *Organisation och kön. En strategisk litteraturöversikt av ämnesområdena organisation och kön applicerat på forskningsprojektet "Kvinnorna i journalistkulturen".*
5. Therese Eriksson (2002) *Gratistidningsmarknaden i Sverige 2001.*
6. Rudolf Antoni (2002) *Publikens publik. Aktuell forskning kring användning och värdering av medier.*
7. Rudolf Antoni & Therese Eriksson (2002) *Läsvanestudien. En tabellrapport.*
8. Gabriella Sandstig (2003) *Orons platser. En granskning av människors upplevelser av rädsla och otrygghet.*
9. Tomas Andersson Odén (2003) *2002 års Publicistiska bokslut. Del 1 Om tidningars redaktioner och innehåll.*
10. Ingela Wadbring (2003) *2002 års Publicistiska bokslut. Del 2 Om läsares och medarbetares syn på tidningar.*
11. Tomas Andersson Odén & Ingela Wadbring (2003) *Teknisk rapport för publicistiska bokslut.*
12. Mariann Björkemarken (2003) *Jönköpings Lokal-TV Förening. Utvecklingen av en lokal TV-verksamhet.*
13. Kent Asp (2003) *Medieval 2002 - partiskheten och valutgången. En studie av valrörelsens medialisering.*
14. Petra Sintorn (2003) *Publicistiska bokslut - hyllvärmare eller redskap för förändring?*
15. Oscar Westlund (2003) *Betala för nyheter på internet?*
16. Bengt Johansson, Lisa Henricsson & Annelie Karlsson (2003) *Hur farligt är Göteborg? Risker i GP:s lokálnyheter.*
17. Gabriella Sandstig (2004) *Att undersöka otrygghet - en metodstudie.*
18. Tomas Andersson Odén (2004) *2003 års Publicistiska bokslut. Del 1 Om tidningars redaktioner och innehåll.*
19. Ulrika Andersson (2004) *2003 års Publicistiska bokslut. Del 2 Sportens olika sidor: männens och de manliga sporternas revir.*
20. Josefine Sternvik (2004) *Ögonrörelser och dagstidningsläsning - en forskningsöversikt.*
21. Valpuri Mäkinen (2004) *En tidning för alla? Om invandrares användning av och attityder till medier i allmänhet och dagstidningar i synnerhet.*
22. Eva Berglie (2004) *Jakten på lycka. En teoriutvecklande studie av tredjepersonseffekten.*
23. Åsa Nilsson (2004) *Mediers räckvidd. En jämförelse av mätmetoder och undersökningar.*
24. Oscar Westlund (2004) *www.lokaltidning.se . Prenumeranterns attityder till sin lokaltidning och nättidningsläsning.*
25. Karin Fogelberg (2005) *Media Literacy. En diskussion om medieundervisning.*
26. Mira Öhlin (2005) *Fågel, fisk eller... Om klassresenärers medievanor.*
27. Tomas Andersson Odén (2005) *2004 år publicistiska bokslut. Om tidningars redaktioner och innehåll.*
28. Anna Maria Jönsson (2005) *Mångfalden i journalistkåren - studier av social sammansättning, samhällssyn och nyhetssyn i den svenska journalistkåren.*
29. Tomas Andersson Odén (2005) *President Chavez i press, radio och TV. Mediebevakningen av folkomröstningskampanjen i Vene-zuela, augusti 2004.*
30. Ulrika Andersson (2005) *Journalister och deras läsare. En studie av tidningsjournalisters syn på läsare och läsaruundersökningar.*
31. Ulrika Andersson, Ingela Wadbring (2005) *I gratistidningsland.*
32. Carl Bergholtz, Johan Olsson (2005) *Unga dagstidningsläsare i ny mediesituation.*
33. Åsa Nilsson, Lennart Weibull, Annette Hill (2005) *Synen på icke-fiktion i TV. Resultatredovisning.*
34. Ulrika Andersson (2005) *Nya svenskar och svenska medier.*
35. Ulf Wallin, Johannes Bjerling, Christoffer Lärkner (2006) *Barnen i nyheterna om tsunamin. En studie av mediernas rapportering under första månaden.*
36. Oscar Westlund (2006) *Media and Communication studies in Sweden. Disciplinary Boundary Construction - a theoretical contribution to Theory of Science.*
37. Oscar Westlund (2006) *Känslor av medieförtroende.*

38. Kent Asp (2006) *Journalistkårens partisimpatier*.
39. Jonas Ohlsson (2006) *Partiernas press*
40. Ulrika Hedman (2006) *Har ni nåt webbigt? En fallstudie av Göteborgs-Postens flerkanalpublicering: Redaktionell organisering och arbetsrutiner, nyhetsvärde samt medielogik*
41. Anna Bolin (2006) *In whose interest? A journalists' view of their responsibilities and possibilities within the mainstream press in Sri Lanka*
42. Kent Asp (2006) *Rättvisa nyhetsmedier. Partiskheten under 2006 års medievalsvalrörelse*
43. Marina Ghersetti (2007) *Bilden av funktionshinder. En studie av nyheter i Sveriges Television*
44. Malin Dellgran (2007) *Konsten att förhandla. Om journalister i en kommersiell tv-kultur*
45. Johannes Bjerling (2007) *Partiledarutfrågningarna i SVT 2006*
46. Ulrika Andersson (2007) *Fokus på unga vuxna. Sociala förändringar och växande medieutbud skapar nya medievanor bland unga*
47. Oscar Westlund (2007) *Mobiltelefonianvändning. En forskningsöversikt*
48. Jonas Ohlsson (2007) *Göteborgsakademiker 2006. Medieinnehav och medieanvändning bland unga högutbildade*
49. Ingela Wadbring (2007) *Från annonsblad till tidningar. Decenniers utveckling av lokala gratistidningar.*
50. Oscar Westlund (2007) *Mobiltelefonen som multimedium och nyhetsmedium. Ett användarperspektiv.*
51. Gabriella Sandstig (2007) *Förtroendet för polisen. En analys av medborgarnas syn på polisen och dess roll i samhället 1986 - 2006.*
52. Sandra Byström, Björn Danielsson, Bengt Johansson (2007) *Regionala TV-nyheter i medielogikens tid. En studie av Västnytt's bevakning av Västra Götalandsregionen.*
53. Mathias A Färdigh (2008) *Mediesystem i Europa. En studie av de europeiska ländernas mediesystem utifrån ett användarperspektiv.*
54. Tomas Andersson Odén, Johannes Bjerling (2008) *A-press med borgerliga ägare.*
55. Therese Blomqvist, Maja Norin (2009) *"Sjuning, åttning, nining Tidning!" -Förskolebarns föreställningar om dagstidningen*
56. Ulrika Hedman (2009) *Läsarmedverkan: Lönande logiskt lockbete. Nättidningarnas användarskapade innehåll ur ett redaktionellt ledningsperspektiv.*
57. Magnus Ekström, Björn Granstrand (2009) *Dagstidningen på 3,5 tum? En nutids- och framtidsstudie av svensk dagspress förhållande till mobila tjänster.*
58. Johan Cedersjö, Roger Gustavsson (2009) *Hot eller möjlighet? En kvantitativ studie av svenska landsortsbaserade dagspressjournalisternas inställning till användarskapat innehåll.*
59. Marina Ghersetti (2009) *Personer med invandrarbakgrund i SVT's nyhetsprogram. En innehållsanalys av Rapport, Aktuellt, Sport- nytt och Kulturnyheterna 2001.*
60. Marina Ghersetti (2009) *Terrorattackerna i USA. Sveriges Radios rapportering om den 11 september 2001.*
61. Monica Löfgren Nilsson (2009) *Kvinnor, män och nyheter i televisionen. En innehållsstudie av ämnen och källor under 45 år.*
62. Johannes Bjerling, Jonas Ohlsson (2010) *En introduktion till logistisk regressionsanalys.*
63. Diana Jacobsson (2010) *Viruset och vaccinet. En undersökning av pressens rapportering kring vaccinationen i samband med svininfluensan 2009.*
64. Marina Ghersetti, Tomas A. Odén (2010) *Snöovädret i medierna vintern 2009-2010.*
65. Marina Ghersetti (2011) *Olika men ändå lika. Rapporteringen om riksdagsvalet 2010 i fem stora pappers- och webbtidningar.*
66. Mira Hjort, Signe Oskarsson, Madelene Szabó (2011) *Jättekliv eller tidsfördriv. En studie i hur svenska journalister använder sociala medier som arbetsverktyg.*
67. John Rejnäs, Martin Gunséus (2011) *GP.se - om publiken själv får välja. En studie i publikens delningsvärdering.*
68. Carl Malmer (2012) *Professionell men personlig. En publikstudie av läsares uppfattningar om journalisters aktivitet på twitter.*
69. Ingrid Lord (2013) *Institutioners organisatoriska lärande från samhällskriser. En studie av redaktioner, myndigheter och resebyråer i samband med tsunamivarningen 2012.*

70. Magnus Fredriksson, Josef Pallas (2014) *Den medialiserade myndigheten. En analys av svenska myndigheters anpassningar till medielogiken*
71. Anna Erwander, Hugo Lindkvist (2014) "Det här var dagen då anonyma tonåringar via sociala medier startade ett upplopp i Göteborg". *En studie över gestaltningen i fyra svenska tidningar av gatuoroligheterna i samband med "Instagramhändelserna" i Göteborg i december 2012.*
72. Martin Spaak (2015) *Falsa larm och äkta stormar. En studie av allmänhetens syn på myndigheter och medier i samband med SMHI:s varning inför stormen Simone 2013.*
73. Maria Edström, Josefine Jacobsson (2015) *Räkna med kvinnor. Global Media Monitoring Project. Nationell rapport Sverige*
74. Maria Jervelycke Belfrage (2016) *Både slumpmässig och planerad. Ungas nyhetskonsumtion i sociala medier.*
75. Monica Löfgren Nilsson (2017) *Journalisternas trygghetsundersökning. Journalisters utsatthet under 2016.*
76. Maria Jervelycke Belfrage (2018) "Om jobb och bostäder och hur det ligger till i andra länder - det är ju det man vill veta mer om". *En studie om ungas behov av nyheter och samhällsinformation i den digitala medieekologin.*
77. Magnus Fredriksson, Daniel Lövgren, Josef Pallas (2018) *Bortom uppdraget. En analys av svenska myndigheters kommunikationsaktiviteter under Almedalsveckan*
78. Maria Jervelycke Belfrage (2018) *Tvåstegshypotesen och teorin om opinionsledare – i en ny och snabbt föränderlig medieekologi.*
79. Magnus Fredriksson, Mathias Färdigh, Anton Törnberg (2018) *Den kommunikativa blicken. En analys av principerna för svenska kommuners kommunikationsverksamheter*
80. Orla Vigsö (2019) *Satirteckningar i svensk dagspress 1890-2017*

De flesta av rapporterna finns tillgängliga på JMGs hemsida.
<http://www.jmg.gu.se/publicerat/arbetsrapporter/>

Institutionen för journalistik, medier och
kommunikation Box 710
405 30 GÖTEBORG

TEL 031 - 786 5179 e-post christina.jones@jmg.gu.se